

ДОДАТКИ

Додаток 1

КОПІЯ УКАЗУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО СТВОРЕННЯ ПАРКУ

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИПро створення національного природного парку
«Тузловські лимани»

З метою збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів Північного Причорномор'я, відповідно до статті 53 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" ([2456-12](#)) **п о с т а н о в л я ю**:

1. Створити на території Татарбунарського району Одеської області національний природний парк «Тузловські лимани».

До території національного природного парку «Тузловські лимани» погоджено в установленому порядку включення 27865 гектарів земель державної власності, а саме: 2022 гектара земель запасу (у тому числі 316,831 гектара земель Піщаної коси Чорного моря та 1705,169 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей та Бурнас), що надаються національному природному парку в постійне користування, і 25843 гектара земель (у тому числі 3233,18 гектара земель запасу, 541 гектара земель, що перебувають у постійному користуванні державного підприємства «Саратське лісове господарство», 21186,03 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей, Бурнас, а також озера Солоне, Хаджидер, Карачаус, Будури, Мартаза, Магалевське, Малий Сасик, Джаншейське) та 882,79 гектара прилеглої акваторії Чорного моря шириною 200 метрів), що включаються до складу національного природного парку без вилучення.

2. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити:

вирішення питання щодо утворення адміністрації національного природного парку «Тузловські лимани» та забезпечення її функціонування;

затвердження у шестимісячний строк у встановленому порядку Положення про національний природний парк «Тузловські лимани»;

підготовку протягом 2010-2011 років матеріалів та вирішення відповідно до законодавства питань щодо надання у постійне користування національному природному парку «Тузловські лимани» 2022 гектарів земель запасу (у тому числі 1705,169 гектара земель водного фонду), а також розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок та проекту землеустрою з організації та встановлення меж території національного природного парку, отримання державних актів на право постійного користування земельними ділянками;

розроблення протягом 2010-2012 років та затвердження в установленому порядку Проекту організації території національного природного парку "Тузловські лимани", охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів;

2) передбачати під час доопрацювання проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» та підготовки проектів законів про Державний бюджет України на наступні роки кошти, необхідні для функціонування національного природного парку «Тузловські лимани».

Президент України

В.ЮЩЕНКО

м. Київ, 1 січня 2010 року
N 1/2010

КОПІЇ ДОКУМЕНТІВ, ЩО ПОСВІДЧУЮТЬ ПРАВО НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ПАРКУ

 ВИТЯГ	
з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію іншого речового права	
Індексний номер витягу:	5364045
Дата, час формування:	26.06.2013 12:38:37
Витяг надав:	Реєстраційна служба Татарбунарського районного управління юстиції Одеської області
Підстава надання витягу:	заява з реєстраційним номером: 1603341 дата і час реєстрації заяви: 14.06.2013 16:49:23, заявник: Кушнарєнко Олег Володимирович (уповноважена особа)
Актуальна інформація про державну реєстрацію іншого речового права	
Номер запису про інше речове право: 1431721	
Дата, час державної реєстрації:	14.06.2013 16:49:23
Державний реєстратор:	Седа Тетяна Михайлівна. Реєстраційна служба Татарбунарського районного управління юстиції Одеської області
Підстава виникнення іншого речового права:	розпорядження про надання земельної ділянки, серія та номер: 1450/А-2012, виданий 28.12.2012, видавник: Одеська обласна державна адміністрація витяг з Державного реєстру прав на нерухоме майно про реєстрацію права власності, серія та номер: 4643385 виданий 10.06.2013, видавник: державний реєстратор реєстраційної служби Татарбунарського районного управління юстиції Одеської області В.В. Гачик
Підстава внесення запису:	Рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, індексний номер: 3360040 від 21.06.2013 11:42:27
Вид іншого речового права:	право постійного користування земельною ділянкою
Відомості про суб'єкта іншого речового права:	Правокористувач: Національний природний парк "Тузовські лимани", код ЄДРПОУ: 37197893, країна реєстрації: Україна суб'єкт права (власник): Одеська обласна державна адміністрація, Держава, код ЄДРПОУ: 00022585, країна реєстрації: Україна
Відомості про об'єкт іншого речового права	
Опис об'єкта іншого речового права	земельна ділянка загальною площею 2022,0000 гектарів, з них 277,1615 - відкриті заболочені землі; 39,6696 - ліси (включаючи пляжі); 1705,1689 - під озерами прибережними замкнутими
	
Серія 143284	

водоймами, лиманами.

Відомості про об'єкт нерухомого майна

Регістраційний номер об'єкта нерухомого майна: 74536951250

Об'єкт нерухомого майна: земельна ділянка

Кадастровий номер: 5125000000:01:006:0001

Цільове призначення: для збереження та використання національних природних парків

Витяг сформував: Сєда Т.М.

Державний реєстратор: Сєда Т.М.

Підпис:

А К Т
приймання – передачі територій під охорону проведення першочергових природоохоронних заходів Національного природного парку «Тузловські лимани»

м. Татарбунари

«13» *чэрсуа* 2011 року

На підставі Указу Президента України від 01 січня 2010 року № 1/2010 «Про створення національного природного парку «Тузловські лимани»

Комісією в складі:

Пуґа Григорій Олександрович	начальник відділу служби державної охорони та державного кадастру природно-заповідного фонду Департаменту заповідної справи, голови комісії
Вторенко Ігор Семенович	в. о. директора Національного природного парку «Тузловські лимани», заступник голови комісії
Кожухаренко Наталя Григорівна	голова Татарбунарської районної державної адміністрації
Яцков Анатолій Володимирович	Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Одеській області
Юреско Леонтій Іванович	ГП «Саратське лісове господарство»
Домікан Володимир Ілліч	Одеське обласне управління лісового та мисливського господарства

проведено прийом-передачу земель Національному природному парку «Тузловські лимани» під охорону та проведення першочергових природоохоронних заходів загальною площею 27865 гектарів земель державної власності.

№ п/п	Землекористувач	Площа, га	Примітка
1	Районна державна адміністрація	27 324	Загальна площа
2	ДП «Саратське лісове господарство»	541	Без вилучення
3	Районна державна адміністрація	2022	В пост. користав.

Примітка: робочій комісії провести ревізію вказаних територій у природі та подати акти до Мінприроди до « ___ » _____ 2011 року.

Прийняв:

В. о. директора Національного природного парку «Тузловські лимани»

Вторенко І. С.

Акт підписали:

Голова комісії:

Пуга

Григорій Олександрович

начальник відділу служби державної охорони та державного кадастру природно-заповідного фонду Департаменту заповідної справи, голови комісії

Вторенко

Ігор Семенович

в. о. директора Національного природного парку «Тузловські лимани», заступник голови комісії

Кожухаренко

Наталія Григорівна

голова Татарбунарської районної державної адміністрації

Яков

Анатолій Володимирович

Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Одеській області

Юрєско

Леонід Іванович

ГП «Саратське лісове господарство»

Домікан

Володимир Ілліч

Одеське обласне управління лісового та мисливського господарства

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА
 В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ОХОРОННЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Національний природний парк «Тузовські лимани»

(підприємство, організація, установа)

дає зобов'язання

в тому, що територія національного природного парку «Тузовські лимани»

(категорія, тип та назва території або об'єкту природно-заповідного фонду)

оголошеного Указом Президента України від 01.01.2010 р. № 1/2010

в межах Татарбунарського району Одеської області

(місце розташування території або об'єкту природно-заповідного фонду)

загальною площею 27865 га, у тому числі 2022 га, що надаються йому у постійне користування, буде охоронятися та утримуватися в належному стані згідно з вимогами Закону України «Про природно-заповідний фонд України» та встановленим режимом відповідно до Положення про національний природний парк «Тузовські лимани».

Охоронне зобов'язання складено у 3-х прим., з яких перший зберігається у національному природному парку «Тузовські лимани», другий в Міністерстві екології та природних ресурсів України, третій в Державному управлінні охорони навколишнього природного середовища в Одеській області.

Директор національного природного парку «Тузовські лимани»

 М.П. (підпис)

І.С. Вторенко

Охоронне зобов'язання зареєстровано в Державному управлінні охорони навколишнього природного середовища в Одеській області

за № НПП-І-569

(реєстраційний номер заповідної території або об'єкту)

Начальник Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Одеській області

 А.В. Яцков

А.К. Вітніє 2012 року

КОПІЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПАРК

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ

НАКАЗ

_____ 20 __р.

Київ

№ _____

Про затвердження Положення
про національний природний
парк «Тузловські лимани»

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»
наказую:

1. Затвердити Положення про національний природний парк «Тузловські лимани», виклавши його у редакції, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 07.09.2011 № 320 «Про затвердження Положення» (із змінами).
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра КРАСНОЛУЦЬКОГО Олександра.

Міністр

Роман АБРАМОВСЬКИЙ

Примірник 2

Цей наказ складено в двох примірниках.

Один примірник лишається в Міндовкілля, другий примірник надсилається до національного природного парку «Тузловські лимани» для внесення відповідних змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

ПІДГОТОВЛЕНО:

*Головний спеціаліст відділу організації
діяльності та управління установ природно-заповідного
фонду Департаменту природно-заповідного фонду*

Світлана ТУМАК

(044) 206-30-82

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України

31.09.2020 № 109

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК
«ТУЗЛОВСЬКІ ЛИМАНИ»**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Національний природний парк «Тузовські лимани» (далі - Парк) створений відповідно до Указу Президента України від 1 січня 2010 року № 1 «Про створення національного природного парку «Тузовські лимани». Парк є територією природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Територія Парку є Рамсарським водно-болотним угіддям міжнародного значення та об'єктом Смарагдової мережі Європи.

Парк розташований на території Татарбунарського району Одеської області.

Парк є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, рекреаційною, культурно-освітньою, науково-дослідною установою загальнодержавного значення, що входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення та використання.

Парк є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки у територіальному органі Державної казначейської служби і утримується за рахунок коштів державного бюджету. Парк має печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням, штампю та офіційну емблему, що реєструється в установленому порядку, та бланки.

Парк віднесено до сфери управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (далі - Міндовкілля).

Парк у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про Червону книгу України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», Земельним, Лісовим та Водним кодексами України, міжнародними договорами іншими нормативно-правовими актами, Проектом організації території національного природного парку «Тузовські лимани», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів (далі - Проект організації території), а також цим Положенням.

Завдання, науковий профіль, характер функціонування і режим Парку визначаються у цьому Положенні.

Загальна площа Парку становить 27865 гектарів земель державної власності, а саме:

2022 гектара земель запасу (у тому числі 316,831 гектара земель Піщаної коси Чорного моря та 1705,169 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей та Бурнас), що надаються Парку в постійне користування;

25843 гектара земель (у тому числі 3233,18 гектара земель запасу, 541 гектара земель, що перебувають у постійному користуванні державного підприємства «Саратське лісове господарство», 21186,03 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей, Бурнас, а також озера Солоне, Хаджидер, Карачаус, Будури, Мартаза, Магалевське, Малий Сасик, Джаншейське) та 882,79 гектара прилеглої акваторії Чорного моря шириною 200 метрів), що включаються до складу Парку без вилучення.

Ділянка землі та водного простору загальною площею 2022 га, з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучена з господарського використання і надана Парку в постійне користування.

Право Парку на постійне користування земельною ділянкою загальною площею 2022 га посвідчується витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про зареєстровані права та/або їх обтяження серії СЕК № 148284 від 26.06.2013 року.

Межі Парку встановлюються в натурі (на місцевості) та закріплюються межовими знаками в порядку, визначеному законодавством. Відомості про межі, цільове призначення, оцінку, угіддя земельних ділянок Парку та про обмеження в їх використанні вносяться до Державного земельного кадастру у встановленому законодавством порядку та обов'язково враховуються при реконструкції та розвитку прилеглих територій.

До встановлення меж Парку в натурі його межі визначаються відповідно до Проекту створення національного природного парку "Тузловські лимани".

На території Парку у визначених місцях встановлюються необхідні державні інформаційні та охоронні знаки затвердженого зразка.

Місцезнаходження парку: вул. Партизанська, 2, м. Татарбунари, Одеська область, 68100.

2. МЕТА СТВОРЕННЯ І ЗАВДАННЯ

Парк створено з метою збереження, відтворення та раціонального використання унікальних природних комплексів водно-болотних угідь міжнародного значення, як середовища існування водоплавних птахів, а також об'єктів Північного Причорномор'я, що мають важливе природоохоронне, наукове, історико-культурне, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

Основними завданнями Парку є:

збереження та відтворення цінних природних та історико-культурних комплексів та природних об'єктів Причорномор'я, зокрема видів тваринного і рослинного світу та природних оселищ, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків, у тому числі цінностей міжнародних природоохоронних територій;

створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних комплексів та об'єктів;

організація та здійснення науково-дослідних робіт, у тому числі, з вивчення природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розроблення та впровадження наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища, відтворення окремих видів флори та фауни, відновлення порушених екосистем, управління та ефективного використання природних ресурсів, організації та проведення моніторингу ландшафтного та біологічного різноманіття;

відродження місцевих традицій природокористування, осередків місцевих художніх промислів та інших видів народної творчості тощо;

проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

3. УПРАВЛІННЯ ПАРКОМ

Управління Парком здійснюється відповідно до вимог законодавства спеціальною адміністрацією (далі - адміністрація).

Адміністрацію очолює директор, який призначається та звільняється з посади Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України у порядку, передбаченому законодавством.

Рішення про призначення директора приймається відповідно до законодавства.

Адміністрація Парку розробляє:

штатний розпис Парку, кошторис і подає їх на затвердження в установленому порядку до Міндовкілля та структуру Парку, яку затверджує його керівник та подає на погодження до Міндовкілля;

щорічні плани заходів з наукової та науково-технічної діяльності, екологічної освітньо-виховної роботи;

плани природоохоронних заходів із збереження природно-заповідного фонду і подає їх на затвердження до Міндовкілля.

Для забезпечення виконання основних завдань та проведення природоохоронних заходів, науково-дослідних, екологічних освітньо-виховних, рекреаційних, господарських та інших робіт, визначених Проектом організації території Парку, адміністрація має право в установленому порядку:

створювати відповідні структурні підрозділи (відділи, сектори, лабораторії, природознавчий музей, природоохоронні науково-дослідні відділення);

здійснювати будівництво споруд (адміністративних, лабораторних, житлових і господарських), шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, інженерних мереж, пов'язаних з діяльністю Парку;

надавати платні послуги згідно із законодавством;

публікувати результати своїх наукових досліджень або оприлюднювати їх іншим способом;

отримувати, передавати та поширювати наукову, науково-технічну інформацію; брати участь у судових справах в якості позивача, відповідача, третьої особи, заявника, потерпілого, заінтересованої особи;

здійснювати інші види діяльності, не заборонені законодавством.

До затвердження Проекту організації території проведення зазначених заходів здійснюється відповідно до Проекту створення Парку та цього Положення.

Директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на Парк завдань, у тому числі за організацію та проведення природоохоронних заходів, наукової та науково-технічної і рекреаційної діяльності, екологічних освітньо-виховних, господарських та інших робіт, збереження закріпленого за Парком державного майна і забезпечення протипожежної безпеки його об'єктів, за створення належних соціально-побутових і виробничих умов для працівників Парку тощо.

Директор Парку письмово погоджує з Міндовкілля свої відпустки, дні відпочинку та закордонні відрядження, а також інформує Міндовкілля про відрядження у межах України та невідкладно інформує про свою тимчасову непрацездатність.

Атестація директора та інших працівників Парку проводиться у порядку, передбаченому законодавством.

Повноваження директора Парку:

здійснює керівництво роботою адміністрації Парку та несе відповідальність за виконання покладених на неї завдань;

забезпечує виконання завдань, визначених у пункті 2.2. розділу 2 «Мета

створення і завдання» Положення;

представляє Парк в органах державної влади, місцевого самоврядування, судових органах, підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності та у відносинах з трудовим колективом;

розпоряджається за погодженням із Міндовкілля коштами та майном Парку у порядку, встановленому законодавством;

відповідає за результати діяльності перед Міндовкілля;

видає у межах своєї компетенції накази;

визначає функціональні обов'язки працівників Парку;

здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

Директор призначає на посаду та звільняє з дотриманням вимог законодавства заступників директора за погодженням із Міндовкілля, керівника юридичної служби (юрисконсульта відповідної категорії, який виконує функції юридичної служби в установі) - за погодженням з керівником юридичної служби Міндовкілля.

У разі відсутності директора (відрадження, відпустки, хвороба тощо), його обов'язки виконує заступник директора - головний природознавець.

Директор призначає та звільняє з посади наукових, інженерно-технічних та інших працівників Парку з дотриманням вимог законодавства.

Для вирішення наукових і науково-технічних проблем у Парку створюється науково-технічна рада (далі - НТР). Положення про НТР і її склад затверджуються Міндовкілля в установленому порядку.

Для виконання окремих робіт (надання послуг) директор може залучати громадян, виробничі, творчі та інші колективи, спеціалістів наукових і вищих навчальних закладів, укладаючи з ними відповідні цивільно-правові договори у встановленому законодавством порядку.

Директор створює умови для підвищення професійного рівня і кваліфікації працівників.

З метою регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин і узгодження інтересів працівників і адміністрації Парку між ними, у відповідності до законодавства, укладається колективний договір, який підписується уповноваженими представниками сторін.

Повноваження трудового колективу визначаються законодавством.

Місцеві органи влади та громадськість сприяють діяльності адміністрації в збереженні та охороні природних комплексів та виконанні поставлених перед нею завдань.

4. СТРУКТУРА ТА РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ

Територія Парку враховується в усіх видах землевпорядної, містобудівної та проектної документації.

Функціональне зонування території Парку здійснюється відповідно до Проекту організації території, що затверджується в установленому порядку Міндовкілля.

На території Парку відповідно до природоохоронного законодавства виділяються такі зони: заповідна, регульованої рекреації, стаціонарної рекреації, господарська.

Для кожної зони з урахуванням її природоохоронної, оздоровчої, наукової,

рекреаційної, історико-культурної та інших цінностей природних комплексів та об'єктів і їх особливостей, встановлюється диференційований режим щодо їх охорони, відтворення та використання.

4.3.1. На території заповідної зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню цієї зони або порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на її природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю Парку, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією Парку та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, а також добування піску та гравію в річках та інших водоймах, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, проведення рубок головного користування, всіх видів поступових та суцільних рубок, вирубування дуплястих, сухостійних, фаутих дерев та ліквідація захаращеності, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, насіння, квітів, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводить до порушення природних комплексів;

мисливство, селекційний відстріл тварин, рибальство, лісокультурні роботи, всі види екскурсій, крім пішохідних, біотехнічні заходи, сінокосіння механізованими засобами, туризм, інтродукція нових рослин і тварин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень;

проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень.

Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у заповідній зоні відповідно до Проекту організації в установленому порядку допускається:

виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів Парку внаслідок антропогенного впливу - відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних заходів та вибіркового діагностичного відстрілу диких тварин для ветеринарно-санітарної експертизи, що не порушують режиму заповідної зони;

спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних

для виконання поставлених перед заповідною зоною завдань;

збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

В разі термінової необхідності за рішенням НТР Парку на території заповідної зони можуть проводитись заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха, не передбачені Проектом організації території.

Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо терміново заходи здійснюються за рішенням адміністрації Парку.

Зона регульованої рекреації - в її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць.

На території цієї зони забороняється:

проведення рубок лісу головного користування, прохідних рубок, суцільних санітарних рубок;

будь-яке будівництво, не пов'язане з діяльністю Парку, у тому числі промислових, господарських та житлових об'єктів;

розробка корисних копалин, кар'єрів, порушення ґрунтового покриву, промислове рибальство, мисливство, промислова заготівля лікарських рослин;

проїзд та стоянка автомобільного та гужового транспорту, крім службового при виконанні працівниками своїх обов'язків;

використання плавзасобів, обладнаних двигунами внутрішнього згорання, за виключення плавзасобів, які використовуються Державною екологічною інспекцією України, адміністрацією Парку, рятувальними та іншими службами під час виконання своїх службових обов'язків;

організація масових спортивних та туристичних заходів, розміщення наметових таборів, човнових станцій, які не погоджені адміністрацією Парку;

розведення вогнищ поза межами відведених для цього місць;

застосування хімічних засобів боротьби з шкідниками та хворобами дикорослих рослин і лісу без відповідного наукового обґрунтування;

порушення режиму прибережних смуг та водоохоронних зон;

скидання стічних вод, розташування кладовищ, скотомогильників, миття транспортних засобів;

інша діяльність, що може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів або зменшити природну екологічну чи рекреаційну цінність території Парку.

У зоні регульованої рекреації дозволяється в установленому порядку:

короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць;

влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок, тимчасових наметових таборів, оглядових майданчиків, інших об'єктів благоустрою, організація природоохоронної пропаганди;

відлов маток та плідників для відновлення популяцій місцевих видів риб;

любительське рибальство на спеціально відведених ділянках відповідно до вимог законодавства;

регульований збір грибів, ягід, плодів дикорослих плодових рослин, задоволення потреб працівників Парку та громадян, що проживають на його території у сінокосах та пасовищах із дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Зона стаціонарної рекреації - призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів Парку.

У зоні стаціонарної рекреації забороняється будь-яка господарська діяльність, що не пов'язана з цільовим призначенням цієї функціональної зони або може шкідливо вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони і зони регульованої рекреації, в тому числі проведення суцільних санітарних рубок.

В межах господарської зони забороняються рубки головного користування і проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на Парк завдань, знаходяться населені пункти, об'єкти комунального призначення Парку, а також землі інших землевласників та землекористувачів, що включені до складу Парку, на яких господарська діяльність здійснюється з додержанням вимог та обмежень, встановлених для зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників.

На території зони регульованої рекреації, стаціонарної рекреації та господарської зони забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності території Парку, в тому числі мисливство.

Використання природних ресурсів на території Парку здійснюється у загальному та спеціальному порядках. Загальне використання природних ресурсів здійснюється відповідно до цього Положення, Проекту організації території та з урахуванням вимог режиму території. Забезпечення додержання режиму території Парку під час використання природних ресурсів у загальному порядку покладається на його адміністрацію.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах території Парку здійснюється на підставі дозволів, виданих уповноваженими на те органами у сфері охорони навколишнього природного середовища у межах лімітів, затверджених Міндовкілля.

У межах Парку забороняється:

погіршення стану збереження водно-болотного угіддя міжнародного значення «Система озер Шагани - Алібей - Бурнас», території Смарагдової мережі Європи «Тузли», середовищ перебування (зростання) видів тваринного та рослинного світу і природних оселищ, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків;

у період масового розмноження диких тварин, з 1 квітня до 15 червня проведення робіт та заходів, які є джерелом підвищеного шуму та неспокою (пальба, проведення вибухових робіт, феєрверків, санітарних рубок лісу, проведення ралі та інших змагань на транспортних засобах);

здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів, занесених до Червоної книги України (радіусом 500 метрів), та чорного лелеки (радіусом 1000 метрів), токовищ глухарів, тетеруків

(радіусом 300 метрів);

розорювання або в інший спосіб пошкодження, ліквідація природних місць мешкання диких тварин (нір, барлогів, гнізд тощо).

5. ОХОРОНА ПАРКУ

Охорона території Парку покладається на службу його охорони, що входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

Службу державної охорони Парку (далі - служба держохорони) очолює директор Парку, який несе повну відповідальність за організацію її діяльності та забезпечення додержання режиму території, а також збереження, відтворення та раціональне використання природних комплексів і ресурсів у межах його території.

Управління службою держохорони здійснює Міндовкілля.

Основними завданнями служби держохорони є:

забезпечення додержання режиму території та об'єктів Парку;

попередження та припинення порушень природоохоронного законодавства на території Парку.

Повноваження служби держохорони визначаються законодавством.

Підприємства, організації та установи, розташовані на території Парку та в суміжній зоні, провадять господарську та іншу діяльність з додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища і несуть відповідальність за порушення режиму території Парку.

Порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Парку тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

Розмір шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Парку, визначаються в установленому законодавством порядку та підлягає компенсації в повному обсязі.

Державний контроль за додержанням режиму Парку здійснюється Державною екологічною інспекцією України.

Громадський контроль за додержанням режиму території Парку здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

6. НАУКОВА ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРКУ

Наукова та науково-технічна діяльність на території Парку проводиться з метою вивчення природних процесів, забезпечення постійного спостереження за їх змінами, екологічного прогнозування, розробки наукових основ охорони, відтворення та використання природних ресурсів та найбільш цінних об'єктів, для забезпечення збереження, охорони та відтворення природних комплексів та об'єктів, особливо рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків, дослідження та збереження історико-культурних цінностей за основними напрямками і в порядку, передбаченому Положенням про наукову та науково-технічну діяльність природних і біосферних заповідників та національних природних парків,

затвердженого наказом Мінприроди від 29.10.2015 № 414, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.11.2015 за № 1444/27889.

Основними напрямками наукової та науково-технічної діяльності Парку ПЗФ є здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень функціонування екосистем в умовах заповідних режимів, які включають:

ведення Літопису природи;

організацію та здійснення систематичних спостережень (моніторингу) за станом та динамікою природних комплексів та об'єктів, екосистем та клімату;

інвентаризацію об'єктів флори та фауни, рослинних угруповань, природних середовищ (оселищ) та ландшафтного різноманіття тощо;

розроблення наукових рекомендацій (програм, планів дій) щодо збереження і відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного і тваринного світу, занесених до Червоної книги України, до регіональних переліків видів рослин і тварин, що підлягають особливій охороні, та/або до переліків видів рослин і тварин, що підлягають охороні згідно з міжнародними зобов'язаннями, відновлення порушених корінних природних комплексів, гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, запобігання проникненню чужорідних видів рослин і тварин, які загрожують екосистемам, середовищам існування або видам, контролю або усунення таких чужорідних видів;

дослідження разом з фахівцями з охорони пам'яток історії та культури історико-культурних цінностей на території Парку для розроблення рекомендацій щодо поліпшення їх збереження;

підготовку наукових матеріалів та рекомендацій, необхідних для провадження екологічної освітньо-виховної роботи, рекреаційної та інших видів діяльності Парку;

створення та ведення наукових фондів, баз даних, інформаційних систем; первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів на території Парку є його Літопис природи, який ведеться в установленому порядку за Програмою Літопису природи для заповідників та національних природних парків, затвердженою спільним наказом Міністерства екології та природних ресурсів України та Національної академії наук України від 25.11.2002 № 465/430.

Парк має право:

брати участь в екологічних, регіональних, галузевих, державних, загальнодержавних, міжнародних програмах, а також конференціях, симпозіумах тощо;

здійснювати наукову та науково-технічну діяльність на замовлення та у відповідності до договорів з іншими заінтересованими організаціями та установами з природоохоронних та інших питань, віднесених до компетенції адміністрації Парку;

формувати фонди наукових матеріалів (поповнення колекційних матеріалів, фенотек, ценотек тощо), обмінюватися експонатами у встановленому порядку тощо.

Для організації наукової та науково-технічної діяльності в Парку створюються структурні підрозділи (відділи, сектори, лабораторії).

Щорічні плани заходів з наукової та науково-технічної діяльності Парку та звіти

про їх виконання розглядаються його НТР та затверджуються директором Парку.

Наукові дослідження на території Парку можуть здійснюватись іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі єдиних програм і планів науково-дослідних робіт чи договорів між цими установами та організаціями і адміністрацією Парку.

7. ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТНЬО-ВИХОВНА РОБОТА

У Парку проводиться екологічна освітньо-виховна робота з метою цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку і діяльність місцевого населення та відвідувачів стосовно збереження природної спадщини країни, природних комплексів територій та об'єктів Парку, забезпечення підтримки природоохоронної діяльності Парку шляхом поширення знань і підвищення обізнаності щодо цінностей біологічної та ландшафтної різноманітності, формування екологічної свідомості та виховання поваги до природи за основними напрямками і з використанням форм діяльності, визначених у Положенні про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду, затвердженому наказом Мінприроди від 26.10.2015 № 399, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11.11.2015 за № 1414/27859.

Парк у сфері екологічної освітньо-виховної роботи співпрацює з усіма верствами населення, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями, насамперед з дошкільними, загальноосвітніми, позашкільними, професійно-технічними та вищими навчальними закладами, ЗМІ.

Для організації екологічної освітньо-виховної роботи в Парку створюється структурний підрозділ.

Щорічні плани заходів та звіти з екологічної освітньо-виховної роботи Парку розглядаються його НТР та затверджуються директором Парку.

8. РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Рекреаційна діяльність на території Парку здійснюється з метою створення умов для загальнооздоровчого та культурно-пізнавального відпочинку, оздоровлення та туризму в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів для відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини з урахуванням Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, затвердженого наказом Мінприроди від 22.06.2009 № 330, зареєстрованим в Мін'юсті 22.07.2009 за № 679/16695.

Основними напрямками рекреаційної діяльності на території Парку є:
створення умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

забезпечення попиту рекреантів на загальнооздоровчий, культурно-пізнавальний відпочинок, туризм, любительське та спортивне рибальство тощо;

обґрунтування і встановлення допустимих антропогенних (рекреаційних)

навантажень на території та об'єкти природно-заповідного фонду України;

організація рекламно-видавничої та інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед відпочиваючих, туристів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування у рекреантів та місцевих жителів екологічної культури, бережливого та гуманного ставлення до національного природного надбання.

Для організації рекреаційної діяльності в Парку створюється структурний підрозділ.

Планування рекреаційної діяльності в Парку проводиться в рамках розроблення щорічних планів природоохоронних заходів Парку.

Суб'єкти рекреаційної діяльності незалежно від форми власності і підпорядкування здійснюють рекреаційну діяльність на території Парку відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища на підставі договорів з адміністрацією Парку.

9. ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Фінансування заходів, пов'язаних із функціонуванням Парку здійснюється відповідно до законодавства за рахунок коштів загального та спеціального фондів Державного бюджету. Для цієї мети можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів, благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій, громадян та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Кошти, отримані в результаті надання платних послуг згідно з переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду», є власними коштами Парку і вилученню не підлягають. Ці кошти використовуються для здійснення заходів щодо охорони території та об'єктів Парку і провадження *діяльності*, передбаченої цим Положенням відповідно до кошторису, затвердженого Міндовкілля в установленому порядку.

Матеріально-технічне забезпечення Парку здійснюється у встановленому законодавством порядку.

Адміністрація Парку може встановлювати плату за відвідування території в установленому порядку.

Проведення заходів щодо збереження природних комплексів та іншої діяльності здійснюється згідно з планом природоохоронних заходів, що затверджується Міндовкілля.

Парк може подавати в установленому порядку запити про виділення коштів для здійснення природоохоронних заходів.

10. МАЙНО

10.1. Майно Парку складають основні фонди, а також інші матеріальні цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі Парку.

10.2. Майно Парку є державною власністю і закріплюється за ним на праві оперативного управління. Парк володіє, користується і розпоряджається зазначеним майном за погодженням з Міндовкілля, вчиняючи щодо нього дії, що не суперечать

вимогам законодавства і цьому Положенню.

10.3. Земля, основні фонди, інше державне майно не можуть бути предметом застави.

10.4. Списання державного майна з балансу може здійснюватись Парком тільки в порядку, передбаченому законодавством.

10.5. Джерелами формування майна Парку є бюджетні асигнування, кошти спеціального фонду, благодійні внески, пожертвування організацій, установ, громадян та інші надходження, не заборонені законодавчими актами України.

10.6. Парк має право за погодженням з Міндовкілля здавати в установленому порядку в оренду державне майно, яке не використовується в природоохоронних, наукових і виробничих цілях, на вигідних для Парку умовах.

10.7. Збитки, заподіяні Парку внаслідок порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами, відшкодовуються в установленому порядку, в тому числі за рішеннями суду.

11. ЗВІТНІСТЬ І КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ

11.1. Парк веде бухгалтерський, оперативний облік, складає періодичну, квартальну, фінансову річну та статистичну звітність і подає її в установленому порядку.

11.2. Директор та головний бухгалтер Парку несуть персональну відповідальність відповідно до законодавства за правильність та достовірність бухгалтерського та оперативного обліку, періодичної, квартальної, річної фінансової та статистичної звітності, а також за збереження фінансової документації.

11.3. Парк звітує про свою діяльність перед Міндовкілля та відповідними органами державної виконавчої влади в порядку і строки, визначені законодавством.

11.4. Міндовкілля здійснює контроль за діяльністю Парку у порядку визначеному законодавством.

12. ВЗАЄМОДІЯ З ПІДПРИЄМСТВАМИ, УСТАНОВАМИ, ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ

12.1. Парк взаємодіє з підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами у відповідності з національним законодавством і міжнародними договорами.

12.2. Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, а також фізичні особи - підприємці, які розташовані на території Парку (далі - суб'єкти господарювання), здійснюють господарську діяльність на території Парку згідно з законодавством, Проектом організації території, а також цим Положенням.

12.3. З суб'єктами господарювання, які здійснюють свою діяльність на території Парку, адміністрацією укладаються цивільно-правові та господарські договори/угоди.

12.4. Заінтересовані суб'єкти господарювання здійснюють обов'язкове екологічне страхування відповідальності з метою компенсації шкоди, заподіяної на території Парку внаслідок стихійних природних явищ чи промислових аварій і катастроф.

12.5. Для координації діяльності з питань використання природних комплексів та об'єктів підприємствами, установами та організаціями, у межах території Парку, адміністрація Парку може створювати координаційну раду із представників місцевих органів виконавчої влади та керівників цих підприємств, установ та організацій.

13. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

13.1. Парк може брати участь у міжнародному співробітництві у сфері збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, особливо видів тваринного і рослинного світу та природних оселищ, занесених до міжнародних Червоних списків.

13.2. Парк зобов'язаний забезпечувати належне збереження цінностей його ділянок в якості міжнародних природоохоронних територій: водно-болотного угіддя міжнародного значення «Система озер Шагани - Алібей - Бурнас», території Смарагдової мережі Європи «Тузли».

13.3. Парк може брати участь у розробці та участі в реалізації міжнародних наукових та інших програм і проектів, обміні науковою інформацією, підвищенні кваліфікації співробітників Парку, входити до складу міжнародних природоохоронних асоціацій, об'єднань, організацій тощо.

14. ЗМІНА МЕЖ, КАТЕГОРІЙ ТА СКАСУВАННЯ СТАТУСУ ПАРКУ

14.1. Зміна меж, категорій та скасування статусу території Парку доводиться відповідно до законодавства.

15. ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАЦІЇ ПАРКУ

15.1. Припинення діяльності Парку проводиться в установленому законодавством порядку.

15.2. Ліквідація адміністрації Парку здійснюється в порядку, передбаченому законодавством.

Директор Департаменту природно-аповідного фонду	 Едуард АРУСТАМЯН
--	--

Прошито, пронумеровано та скріплено
 печаткою 15) ваттпапір аркушів
 Директор Департаменту природно-аповідного фонду Міндовкілья

Е. Арустамян

Картографічні матеріали у форматі геоінформаційних систем, виконані на ортофотоплані кадастрової карти (плану) та в електронній схемі

Додаток 6.1. Карти, виконані на топографічній основі у зручному для користування масштабі (1:280000)

1. Карта меж та земельних ділянок, що надаються Парку у постійне користування і ввійшли до його складу без вилучення у землекористувачів та землевласників.
2. Карта функціонального зонування території Парку.
3. Карта природних ландшафтів Парку.
4. Карта водно-болотних угідь міжнародного значення.
5. Карта Смарагдової мережі (<http://emerald.net.ua/>).
6. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів флори Парку.
7. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів комах Парку.
8. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів птахів Парку.
9. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів ссавців та плазунів Парку.
10. Карта рослинного покриву Парку.
11. Карта рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України в межах Парку.
12. Карта розміщення рекреаційних та екологічних освітньо-виховних об'єктів, екологічних стежок та туристичних маршрутів Парку.

Додаток 6.2. Картографічні матеріали у форматі ГІС (записано на DWD диску)

1. Межі Парку та земель, що надаються йому у постійне користування.
2. Природоохоронні відділення Парку.
3. Функціональне зонування території Парку.
4. Рекреаційні та екологічні освітньо-виховні об'єкти, екологічні стежки та туристичні маршрути Парку.
5. Місця поширення рідкісних видів флори та фауни.
6. Протипожежне впорядкування території Парку та інженерно-технічні заходи із захисту природних комплексів та об'єктів.
7. План охорони території Парку.
8. Проектний план Парку.

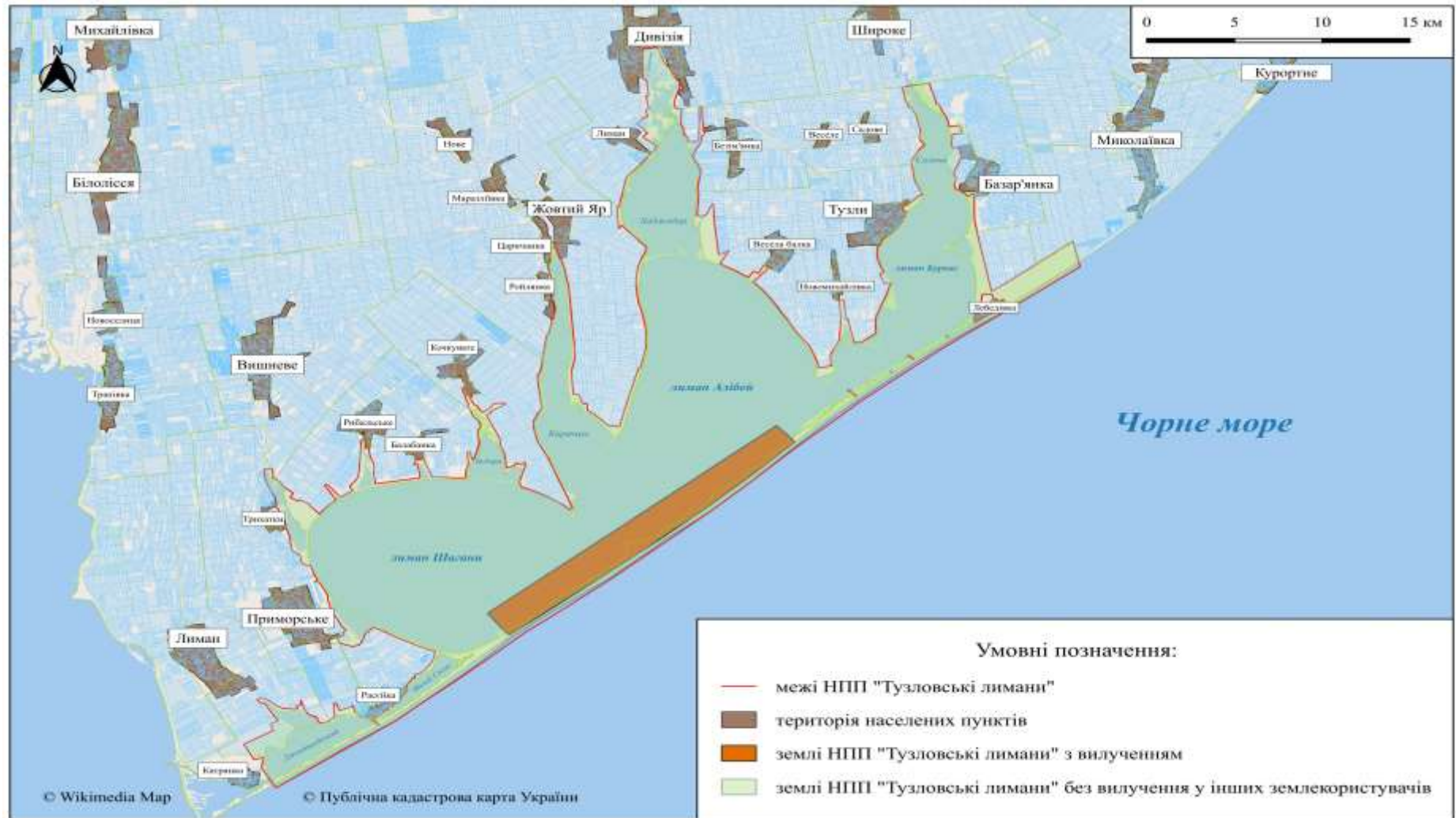

Рис. Д. 6.1.1. Карта меж та земельних ділянок, що надаються Парку у постійне користування і ввійшли до його складу без вилучення у землекористувачів та землевласників.

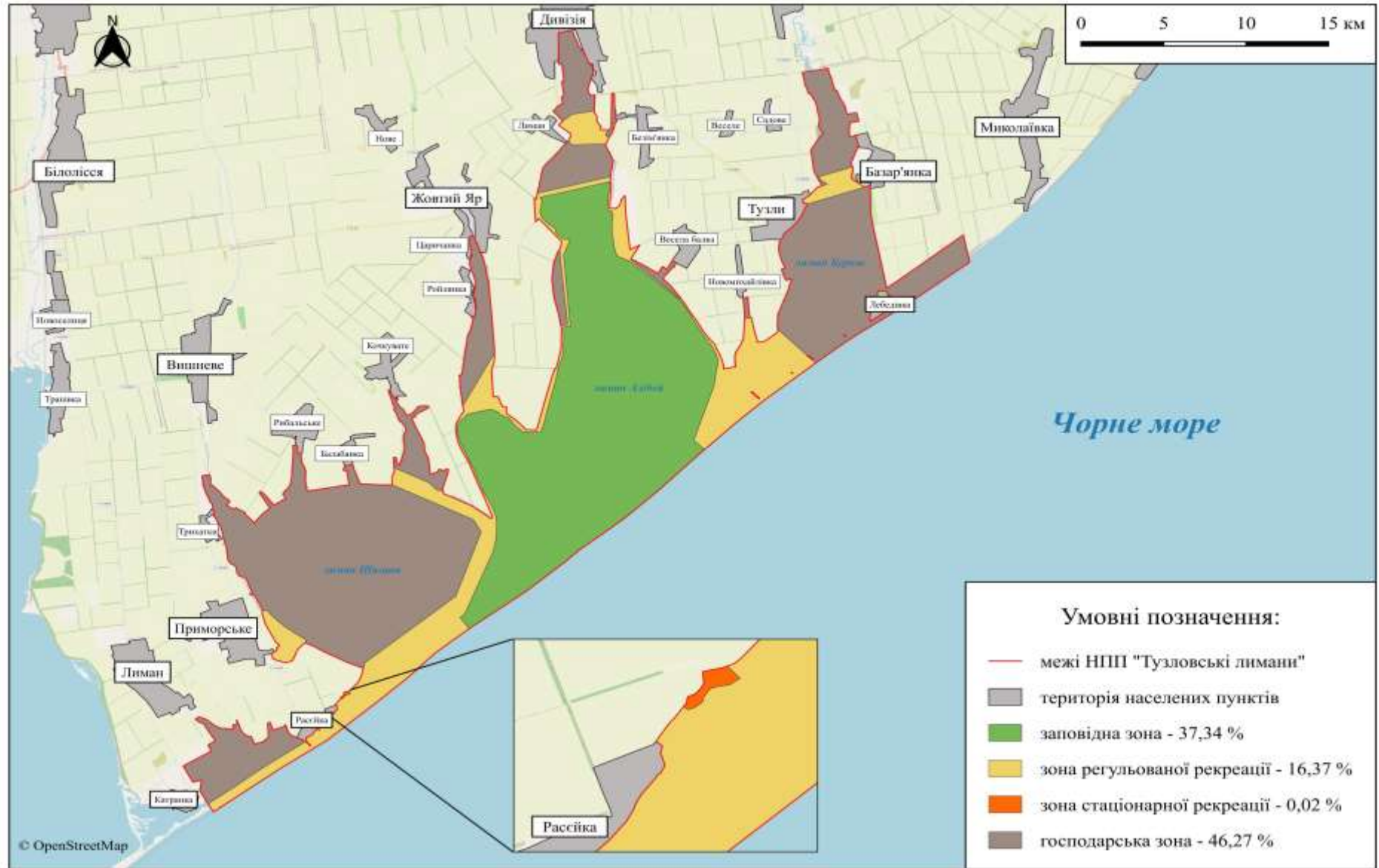

Рис. Д. 6.1.2. Карта функціонального зонування території Парку.

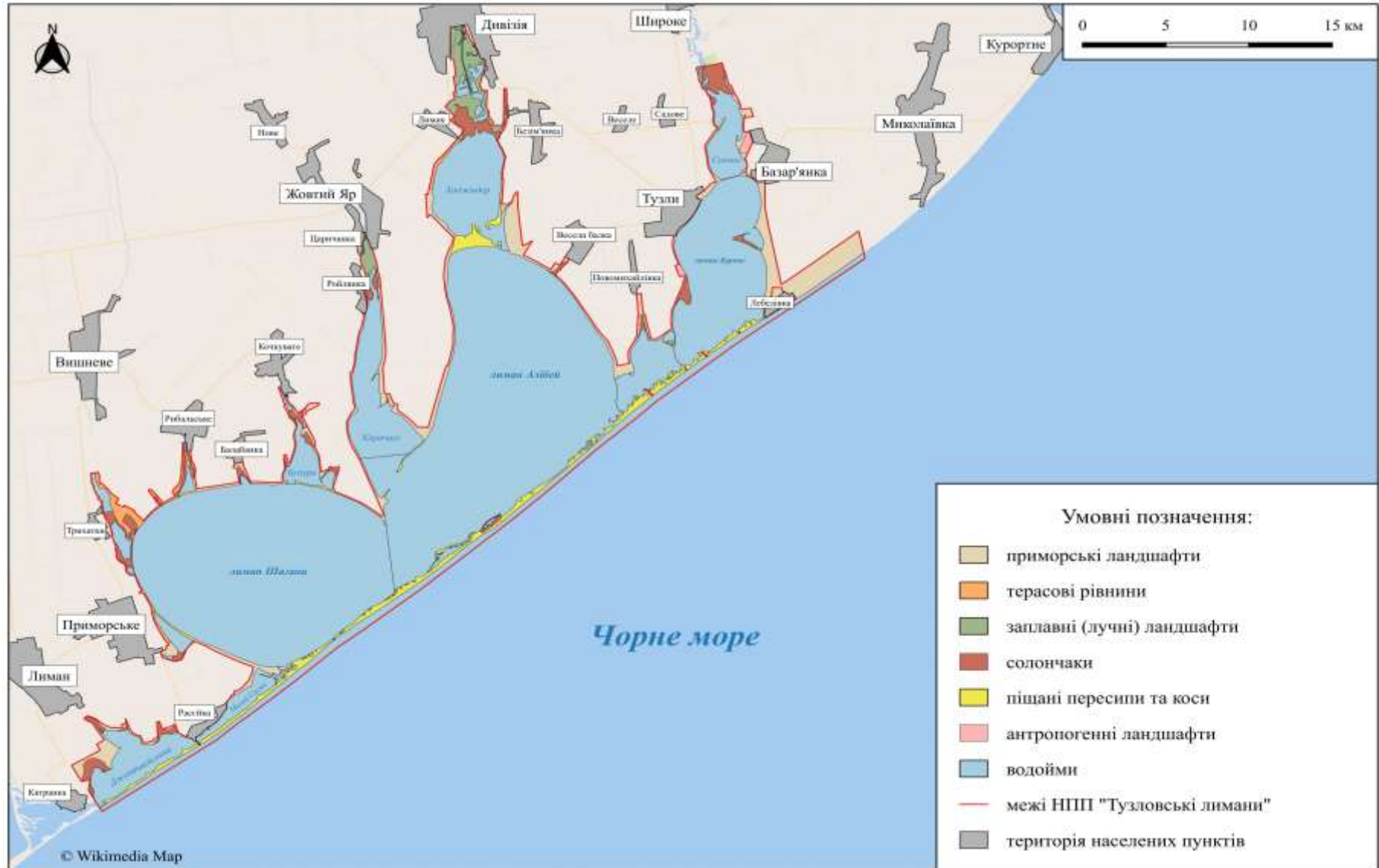

Рис. Д. 6.1.3. Карта природних ландшафтів Парку.

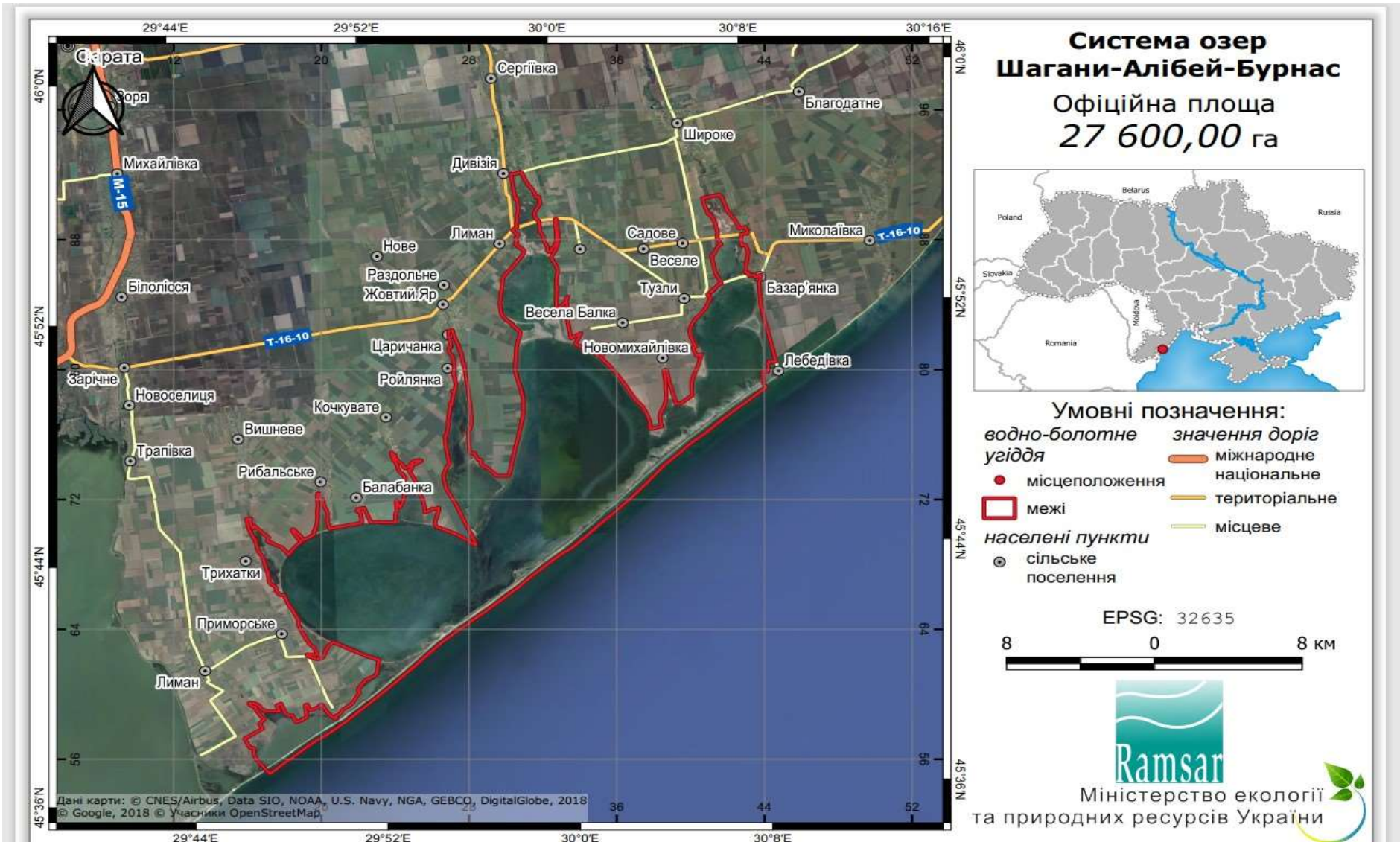

Рис. Д. 6.1.4. Карта водно-болотних угідь міжнародного значення

Рис. Д. 6.1.5. Карта Смарагдової мережі (<http://emerald.net.ua/>)

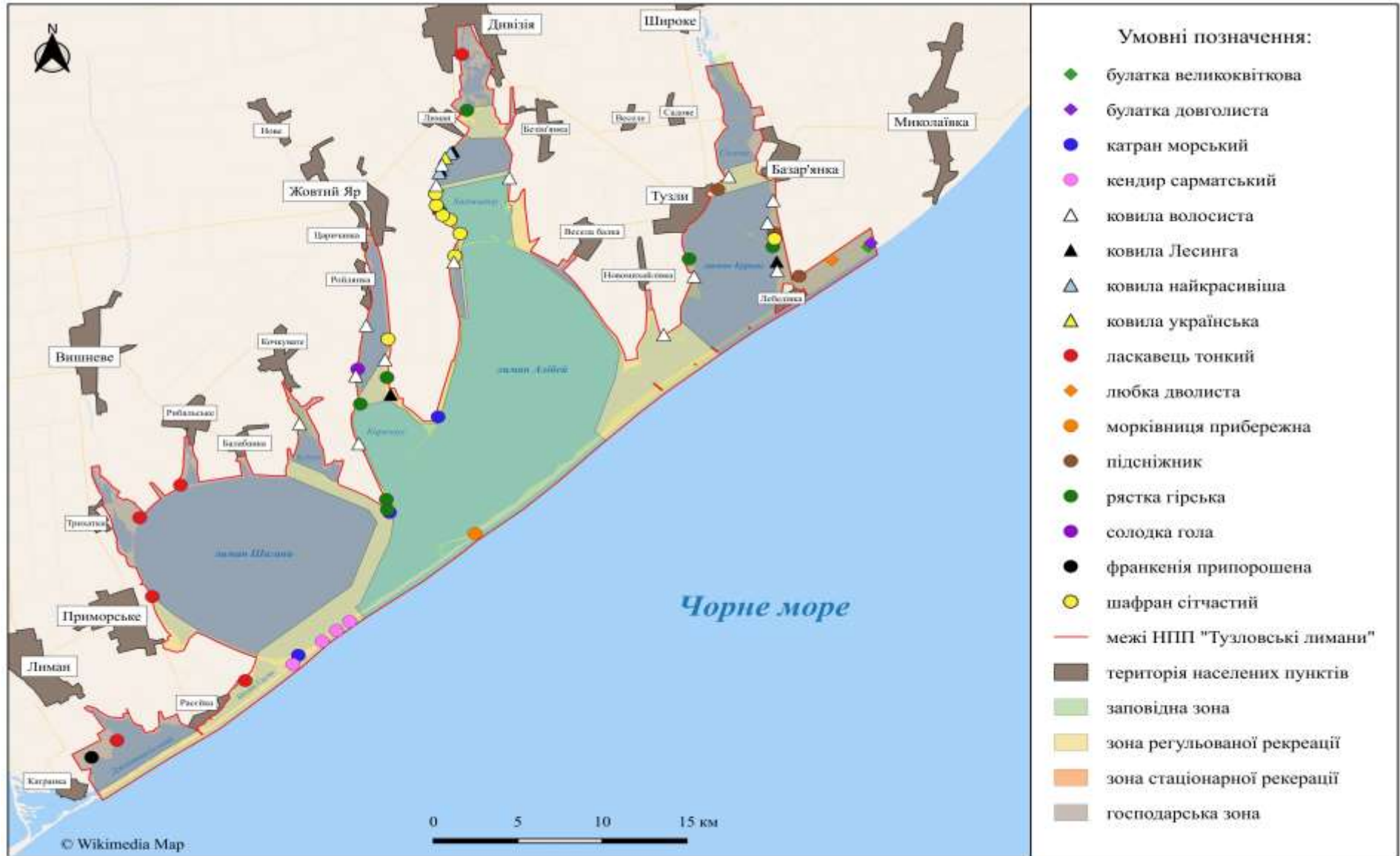

Рис. Д. 6.1.6. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів флори Парку.

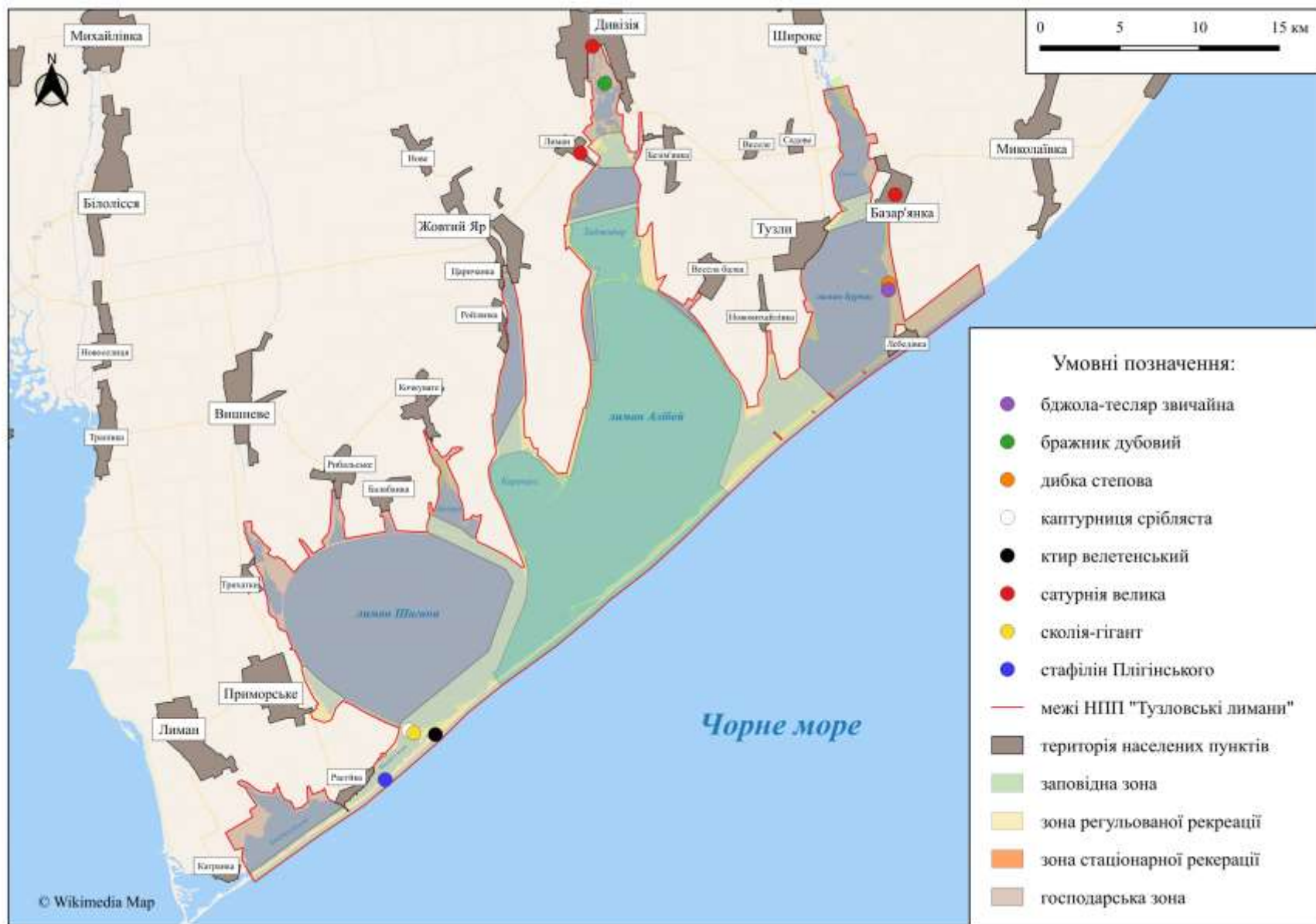

Рис. Д. 6.1.7. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів комах Парку

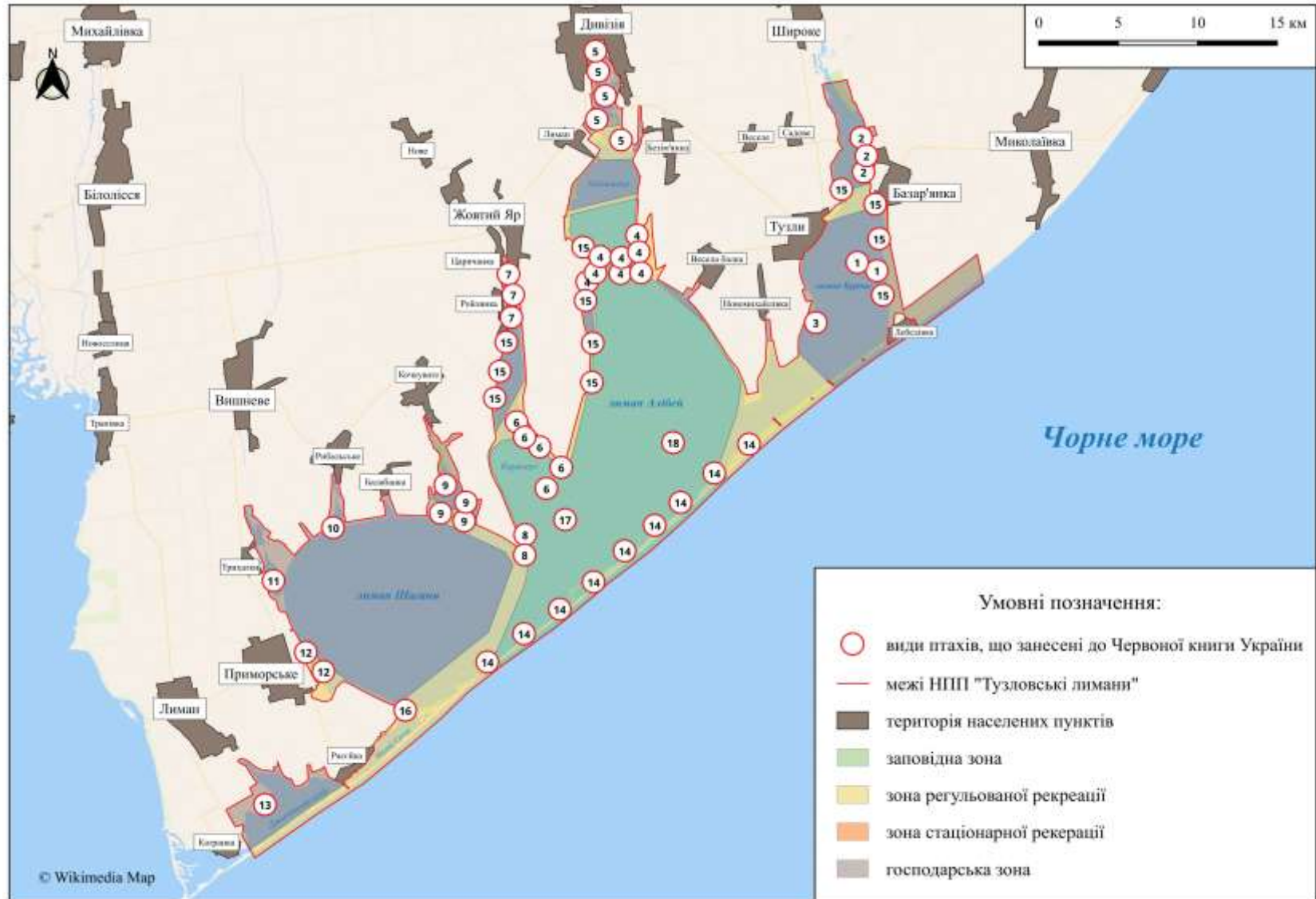

Рис. Д. 6.1.8. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів птахів Парку

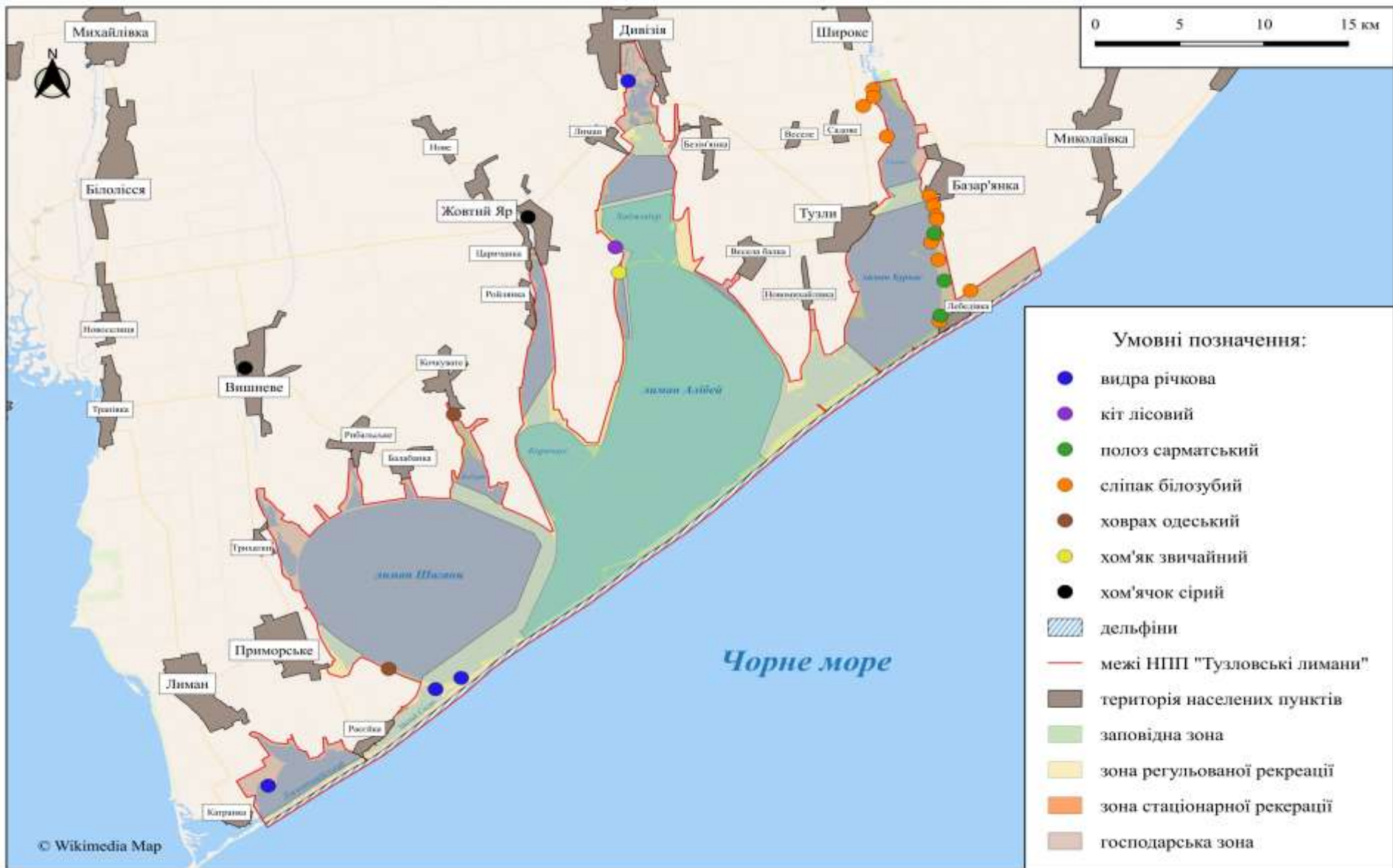

Рис. Д. 6.1.9. Карта місць поширення рідкісних та зникаючих видів ссавців та плазунів Парку.

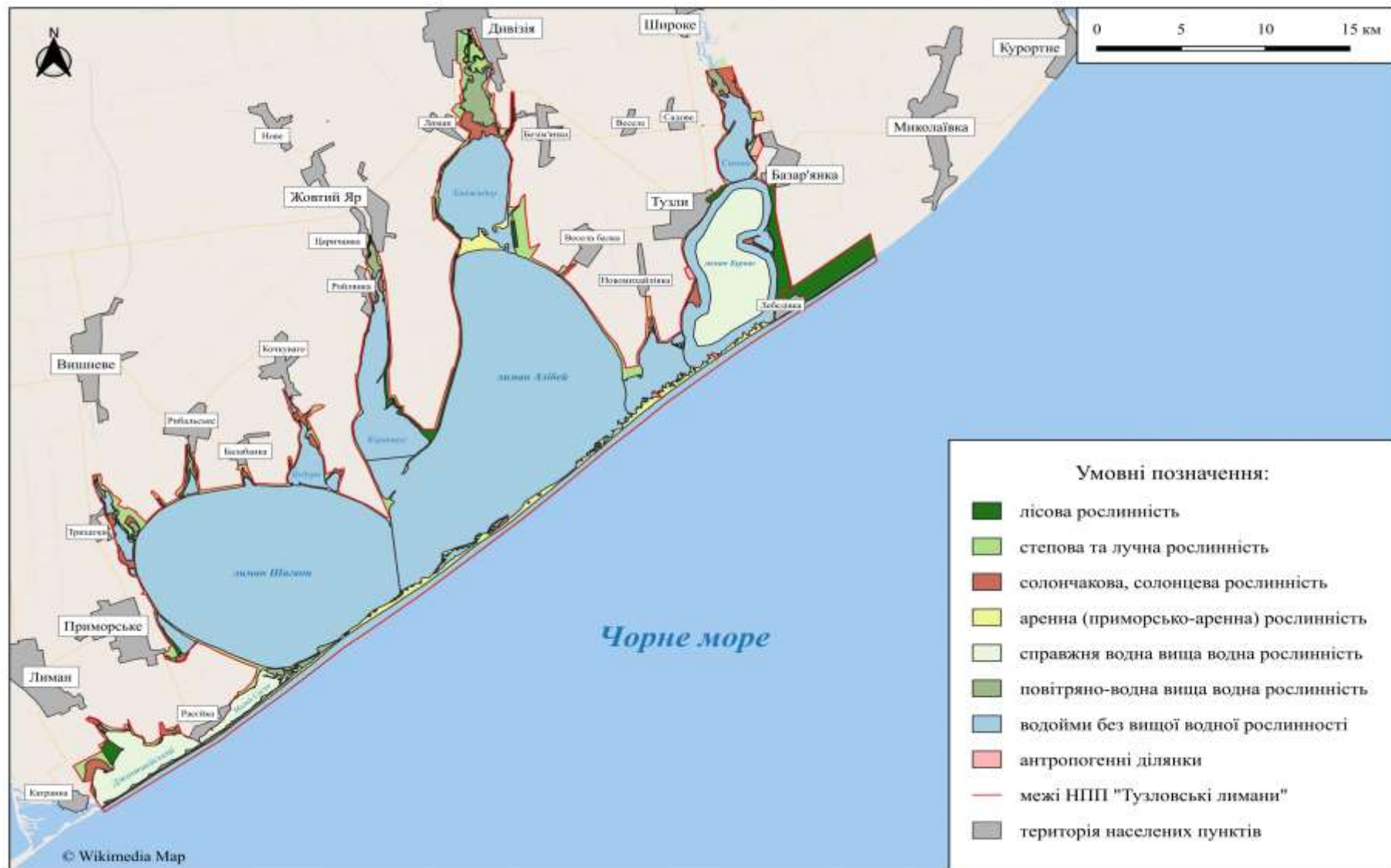

Рис. 6.1.10. Карта рослинного покриву Парку.

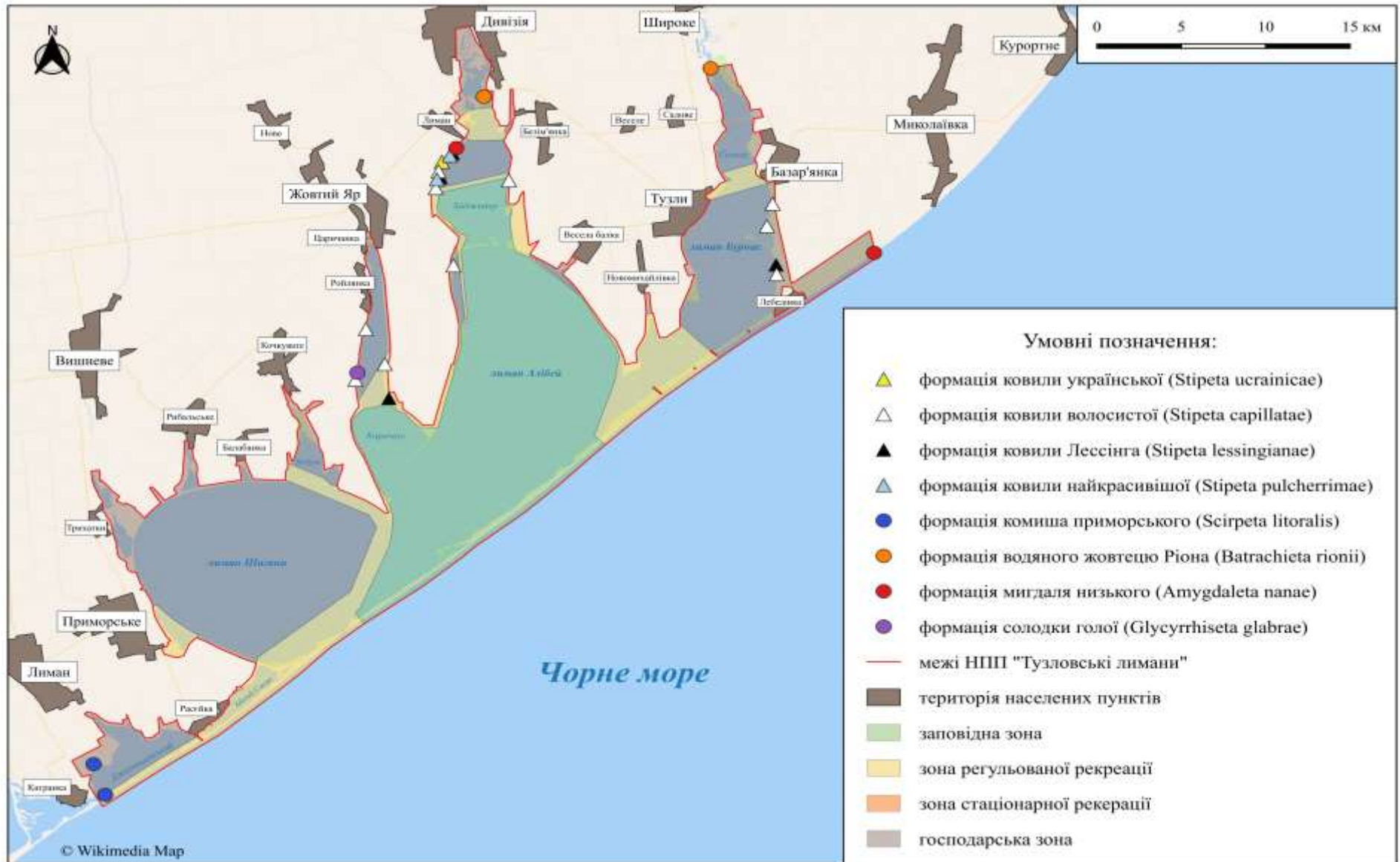

Рис. Д. 6.1.11. Карта рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України в межах Парку.

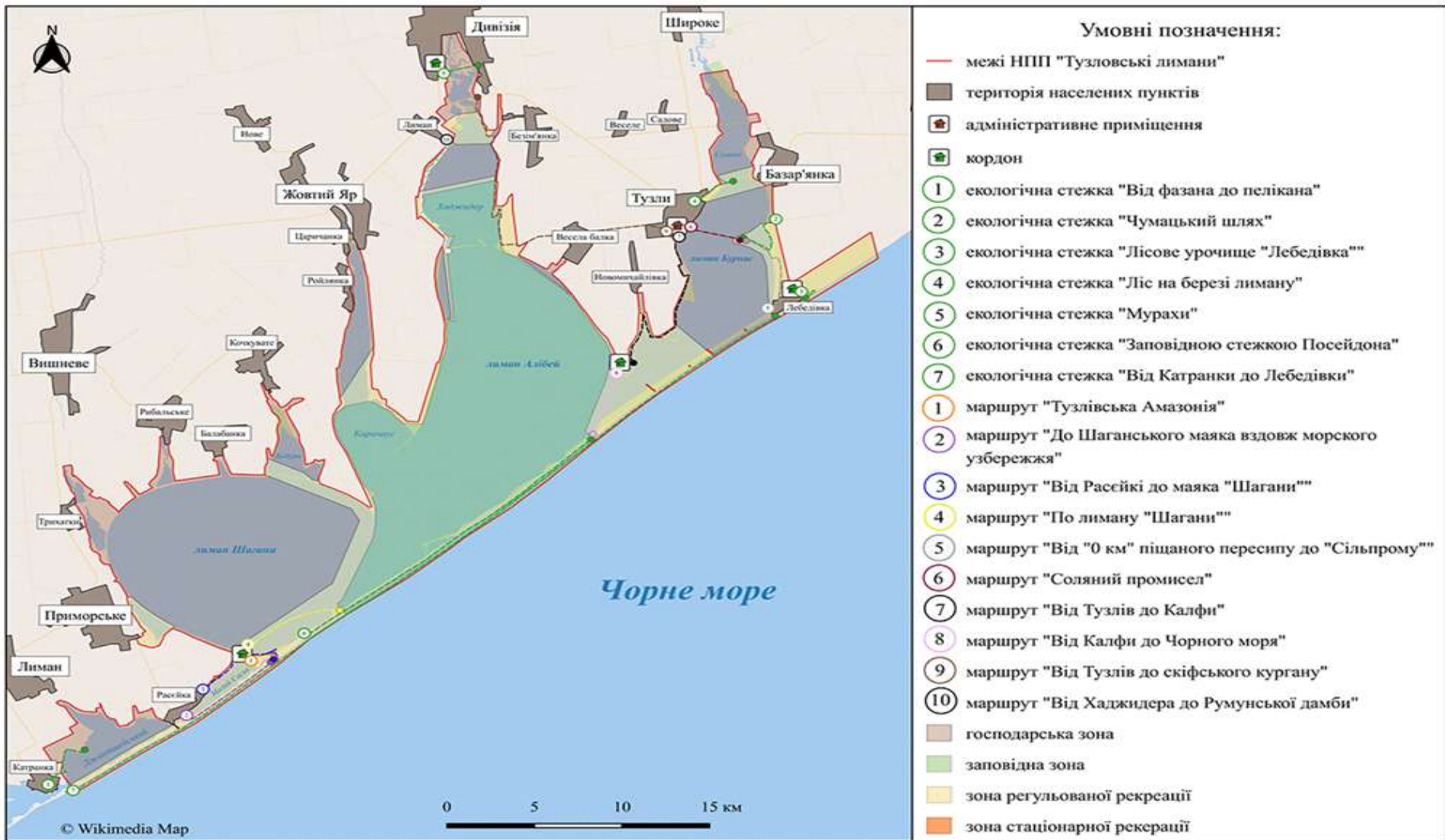

Рис. Д. 6.1.12. Карта розміщення рекреаційних та екологічних освітньо-виховних об'єктів, екологічних стежок туристичних маршрутів Парку.

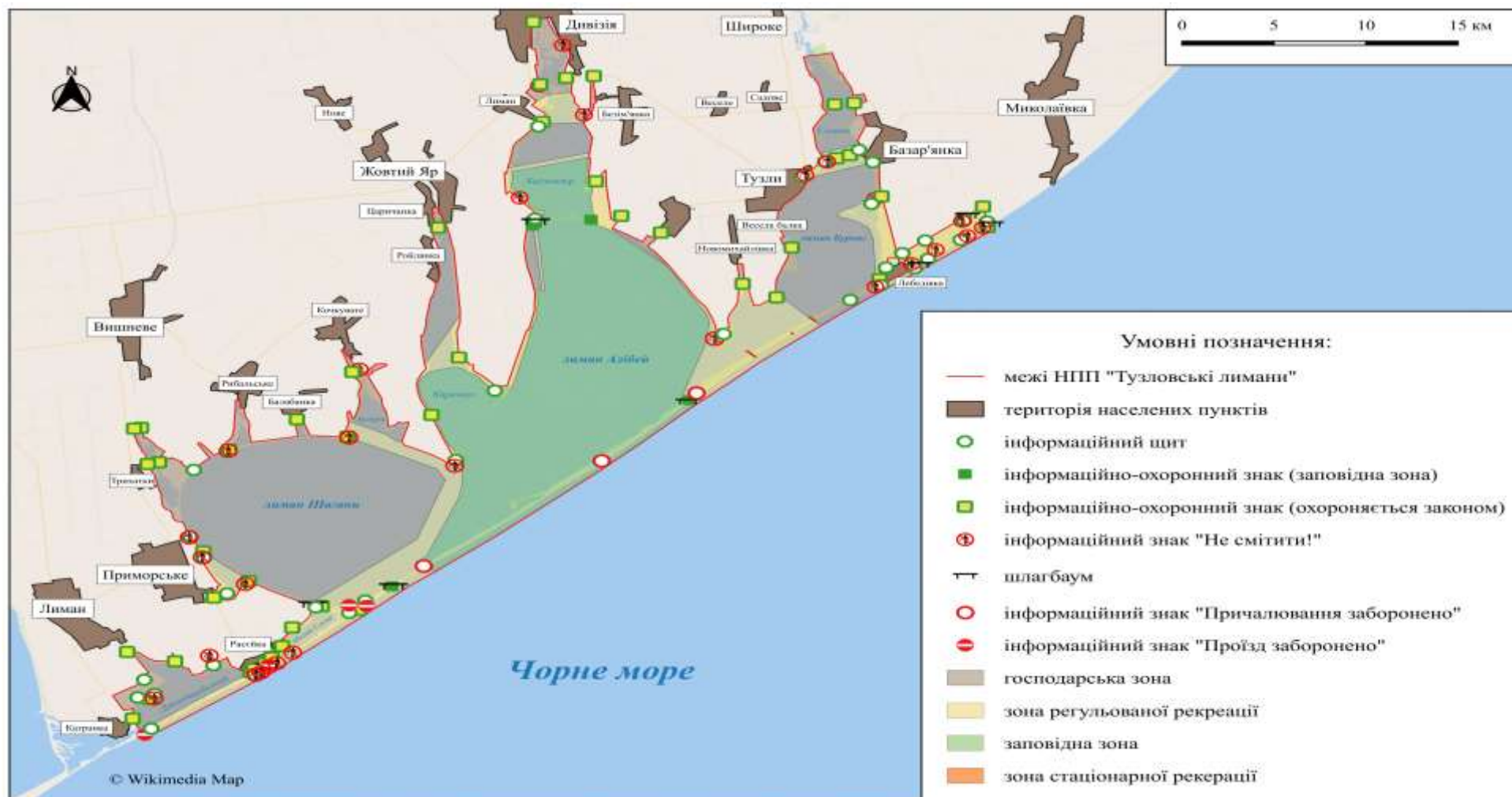

Рис. Д. 7. План охорони території Парку.

СПИСКИ ВИДІВ РОСЛИН ТА ТВАРИН

СПИСОК ВИДІВ СУДИННИХ РОСЛИН

	Українська назва	Латинська назва
	КЛЕНОВІ	ACERACEAE
1.	Клен польовий	<i>Acer campestre</i> L.
2.	Клен ясенolistий	<i>Acer negundo</i> L.
3.	Клен гостролистий	<i>Acer platanoides</i> L.
4.	Клен несправжньо-платановий	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.
5.	Клен татарський	<i>Acer tataricum</i> L.
	ЦИБУЛЕВІ	ALLIACEAE
6.	Цибуля ріпчаста	<i>Allium cepa</i> L.
7.	Цибуля крапчаста	<i>Allium guttatum</i> Steven
8.	Цибуля Пачоського	<i>Allium paczoskianum</i> Tuzs.
9.	Цибуля кругла	<i>Allium rotundum</i> L.
10.	Часник	<i>Allium sativum</i> L.
11.	Цибуля круглоголова	<i>Allium sphaerocephalon</i> L.
	Цибуля круглонога	<i>Allium sphaeropodium</i> Klokov
12.	Цибуля Вальдштейна	<i>Allium waldsteinii</i> G.Don fil.
	ЩИРИЦЕВІ	AMARANTHACEAE
13.	Щириця біла	<i>Amaranthus albus</i> L.
14.	Щириця лободовидна	<i>Amaranthus blitoides</i> S. Watson
15.	Щириця волотиста	<i>Amaranthus cruentus</i> L. (<i>A. paniculatus</i> L.)
16.	Щириця хрящевидна	<i>Amaranthus hypochondriacus</i> L.
17.	Щириця загнута	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.
	АМАРИЛІСОВІ	AMARYLLIDACEAE
18.	Підсніжник Ельвеза	<i>Galanthus elwesii</i> Hook.f.
19.	Нарцис поетичний	<i>Narcissus poeticus</i> L.
	ФІСТАШКОВІ	ANACARDIACEAE
20.	Скумпія звичайна	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.
	ЗОНТИЧНІ	APIACEAE
21.	Буги́ла пазурникова	<i>Anthriscus caucalis</i> M.Bieb.
22.	Буги́ла кервель	<i>Anthriscus cerefolium</i> (L.) Hoffm.
23.	Буги́ладовгоносікова	<i>Anthriscus longirostris</i> Bertol.
24.	Селера пахуча	<i>Apium graveolens</i> L.
25.	Моркві́вниця прибережна	<i>Astrodaucus littoralis</i> (M. Bieb.) Drude
26.	Ласкавець споріднений	<i>Bupleurum affine</i> Sadler
27.	Ласкавець найтонший	<i>Bupleurum tenuissimum</i> L.
28.	Бутень п'янкий	<i>Chaerophyllum temulum</i> L.
29.	Болиголов плямистий	<i>Conium maculatum</i> L.
30.	Морква дика	<i>Daucus carota</i> L.
31.	Миколайчики польові	<i>Eryngium campestre</i> L.
32.	Миколайчики приморські	<i>Eryngium maritimum</i> L.
33.	Різак звичайний	<i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.
34.	Пастернак духмяний	<i>Pastinaca clausii</i> (Ledeb.) M.Pimen.
35.	Жабриця тендерська	<i>Seseli tenderiense</i> Kotov

36.	Жабриця звивиста	Seseli tortuosum L.
37.	Морквіник лучний	Silaum silaus (L.) Schinz & Thell
38.	Вех широколистий	Sium latifolium L.
39.	Ториліс польовий	Torilis arvensis (Huds.) Link.
	БАРВІНКОВІ	APOCYNACEAE
40.	Кендир сарматський	Trachomitum sarmatiense Woodson
41.	Барвінок трав'янистий	Vinca herbacea Waldst.&Kit.
	ХВИЛІВНИКОВІ	ARISTOLOCHIACEAE
42.	Хвилівник звичайний	Aristolochia clematitis L.
	ЛАСТІВНЕВІ	ASCLEPIADACEAE
43.	Цинанхум гострий	Cynanchum acutum L.
44.	Обвійник грецький	<i>Periploca graeca</i> L.
45.	Ластовень розлогий, л. лікарський	Vincetoxicum hirundinaria Medik.
	ХОЛОДКОВІ	ASPARAGACEAE
46.	Холодок лікарський	Asparagus officinalis L.
47.	Холодок багатолістий	Asparagus polyphyllus Steven
48.	Холодок несправжньошорсткий	Asparagus pseudoscaber Grecescu
49.	Холодок кільчастий	Asparagus verticillatus L.
	АЙСТРОВІ	ASTERACEAE
50.	Деревій приморський	Achillea euxina Klok.
51.	Деревій благородний	Achillea nobilis L.
52.	Деревій паннонський	Achillea pannonica Scheele
53.	Деревій щетинистий	Achillea setacea Kit.
54.	Амброзія полинолиста	Ambrosia artemisiifolia L.
55.	Роман польовий	Anthemis arvensis L.
56.	Роман напівфарбувальний	Anthemis tinctoria L. subsp. subtinctoria (Dobroc.) Soó
57.	Лопух справжній	Arctium lappa L.
58.	Лопух малий	Arctium minus (Hill) Bernh.
59.	Лопух павутинистий	Arctium tomentosum Mill.
60.	Полин гіркий	Artemisia absinthium L.
61.	Полин однорічний	Artemisia annua L.
62.	Полин австрійський	Artemisia austriaca Jacq.
63.	Полин Маршалів	Artemisia marschalliana Spreng.
64.	Полин сантонінський	Artemisia santonica L.
65.	Полин мітлистий	Artemisia scoparia Waldst.& Kit.
66.	Полин Траутветтерів	Artemisia trautvetteriana Besser
67.	Полин звичайний	Artemisia vulgaris L.
68.	Нагідки лікарські	Calendula officinalis L.
69.	Будяк акантоподібний	Carduus acanthoides L.
70.	Будяк пониклий	Carduus nutans L.
71.	Сафлор шерстистий	Carthamus lanatus L.
72.	Волошка притиснутолускова	Centaurea adpressa Ledeb.
73.	Волошка розлога	Centaurea diffusa Lam.
74.	Волошка одеська	Centaurea odessana Prodán
75.	Волошка східна	Centaurea orientalis L.
76.	Волошка сонячна	Centaurea solstitialis L.
77.	Волошка твердолиста	Centaurea stereophylla Besser
78.	Хондрила ситниковидна	Chondrilla juncea L.

79.	Хондріла широколиста	<i>Chondrilla latifolia</i> M.Bieb.
80.	Цикорій дикий	<i>Cichorium intybus</i> L.
81.	Осот сивий	<i>Cirsium incanum</i> (S.G.Gmel.) Fisch.
82.	Осот щетинистий	<i>Cirsium setosum</i> (Willd.) Besser
83.	Осот звичайний	<i>Cirsium vulgare</i> (Savi) Ten.
84.	Злинка канадська	<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronq.
85.	Скереда гарна	<i>Crepis pulchra</i> L.
86.	Скереда галузиста	<i>Crepis ramosissima</i> D'Urv.
87.	Скерда маколиста	<i>Crepis rhoeadifolia</i> M.Bieb.
88.	Кринітарія волохата	<i>Crinitaria villosa</i> (L.) Grossh.
89.	Головатень руський	<i>Echinops ruthenicus</i> M.Bieb.
90.	Головатень круглоголовий	<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.
91.	Екліпта розлога	<i>Ecliptaprostrata</i> (L.) L.
92.	Злинка подільська	<i>Erigeron podolicus</i> Besser
93.	Жабник польовий	<i>Filago arvensis</i> L.
94.	Гринделія розчепірена	<i>Grindelia squarrosa</i> (Pursh) Dunal
95.	Цмин піщаний	<i>Helichrysum arenarium</i> (L.) Moench
96.	Соняшник однорічний	<i>Helianthus annuus</i> L.
97.	Оман британський	<i>Inula britannica</i> L.
98.	Оман германський	<i>Inula germanica</i> L.
99.	Оман очний	<i>Inula oculus-christi</i> L.
100.	Оман пісковий	<i>Inula sabuletorum</i> Czern.ex Lavrenko
101.	Юринія багатоквіткова	<i>Jurinea multiflora</i> (L.) B.Fedtsch.
102.	Латук солончаковий	<i>Lactuca saligna</i> L.
103.	Латук дикий	<i>Lactuca serriola</i> L.
104.	Латук татарський	<i>Lactuca tatarica</i> (L.) C.A.Mey.
105.	Хамоміла обідрана	<i>Matricaria recutita</i> L.
106.	Татарник звичайний	<i>Onopordum acantium</i> L.
107.	Фалакролома однорічна	<i>Phalacrocoma annuum</i> (L.) Dumort.
108.	Гіркуша тверда	<i>Picris rigida</i> Ledeb. ex Spreng.
109.	Блошниця дизентерійна	<i>Pulicaria vulgaris</i> Gaertn.
110.	Скорзонера роздільнолиста	<i>Scorzonera laciniata</i> L.
111.	Скорзонера м'яка	<i>Scorzonera mollis</i> M.Bieb.
112.	Скорзонера дрібноквіткова	<i>Scorzonera parviflora</i> Jacq.
113.	Жовтозілля лучне, ж. Якова	<i>Senecio jacobaea</i> L.
114.	Жовтозілля весняне	<i>Senecio vernalis</i> Waldst. & Kit.
115.	Серпій сухоцвітий	<i>Serratula erucifolia</i> (L.) Boriss.
116.	Жовтий осот польовий	<i>Sonchus arvensis</i> L.
117.	Жовтий осот шорсткий	<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill
118.	Жовтий осот городній	<i>Sonchus oleraceus</i> L.
119.	Жовтий осот болотний	<i>Sonchus palustris</i> L.
120.	Пижмо одеське	<i>Tanacetum odessanum</i> (Klokov) Tzvelev
121.	Кульбаба бесарабська	<i>Taraxacum bessarabicum</i> (Hornem.) Hand.-Mazz.
122.	Кульбаба червонопліва	<i>Taraxacum erythrospermum</i> Andrz.
123.	Кульбаба лікарська	<i>Taraxacum officinale</i> Wigg. aggr.
124.	Кульбаба пізня	<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.
125.	Козелець великий	<i>Tragopogon major</i> Jacq.
126.	Козелець подільський	<i>Tragopogon podolicus</i> (DC.) Artemcz.
127.	Ромашка продірявлена	<i>Tripleurospermum inodorum</i> (L.) Sch.Bip.

128.	Солончакова айстра паннонська	<i>Tripolium pannonicum</i> (Jacq.) Dobrocz.
129.	Вербезіна енцелієвидна	<i>Verbesina encelioides</i> (Cav.) Benth. & Hook.f.ex A.Gray (<i>Ximenesia encelioides</i> Cav.)
130.	Нетреба ельбінська	<i>Xanthium albinum</i> (Widder) H.Scholz
131.	Нетреба пенсильванська	<i>Xanthium pensylvanicum</i> Wallr.
132.	Нетреба колюча	<i>Xanthium spinosum</i> L.
133.	Безсмертки однорічні	<i>Xeranthemum annuum</i> L.
	БАРБАРИСОВІ	BERBERIDACEAE
134.	Барбарис звичайний	<i>Berberis vulgaris</i> L.
135.	Магонія падуболиста	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt
	ШОРСТКОЛИСТІ	BORAGINACEAE
136.	Воловик італійський	<i>Anchusa azurea</i> Mill. (<i>A. italica</i> Retz.)
137.	Воловик високий	<i>Anchusa procera</i> Besser
138.	Аргузія сибірська	<i>Argusia sibirica</i> (L.) Dandy
139.	Гостриця лежача	<i>Asperugo procumbens</i> L.
140.	Буглосоїдес польовий	<i>Buglossoides arvensis</i> (L.) I.M.Joist.
141.	Буглосоїдес Черняєва	<i>Buglossoides czernjaevii</i> (Klokov) Czerep.
142.	Чорнокорінь лікарський	<i>Cynoglossum officinale</i> L.
143.	Синяк Біберштейна	<i>Echium biebersteinii</i> Lacaita
144.	Геліотроп еліптичний	<i>Heliotropium ellipticum</i> Ledeb.
145.	Геліотроп європейський	<i>Heliotropium europaeum</i> L.
146.	Липучка відхилена	<i>Lappula squarrosa</i> (Retz.) Dumort.
147.	Кривоцвіт польовий	<i>Lycopsis arvensis</i> L.
148.	Кривоцвіт східний	<i>Lycopsis orientalis</i> L.
149.	Незабудка польова	<i>Myosotis arvensis</i> (L.) Hill
150.	Незабудка дрібноквіткова	<i>Myosotis micrantha</i> Pall ex Lehm.
151.	Куряча сліпота	<i>Nonea pulla</i> DC.
152.	Куряча сліпота російська	<i>Nonea rossica</i> Steven
153.	Рохелія зігнута	<i>Rochelia retorta</i> (Pall.) Lipsky
	ХРЕСТОЦВІТІ	BRASSICACEAE
154.	Кінський часник черешковий	<i>Alliaria petiolata</i> (M.Bieb.) Cavara et Grande
155.	Бурачок пустельний	<i>Alyssum desertorum</i> Stapf
156.	Бурачок шорсткий	<i>Alyssum hirsutum</i> M.Bieb.
157.	Різушка Таля	<i>Arabidopsis thaliana</i> (L.) Heynh.
158.	Гусимець ушковий	<i>Arabis auriculata</i> Lam.
159.	Гикавка сіра	<i>Berteroa incana</i> (L.) DC.
160.	Капуста польова	<i>Brassica campestris</i> L.
161.	Ріпак, кольза, бруква	<i>Brassica napus</i> L.
162.	Морська гірчиця чорноморська	<i>Cakile euxina</i> Pobed.
163.	Рижій дрібноплідий	<i>Camelina microcarpa</i> Wierzb. ex Rchb.
164.	Грицики звичайні	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik.
165.	Кардарія крупковидна	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv.
166.	Хоріспора ніжна	<i>Chorispora tenella</i> (Pall.) DC.
167.	Катран морський	<i>Crambe pontica</i> Stev. ex Rupr.
168.	Кудрявець Софії	<i>Descurainia sophia</i> (L.) Webb ex Prantl
169.	Веснянка весняна	<i>Erophila verna</i> (L.) Besser
170.	Жовтушник розлогий	<i>Erysimum diffusum</i> Ehrh.
171.	Жовтушник розчепірений	<i>Erysimum repandum</i> L.
172.	Еуклідій сирійський	<i>Euclidium syriacum</i> (L.) R.Br.

173.	Багатонасінник лежачий	<i>Hymenolobus procumbens</i> (L.) Fourr.
174.	Хрінниця широколиста	<i>Lepidium latifolium</i> L.
175.	Хрінниця пронизанолиста	<i>Lepidium perfoliatum</i> L.
176.	Хрінниця смердюча	<i>Lepidium ruderales</i> L.
177.	Плоскоплідник льонолистий	<i>Meniocus linifolius</i> (Stephan ex Willd.) DC.
178.	Гірчиця польова	<i>Sinapis arvensis</i> L.
179.	Сухоребрик високий	<i>Sisymbrium altissimum</i> L.
180.	Сухоребрик східний	<i>Sisymbrium orientale</i> L.
181.	Сухоребрик мінливий	<i>Sisymbrium polymorphum</i> (Murray) Roth
182.	Сиренія сиза	<i>Syrenia cana</i> (Piller & Mitterp.) Neilr.
183.	Сиренія гірська	<i>Syrenia montana</i> (Pall.) Klokov
184.	Талабан пронизанолистий	<i>Thlaspi perfoliatum</i> L.
	ЦЕЗАЛЬПІНІЄВИ	CAESALPINIACEAE
185.	Гледичія колюча	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.
	ЖИМОЛОСТЕВИ	CAPRIFOLIACEAE
186.	Жимолость татарська	<i>Lonicera tatarica</i> L.
187.	Бузина чорна	<i>Sambucus nigra</i> L.
	ГВОЗДИЧНІ	CARYOPHYLLACEAE
188.	Піщанка уральська	<i>Arenaria viscida</i> Hall. f. ex Lois.
189.	Бюфонія дрібноквіткова	<i>Bufonia tenuifolia</i> L.
190.	Роговик круглолистий	<i>Cerastium semidecandrum</i> L.(<i>C. rotundatum</i> Schur.)
191.	Роговик український	<i>Cerastium ucrainicum</i> Pacz.et Klokov (<i>C.glutinosa</i> Fries)
192.	Гвоздика вугільна	<i>Dianthus carbonatus</i> Klokov
193.	Діхдон сумнівний	<i>Dichodon viscidum</i> (M.Bieb.) Holub
194.	Елізанта клейка	<i>Elisanthe viscosa</i> (L.) Rupr.
195.	Лещиця пронизанолиста	<i>Gypsophila perfoliata</i> L.
196.	Остудник Бессера	<i>Herniaria besseri</i> Fisch. ex Hornem.
197.	Остудник голий	<i>Herniaria glabra</i> L.
198.	Костянець зонтичний	<i>Holosteum umbellatum</i> L.
199.	Кольраушія пагононосна	<i>Kohlruschia prolifera</i> (L.) Kunth.
200.	Куколиця біла	<i>Melandrium album</i> (Mill.) Garcke
201.	Ушанка полинкова	<i>Otites artemisetorum</i> Klokov
202.	Ушанка дніпровська	<i>Otites boryshenicus</i> (Grun.) Klokov
203.	Ушанка херсонська	<i>Otites chersonensis</i> Klokov.
204.	Плеконакс напівконічний	<i>Pleconax subconica</i> (Friv.) Šourková
205.	Псамофіліела мурова	<i>Psammophiliella muralis</i> (L.) Ikonn.
206.	Моховинка безпелюсткова	<i>Sagina apetala</i> Ard.
207.	Червець однорічний	<i>Scleranthus annuus</i> L.
208.	Смілка українська	<i>Silene bupleuroides</i> L. (<i>S. ucrainica</i> Klokov)
209.	Смілка вилчата	<i>Silene dichotoma</i> Ehrh.
210.	Стелюшок середній	<i>Spergularia media</i> (L.) C.Presl
211.	Стелюшок солоний	<i>Spergularia salina</i> (L.) J.Presl & C.Presl
212.	Зірочник середній	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill.
	БРУСЛИНОВІ	CELASTRACEAE
213.	Бруслина Черняєва	<i>Euonymus czernjaevii</i> Klokov
214.	Бруслина європейська	<i>Euonymus europaea</i> L.
	КУШИРОВІ	CERATOPHYLLACEAE
215.	Кушир підводний	<i>Ceratophyllum submersum</i> L.

	ЛОБОДОВІ	CHENOPODIACEAE
216.	Лутига Ошера	<i>Atriplex aucheri</i> Moq.
217.	Лутига	<i>Atriplex laevis</i> C.A.Mey.
218.	Лутига прибережна	<i>Atriplex littoralis</i> L.
219.	Лутига дрібноцвіта	<i>Atriplex micrantha</i> C.A.Mey.
220.	Лутига видовженолиста	<i>Atriplex oblongifolia</i> Waldst. & Kit.
221.	Лутига розхилиста	<i>Atriplex patens</i> (Litv.) Iljin
222.	Лутига розлога	<i>Atriplex patula</i> L.
223.	Лутига лежача	<i>Atriplex prostrata</i> Boucher ex DC.
224.	Лутига стрілолиста (л.блискуча)	<i>Atriplex sagittata</i> Borkh. (<i>A.nitens</i> Schkuhr)
225.	Лутига татарська	<i>Atriplex tatarica</i> L.
226.	Басія шорстка	<i>Bassia hirsuta</i> (L.) Asch.
227.	Лобода біла	<i>Chenopodium album</i> L.
228.	Лобода сиза	<i>Chenopodium glaucum</i> L.
229.	Лобода калинолиста	<i>Chenopodium opulifolium</i> Schrad. ex DC.
230.	Лобода багатонасінна	<i>Chenopodium polyspermum</i> L.
231.	Верблюдка блискуча	<i>Corispermum nitidum</i> Kit.
232.	Галіміона черешкувата	<i>Halimione pedunculata</i> (L.) Aellen
233.	Галіміона бородавчаста	<i>Halimione verrucifera</i> (M.Bieb.) Aellen
234.	Сарсазан шишкуватий	<i>Halocnemum strobilaceum</i> (Pall.) M.Bieb.
235.	Віниччя шерстисте	<i>Kochia laniflora</i> (S.G. Gmel.) Borbás
236.	Віниччя сланке	<i>Kochia prostrata</i> (L.) Schrad.
237.	Віниччя справжнє	<i>Kochia scoparia</i> (L.) Schrad.
238.	Петросимонія розлога	<i>Petrosimonia brachiata</i> (Pall.) Bunge
239.	Петросимонія супротивнолиста	<i>Petrosimonia oppositifolia</i> (Pall.) Litv.
240.	Петросимонія тритичинкова	<i>Petrosimonia triandra</i> (Pall.) Simonk.
241.	Наземка велика	<i>Polycnemum majus</i> A. Braun
242.	Солонець європейський	<i>Salicornia prostrata</i> Pall.
243.	Курай понтичний	<i>Salsola kali</i> L. subsp. <i>pontica</i> (Pall.) Mosyakin
244.	Курай чіплянковий	<i>Salsola tragus</i> L.
245.	Содник заплутаний	<i>Suaeda acuminata</i> (C.A.Mey.) Moq. (<i>S. confusa</i> Iljin)
246.	Содник простертий	<i>Suaeda prostrata</i> Pall.
	ЗВІРОБІЙНІ	CLUSIACEAE (HYPERICACEAE)
247.	Звіробій стрункий	<i>Hypericum elegans</i> Stephan ex Willd.
248.	Звіробій звичайний	<i>Hypericum perforatum</i> L.
	БЕРЕЗКОВІ	CONVOLVULACEAE
249.	Плетуха звичайна	<i>Calystegia sepium</i> (L.) R.Br.
250.	Березка польова	<i>Convolvulus arvensis</i> L.
251.	Берізка лінійна	<i>Convolvulus lineatus</i> L.
	ДЕРЕНОВІ	CORNACEAE
252.	Дерен справжній	<i>Cornus mas</i> L.
253.	Свидина південна	<i>Swida australis</i> (C.A.Mey.) Pojark.ex Grossh.
254.	Свидина угорська	<i>Swida hungarica</i> (Karpati) Soják (~ <i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz)
	ГАРБУЗОВІ	CUCURBITACEAE
255.	Кавун звичайний	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum.&Nakai
256.	Гарбуз звичайний	<i>Cucurbita pepo</i> L.
	КИПАРИСОВІ	CUPRESSACEAE

257.	Широкогілочник східний	Platycladus orientalis (L.) Franco
	ПОВИТИЦЕВІ	CUSCUTACEAE
258.	Повитиця польова	Cuscuta campestris Yunck.
259.	Повитиця чебрецева	Cuscuta epithymum (L.) L.
	ОСОКОВІ	CYPERACEAE
260.	Бульбокомиш морський	Bolboschoenus maritimus (L.) Palla
261.	Осока гостра	Carex acuta L.
262.	Осока світла	Carex diluta M.Bieb.
263.	Осока розсунута	Carex distans L.
264.	Осока роздільна	Carex divisa Huds.
265.	Осока розтягнута	Carex extensa Gooden.
266.	Осока лігерійська	Carex ligerica J.Gay
267.	Осока чорноколоса	Carex melanostachya M.Bieb. ex Willd.
268.	Осока рання	Carex praecox Schreb.
269.	Осока вузьколиста	Carex stenophylla Wahlenb.
270.	Ситняг однолусковий	Eleocharis uniglumis (Link) Schult.
271.	Комишівник звичайний	Scirpoides holoschoenus (L.) Sojak. (Holoschoenus vulgaris Link)
272.	Комиш приморський	Scirpus litoralis Schrad.
273.	Комиш Табернемонтана	Scirpus tabernaemontani C.C.Gmel.
	ЧЕРСАКОВІ	DIPSACACEAE
274.	Головачка уральська	Cephalaria uralensis (Murray) Roem. & Schult.
	МАСЛИНКОВІ	ELAEAGNACEAE
275.	Маслинка вузьколиста	Elaeagnus angustifolia L.
276.	Обліпиха крушиновидна	Hippophae rhamnoides L.
	ХВОЙНИКОВІ	EPHEDRACEAE
277.	Ефедра двоколоскова	<i>Ephedra distachya L.</i>
	МОЛОЧАЙНІ	EUPHORBIACEAE
278.	Молочай польовий	Euphorbia agraria M.Bieb.
279.	Молочай серповидний	Euphorbia falcata L.
280.	Молочай тонкостеблій	Euphorbia leptocaula Boiss.
281.	Молочай блискучий	Euphorbia lucida Waldst. & Kit.
282.	Молочай болотний	Euphorbia palustris L.
283.	Молочай щибриковидний	<i>Euphorbia peplis L.</i>
284.	Молочай Сегієрів	Euphorbia seguierana Neck.
285.	Молочай степовий	Euphorbia stepposa Zoz ex Prokh.
286.	Молочай прутувидний	Euphorbia virgultosa Klokov
	БОБОВІ	FABACEAE
287.	Аморфа кущова	Amorpha fruticosa L.
288.	Астрагал шорсткий	Astragalus asper Jacq.
289.	Астрагал ріжковий	Astragalus corniculatus
290.	Астрагал довголистий	Astragalus dolichophyllus Pall.
291.	Астрагал еспарцетний	Astragalus onobrychis L.
292.	Астрагал блідий	Astragalus pallescens M.Bieb.
293.	Астрагал мінливий	Astragalus varius S.G.Gmel.
294.	Карагана дерев'яниста	Caragana arborescens Lam
295.	Солодка гола	Glycyrrhiza glabra L.
296.	Чина безлисточкова	Lathyrus aphaca L.
297.	Чина бульбиста	Lathyrus tuberosus L.

298.	Лядвенець український	<i>Lotus ucrainicus</i> Klokov
299.	Люцерна хмелевидна	<i>Medicago lupulina</i> L.
300.	Люцерна маленька	<i>Medicago minima</i> (L.) Bartal.
301.	Люцерна румунська	<i>Medicago romanica</i> Prodán.
302.	Люцерна посівна	<i>Medicago sativa</i> L.
303.	Люцерна тендерська	<i>Medicago tenderiensis</i> Opperman ex Klokov
304.	Люцерна мінлива	<i>Medicago x varia</i> T.Martyn
305.	Буркун білий	<i>Melilotus albus</i> Medik.
306.	Буркун піщаний	<i>Melilotus arenarius</i> Grecescu
307.	Буркун лікарський	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.
308.	Еспарцет піщаний	<i>Onobrychis arenaria</i> (Kit.) DC.
309.	Вовчуг польовий	<i>Ononis spinosa</i> L.
310.	Гострокільник волосистий	<i>Oxytropis pilosa</i> (L.) DC.
311.	Горох посівний	<i>Pisum sativum</i> L.
312.	Робінія звичайна	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
313.	В'язіль барвистий	<i>Securigera varia</i> (L.) Lassen
314.	Софора японська	<i>Sophora japonica</i> L.
315.	Конюшина польова	<i>Trifolium arvense</i> L.
316.	Конюшина рівнинна	<i>Trifolium campestre</i> Schreb.
317.	Конюшина розлога	<i>Trifolium diffusum</i> Ehrh.
318.	Конюшина суницевидна	<i>Trifolium fragiferum</i> L.
319.	Конюшина притуплена	<i>Trifolium retusum</i> L.
320.	Гуньба голуба	<i>Trigonella caerulea</i> (L Ser.)
321.	Гуньба монпельйська	<i>Trigonella monspeliaca</i> L.
322.	Горошок вузьколистий	<i>Vicia angustifolia</i> Reichard.
323.	Горошок мишачий	<i>Vicia cracca</i> L.
324.	Горошок великоквітковий	<i>Vicia grandiflora</i> Scop.
325.	Горошок волосистий	<i>Vicia hirsuta</i> (L.) S.F.Gray
326.	Горошок панонський	<i>Vicia pannonica</i> Crantz
327.	Горошок тонколистий	<i>Vicia tenuifolia</i> Roth
328.	Горошок волохатий	<i>Vicia villosa</i> Roth
	БУКОВІ	FAGACEAE
329.	Дуб звичайний	<i>Quercus robur</i> L.
330.	Дуб червоний	<i>Quercus rubra</i> L.
	ФРАНКЕНИЄВІ	FRANKENIACEAE
331.	Франкенія шорстка	<i>Frankenia hirsuta</i> L
332.	Франкенія припорошена	<i>Frankenia pulverulenta</i> L.
	РУТКОВІ	FUMARIACEAE
333.	Рутка дрібноквіткова	<i>Fumaria parviflora</i> Lam.
334.	Рутка Шлейхера	<i>Fumaria schleicheri</i> Soy.-Willem.
335.	Рутка Вайяна	<i>Fumaria vailantii</i> Loisel.
	ТИРЛИЧЕВІ	GENTIANACEAE
336.	Золототисячник анатолійський	<i>Centaurium anatolicum</i> (K.Koch) Tzvelev
	ГЕРАНІЄВІ	GERANIACEAE
337.	Грабельки цикутові	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Her.
338.	Герань пагорбкова	<i>Geranium collinum</i> Stephan
339.	Герань м'яка	<i>Geranium molle</i> L.
340.	Герань маленька	<i>Geranium pusillum</i> L.
	АГРУСОВІ	GROSSULARIACEAE

341.	Смородина золотиста	Ribes aureum Pursh
	СТОЛИСНИКОВІ	HALORAGACEAE
342.	Водопериця колосиста	Myriophyllum spicatum L.
	ГІАЦИНТОВІ	HYACINTHACEAE
343.	Белевалія сарматська	Bellevalia sarmatica (Pall.ex Georgi) Woronow
344.	Гіацинт східний	Hyacinthus orientalis L.
345.	Гадюча цибулька занедбана	Muscari neglectum Guss. ex Ten.
346.	Рястка Буше	Ornithogalum bouscheanum (Kunth) Asch.
347.	Рястка гірська	Ornithogalum oreoides Zahar.
348.	Проліска дволиста	Scilla bifolia L.
	ПІВНИКОВІ	IRIDACEAE
349.	Шафран сітчастий	Crocus reticulatus Steven ex Adams
350.	Півники карликові	Iris pumila L.
	ГОРІХОВІ	JUGLANDACEAE
351.	Горіх грецький	Juglans regia L.
	СИТНИКОВІ	JUNCACEAE
352.	Ситник жаб'ячий	Juncus bufonius L.
353.	Ситник Жерара	Juncus gerardii Loisel.
354.	Ситник приморський	Juncus maritimus Lam.
	ТРИЗУБЦЕВІ	JUNCAGINACEAE
355.	Тризубець морський	Triglochin maritimum L.
	ГУБОЦВІТІ	LAMIACEAE
356.	Горлянка хіоська	Ajuga chia Schreb.
357.	М'яточник бур'яновий	Ballota nigra L.
358.	Глуха кропива стеблообгортна	Lamium amplexicaule L.
359.	Глуха кропива плямиста	Lamium maculatum (L.) L.
360.	Глуха кропива пурпурова	Lamium purpureum L.
361.	Вовконіг європейський	Lycopus europaeus L.
362.	Шандра рання	Marrubium praecox Janka
363.	Шандра чужоземна	Marrubium peregrinum L.
364.	Шандра звичайна	Marrubium vulgare L.
365.	М'ята водяна	Mentha aquatica L.
366.	Котяча м'ята дрібноквіткова	Nepeta parviflora M.Bieb.
367.	Залізник гібридний	Phlomis hybrida Zelen.
368.	Залізник колючий	Phlomis pungens Willd
369.	Шавлія ефіопська	Salvia aethiopis L
370.	Шавлія дібровна	Salvia nemorosa L.
371.	Шавлія поникла	Salvia nutans L.
372.	Залізниця гірська	Sideritis montana L.
373.	Чистець однорічний	Stachys annua (L.) L.
374.	Чистець гострочашечковий	Stachys atherocalyx K.Koch.
375.	Самосил гайовий	Teucrium chamaedrys L.
376.	Самосил білоповстистий	Teucrium polium L.
377.	Чебрець двовидний	Thymus × dimorphus Klokov & Des.-Shost.
	РЯСКОВІ	LEMNACEAE
378.	Ряска мала	Lemna minor L.
379.	Ряска триборозенчаста	Lemna trisulca L. Алкалія
	ЛІЛІЙНІ	LILIACEAE

380.	Рябчик імператорський	<i>Fritillaria imperialis</i> L.
381.	Зірочки богемські	<i>Gagea bohemica</i> (Zauschn.) Schult. & Schult.f.
382.	Зірочки червонясті	<i>Gagea erubescens</i> (Besser) Schult.& Schult.f.
383.	Зірочкималенькі	<i>Gagea minima</i>
384.	Зірочки Пачоського	<i>Gagea paczoskii</i> (Zapał.) Grossh.
385.	Зірочки низенькі	<i>Gagea pusilla</i> (F.W.Schmidt) Schult. & Schult.f.
386.	Зірочки мохнаті	<i>Gagea villosa</i> (M.Bieb.) Duby
387.	Тюльпан гібридний	<i>Tulipa</i> x hybrid
	КЕРМЕКОВІ	LIMONIACEAE
388.	Гоніолімон Бессерів	<i>Goniolimon besseranum</i> (Schult.) Kusn.
389.	Кермек каспійський	<i>Limonium caspium</i> (Willd.) Gams
390.	Кермек південнобузький	<i>Limonium hypanicum</i> Klokov
391.	Кермек Мейєра	<i>Limonium meyeri</i> (Boiss.) O.Kuntze
392.	Кермек широколистий	<i>Limonium platyphyllum</i> Lincz.
	ЛЬОНОВІ	LINACEAE
393.	Льон австрійський	<i>Linum austriacum</i> L.
	МАЛЬВОВІ	MALVACEAE
394.	Абутилон Теофра-ста, канатник	<i>Abutilon theophrasti</i> Medik.
395.	Рожа біла	<i>Alcea pallida</i> (Waldst. & Kit. ex Willd.) Waldst. & Kit.
396.	Рожа рожева	<i>Alcea rosea</i> L.
397.	Алтея жорстковолосиста	<i>Althaea hirsuta</i> L.
398.	Алтея лікарська	<i>Althaea officinalis</i> L.
399.	Гібіск трійчастий	<i>Hibiscus trionum</i> L.
400.	Лаватера тюрінгська	<i>Lavatera thuringiaca</i> L.
401.	Калачики непомітні	<i>Malva neglecta</i> Wallr.
402.	Калачики низенькі	<i>Malva pusilla</i> Smith
	ШОВКОВИЦЕВІ	MORACEAE
403.	Шовковиця біла	<i>Morus alba</i> L.
404.	Шовковиця чорна	<i>Morus nigra</i> L.
	РІЗУХОВІ	NAJADACEAE
405.	Різуха морська	<i>Najas marina</i> L.
	МАСЛИНОВІ	OLEACEAE
406.	Ясен американський	<i>Fraxinus americana</i> L.
407.	Ясен вузьколистий	<i>Fraxinus angustifolia</i> Vahl.
408.	Ясен звичайний	<i>Fraxinus excelsior</i> L.
409.	Ясен ланцетний	<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.
410.	Ясен пенсильванський	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marshall
411.	Бирючина звичайна	<i>Ligustrum vulgare</i> L.
	ОНАГРОВІ	ONAGRACEAE
412.	Зніт чотиригранний	<i>Epilobium tetragonum</i> L.
	ВУЖАЧКОВІ	OPHIOGLOSSACEAE
413.	Вужачка звичайна	<i>Ophioglossum vulgatum</i> L.
	ЗОЗУЛИНЦЕВІ	ORCHIDACEAE
414.	Булатка великоквіткова	<i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce
415.	Булатка довголиста	<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch
416.	Любка гібридна (л. дволиста)	<i>Platanthera</i> x <i>hybrida</i> Brügger (<i>P.bifolia</i> aggr.)
	ВОВЧКОВІ	OROBANCHACEAE
417.	Вовчок пісковий	<i>Phelipanche arenaria</i> (Borkh.) Walp.

418.	Вовчокблакитний	<i>Phelipanche lanuginosa</i> (C.A.Mey.) Soják
	МАКОВІ	PAPAVERACEAE
419.	Мачок рогатий	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) J. Rudolph
420.	Мачок жовтий	<i>Glaucium flavum</i> Crantz
421.	Мак білоквітковий	<i>Papaver albiflorum</i> (Boiss.) Pacz.
422.	Мак сумнівний	<i>Papaver dubium</i> L.
423.	Мак гібридний	<i>Papaver hybridum</i> L.
424.	Мак дикий	<i>Papaver rhoeas</i> L.
	СОСНОВІ	PINACEAE
425.	Сосна кримська	<i>Pinus pallasiana</i> D. Don
	ПОДОРОЖНИКОВІ	PLANTAGINACEAE
426.	Подорожник піщаний	<i>Plantago arenaria</i> Waldst.et Kit.
427.	Подорожник Корнута	<i>Plantago cornuti</i> Gouan
428.	Подорожник ланцетолистий	<i>Plantago lanceolata</i> L.
429.	Подорожник сумнівний	<i>Plantago lanceolata</i> L. subsp. <i>lanuginosa</i> (Bast.) Arcang.
430.	Подорожник великий	<i>Plantago major</i> L.
431.	Подорожник солончаковий	<i>Plantago salsa</i> Pall.
432.	Подорожник тонкоколось	<i>Plantago tenuiflora</i> Waldst.& Kit
	ЗЛАКОВІ	POACEAE
433.	Егілопс циліндричний	<i>Aegilops cylindrica</i> Host
434.	Прибрежниця берегова	<i>Aeluropus littoralis</i> (Gouan) Parl.
435.	Житняк гребінчастий	<i>Agropyron pectinatum</i> (M.Bieb.) P.Beauv.
436.	Мітлиця азовська	<i>Agrostis maeutica</i> Klokov
437.	Мітлиця повзуча	<i>Agrostis stolonifera</i> L.
438.	Китник тростиновий	<i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir.
439.	Анізанта неплідна	<i>Anisantha sterilis</i> (L.) Nevski
440.	Анізанта покрівельна	<i>Anisantha tectorum</i> (L.) Nevski
441.	Метлюг звичайний	<i>Apera spica-venti</i> (L.) P.Beauv.
442.	Райграс високий	<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) J. Presl. & C.Presl.
443.	Овес звичайний, віслюг	<i>Avena fatua</i> L.
444.	Овес перський	<i>Avena persica</i> Steud. (<i>A.ludoviciana</i> Durieu)
445.	Овес посівний	<i>Avena sativa</i> L.
446.	Бородач звичайний	<i>Bothriochloa ischae-mum</i> (L.) Keng
447.	Куцоніжка лісова	<i>Brachypodium sylvaticum</i> (Huds.) P.Beauv.
448.	Стоколос безостий	<i>Bromopsis inermis</i> (Leyss.) Holub
449.	Бромус м'який	<i>Bromus hordeaceus</i> L.
450.	Бромус японський	<i>Bromus japonicus</i> Thunb.
451.	Бромус розчепірений	<i>Bromus squarrosus</i> L.
452.	Куничник наземний	<i>Calamagrostis epigeios</i> (L.) Roth
453.	Катаброза водяна	<i>Catabrosa aquatica</i> (L.) P.Beauv.
454.	Свинорій пальчастий	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.
455.	Грястиця збірна	<i>Dactylis glomerata</i> L.
456.	Пальчатка кров'яна	<i>Digitaria sanguinalis</i> (L.) Scop.
457.	Плоскуха звичайна, півняче просо	<i>Echinochloa crusgalli</i> (L.) P.Beauv.
458.	Пирій бесарабський	<i>Elytrigia bessarabica</i> (Săvul.&Rayss) Procud.
459.	Пирій видовжений	<i>Elytrigia elongata</i> (Host) Nevski
460.	Пирій середній	<i>Elytrigia intermedia</i> (Host) Nevski
461.	Пирій азовський	<i>Elytrigia maeutica</i> (Procud.) Procud.

462.	Пирій повзучий	<i>Elytrigia repens</i> (L.) Nevski
463.	Пирій волосистий	<i>Elytrigia trichophora</i> (Link) Nevski
464.	Гусятник малий	<i>Eragrostis minor</i> Host
465.	Мортук пшеничний	<i>Eremopyrum triticeum</i> (P.Gaertn.) Nevski
466.	Костриця неправжньоовеча	<i>Festuca pseudovina</i> Hack. ex Wiesb.
467.	Костриця Регелева	<i>Festuca regeliana</i> Pavl.
468.	Костриця валіська	<i>Festuca valesiaca</i> Gaudin
469.	Ячмінь колінчастий	<i>Hordeum geniculatum</i> All.
470.	Ячмінь заячий	<i>Hordeum leporinum</i> Link
471.	Ячмінь мишачий	<i>Hordeum murinum</i> L.
472.	Ячмінь звичайний	<i>Hordeum vulgare</i> L.
473.	Келерія гребінчаста	<i>Koeleria cristata</i> (L.) Pers.
474.	Колосняк чорноморський	<i>Leymus sabulosus</i> (M.Bieb.) Tzvelev
475.	Пажитниця багаторічна	<i>Lolium perenne</i> L.
476.	Перлівка золотолускова	<i>Melica chrysolepis</i> Klokov
477.	Перлівка трансильванська	<i>Melica transsilvanica</i> Schur
478.	Просо	<i>Panicum miliaceum</i> L.
479.	Очерет південний	<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.
480.	Тонконіг вузьколистий	<i>Poa angustifolia</i> L.
481.	Тонконіг бульбистий	<i>Poa bulbosa</i> L.
482.	Тонконіг стиснутий	<i>Poa compressa</i> L.
483.	Покісниця Біликова	<i>Puccinellia bilykiana</i> Klokov
484.	Покісниця коротколускова	<i>Puccinellia brachylepis</i> Klokov
485.	Покісниця Фоміна	<i>Puccinellia fominii</i> Bilyk
486.	Покісниця розставлена	<i>Puccinellia distans</i> (Jacq.) Parl.
487.	Покісниця (велетенська)	<i>Puccinellia limosa</i> (Schur) Holmb. ~ <i>P. gigantea</i> aggr.
488.	Твердоколос стиснутий	<i>Sclerochloa dura</i> (L.) P.Beauv.
489.	Жито дике	<i>Secale sylvestre</i> Host
490.	Мишій сизий	<i>Setaria glauca</i> (L.) P.Beauv.
491.	Мишій кільчастий	<i>Setaria verticillata</i> (L.) P.Beauv.
492.	Мишій зелений	<i>Setaria viridis</i> (L.) P.Beauv.
493.	Сорго алепське	<i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers.
494.	Ковила волосиста	<i>Stipa capillata</i> L.
495.	Ковила Лесінга	<i>Stipa lessingiana</i> Trin.&Rupr.
496.	Ковила найкрасивіша	<i>Stipa pulcherrima</i> K.Koch.
497.	Ковила українська	<i>Stipa ucrainica</i> P.Smirn.
498.	Пшениця літня	<i>Triticum aestivum</i> L.
499.	Кукурудза	<i>Zea mays</i> L.
	ГРЕЧКОВІ	POLYGONACEAE
500.	Фалопія березковидна	<i>Fallopia convolvulus</i> (L.) A.Löve
501.	Гірчак звичайний	<i>Polygonum aviculare</i> L. s.str.
502.	Гірчак морський	<i>Polygonum maritimum</i> L.
503.	Гірчак розлогий	<i>Polygonum patulum</i> M.Bieb.
504.	Гірчак пухнастий	<i>Polygonum pulchellum</i> Loisel.
505.	Щавель кінський	<i>Rumex confertus</i> Willd.
506.	Щавель кучерявий	<i>Rumex crispus</i> L.
507.	Щавель вузьколистий	<i>Rumex stenophyllus</i> Ledeb.
	ПОРТУЛАКОВІ	PORTULACACEAE

508.	Портулак городній	<i>Portulaca oleracea</i> L.
	РДЕСНИКОВІ	POTAMOGETONACEAE
509.	Рдесник гребінчастий	<i>Potamogeton pectinatus</i> L.
	ПЕРШОЦВІТІ	PRIMULACEAE
510.	Курячі очки голубі	<i>Anagallis foemina</i> Mill.
511.	Переломник видовжений	<i>Androsace elongata</i> L.
512.	Переломник великий	<i>Androsace maxima</i> L. subsp. <i>turczaninovii</i> (Freyn) Fed.
	ЖОВТЕЦЕВІ	RANUNCULACEAE
513.	Горицвіт полум'яний	<i>Adonis flammea</i> Jacq.
514.	Водяний жовтець Ріона	<i>Batrachium rionii</i> (Lagger) Nym.
515.	Анемона жовтецева	<i>Anemone ranunculoides</i> L.
516.	Реп'яшок яйцевидний	<i>Ceratocephala testiculata</i> (Crantz) Besser
517.	Сокирки східні	<i>Consolida orientalis</i> (J.Gay ex Gren. & Godr.) Schroedinger.
518.	Сокирки волотисті	<i>Consolida paniculata</i> (Host) Schur
519.	Сокирки польові	<i>Consolida regalis</i> S.F.Gray
520.	Пшінка калюжницелиста	<i>Ficaria calthifolia</i> Rchb.
521.	Мишачий хвіст малий	<i>Myosurus minimus</i> L.
522.	Чорнушка польова	<i>Nigella arvensis</i> L.
523.	Жовтець гостронасінний	<i>Ranunculus oxyspermus</i> Willd.
524.	Жовтець отруйний	<i>Ranunculus sceleratus</i> L.
	РЕЗЕДОВІ	RESEDACEAE
525.	Резеда жовта	<i>Reseda lutea</i> L.
	ЖОСТЕРОВІ	RHAMNACEAE
526.	Жостір проносний	<i>Rhamnus cathartica</i> L.
	РОЗОВІ	ROSACEAE
527.	Парило звичайне	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.
528.	Мигдаль низький	<i>Amygdalus nana</i> L.
529.	Абрикос звичайний	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.
530.	Черешня	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench
531.	Вишня магалевська	<i>Cerasus mahaleb</i> (L.) Mill.
532.	Вишня повстиста	<i>Cerasus tomentosa</i> (Thunb.) Wall.
533.	Вишня звичайна	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.
534.	Глід азарелла	<i>Crataegus azarella</i> Griseb.
535.	Глід гладенький	<i>Crataegus leiomonogyna</i> Klokov
536.	Глід одностовпчиковий	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.
537.	Глід озброєний	<i>Crataegus praearmata</i> Klokov
538.	Айва звичайна	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.
539.	Гравілат міський	<i>Geum urbanum</i> L.
540.	Яблуна домашня	<i>Malus domestica</i> Borkn.
541.	Черемха піздня	<i>Padus serotina</i> (Ehrh.) Ag.
542.	Перстач прямий	<i>Potentilla recta</i> L. (<i>Potentilla sulphurea</i>)
543.	Перстачсріблястий	<i>Potentilla argentea</i> L.
544.	Перстач астраханський	<i>Potentilla astrachanica</i> Jacq.
545.	Перстач непомітний	<i>Potentilla neglecta</i> Baumg. (<i>P. impolita</i>)
546.	Перстач темний	<i>Potentilla obscura</i> Willd.
547.	Перстач повзучий	<i>Potentilla reptans</i> L.
548.	Слива розлога, алича	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.

549.	Слива домашня	<i>Prunus domestica</i> L.
550.	Слива колюча	<i>Prunus spinosa</i> L.
551.	Груша звичайна	<i>Pyrus communis</i> L.
552.	Шипшина польова	<i>Rosa agrestis</i> Savi
553.	Шипшина собача	<i>Rosa canina</i> L.
554.	Шипшина гвоздична	<i>Rosa corymbifera</i> Borkh.
555.	Шипшина іржасто-червона	<i>Rosa rubiginosa</i> L.
556.	Ожина сиза	<i>Rubus caesius</i> L.
	МАРЕНОВІ	RUBIACEAE
557.	Маренка рожева	<i>Asperula cynanchica</i> L.
558.	Маренка гірська	<i>Asperula montana</i> Waldst. & Kit. (<i>A. rumelica</i> Boiss.)
559.	Підмаренник чіпкий	<i>Galium aparine</i> L.
560.	Підмаренник сланкий	<i>Galium humifusum</i> M.Bieb.
561.	Підмаренник м'який	<i>Galium mollugo</i> L.
562.	Підмаренник восьмилистковий	<i>Galium octonarium</i> (Klokov) Soó
563.	Підмаренник руський	<i>Galium ruthenicum</i> Willd.
564.	Підмаренник несправжній	<i>Galium spurium</i> L.
565.	Підмаренник справжній	<i>Galium verum</i> L.
	РУПІЄВІ	RUPPIACEAE
566.	Рупія великовусикова	<i>Ruppia cirrhosa</i> (Petagna) Grande
	ВЕРБОВІ	SALICACEAE
567.	Тополя дельтовидна	<i>Populus deltoides</i> Marshall
568.	Верба ламка	<i>Salix fragilis</i> L.
	САНТАЛОВІ	SANTALACEAE
569.	Льонолісник простертий	<i>Thesium procumbens</i> C.A.Mey.
570.	Льонолісник	<i>Thesium caespitans</i> (Ledeb.) Tzvel.
	РАННИКОВІ	SCROPHULARIACEAE
571.	Льонок дроколистий	<i>Linaria genistifolia</i> (L.) Mill.
572.	Льонок Біберштейна	<i>Linaria biebersteinii</i> Besser
573.	Льонок азовський	<i>Linaria maeotica</i> Klokov
574.	Льонок руський	<i>Linaria ruthenica</i> Blonski
575.	Кравник солончаковий	<i>Odontites salinus</i> (Kotov) Kotov
576.	Кравник звичайний	<i>Odontites vulgaris</i> Moench
577.	Дивина тарганяча	<i>Verbascum blattaria</i> L.
578.	Дивина густоквіткова	<i>Verbascum densiflorum</i> Bertol.
579.	Дивина овальнолиста	<i>Verbascum ovalifolium</i> Donn ex Sims.
580.	Дивина лікарська	<i>Verbascum phlomoides</i> L.
581.	Вероніка Діленія	<i>Verbascum phoeniceum</i> L.
582.	Вероніка плющоліста	<i>Verbascum thapsus</i> L.
583.	Веронікавитончена	<i>Veronica arvensis</i> L.
584.	Веронікарання	<i>Veronica austriaca</i> L.
585.	Вероніка Діленія	<i>Veronica dillenii</i> Cranz
586.	Вероніка плющоліста	<i>Veronica hederifolia</i> L.
587.	Веронікавитончена	<i>Veronica polita</i> Fr.
588.	Веронікарання	<i>Veronica praecox</i> All.
589.	Вероніка трилиста	<i>Veronica triphyllos</i> L.
590.	Вероніка весняна	<i>Veronica verna</i> L.
	СИМАРУБОВІ	SIMAROUBACEAE

591.	Айлант найвищий	<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle
	ПАСЛЬОНОВІ	SOLANACEAE
592.	Дурман звичайний	<i>Datura stramonium</i> L.
593.	Блекота чорна	<i>Hyoscyamus niger</i> L.
594.	Повій звичайний	<i>Lycium barbarum</i> L.
595.	Помідор їстівний	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.s.l.
596.	Паслін чорний	<i>Solanum nigrum</i> L.
597.	Паслін бульбистий	<i>Solanum tuberosum</i> L.
	ТАМАРИКСОВІ	TAMARICACEAE
598.	Тамарикс галузистий	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.
	ТИМЕЛЕЄВІ	THYMELAEACEAE
599.	Тимелея звичайна	<i>Thymelaea passerina</i> (L.) Coss. & Germ
	ЛИПОВІ	TILIACEAE
600.	Липа серцелиста	<i>Tilia cordata</i> Mill.
	РОГОЗОВІ	TYPHACEAE
601.	Рогіз вузьколистий	<i>Typha angustifolia</i> L.
	В'ЯЗОВІ	ULMACEAE
602.	Каркас західний	<i>Celtis occidentalis</i> L.
603.	В'яз голий	<i>Ulmus glabra</i> Huds.
604.	В'яз гладкий	<i>Ulmus laevis</i> Pall.
605.	В'яз малий	<i>Ulmus minor</i> Mill.
606.	В'яз низький	<i>Ulmus pumila</i> L.
607.	В'яз корковий	<i>Ulmus suberosa</i> Moench.
	ВАЛЕРІАНОВІ	VALERIANACEAE
608.	Мласкавець ребристий	<i>Valerianella costata</i> (Steven) Betcke
609.	Мласкавець зубчастий	<i>Valerianella dentata</i> (L.) Pollich
610.	Мласкавець Кочі	<i>Valerianella kotchyi</i> Boiss.
611.	Мласкавець маленький	<i>Valerianella pumila</i> (L.) DC.
612.	Мласкавець здутий	<i>Valerianella turgida</i> (Steven) Betcke
	ФІАЛКОВІ	VIOLACEAE
613.	Фіалка двозначна	<i>Viola ambigua</i> Waldst. & Kit
614.	Фіалка польова	<i>Viola arvensis</i> Murray
615.	Фіалка Китайбелева	<i>Viola kitaibeliana</i> Schult.
	ВИНОГРАДНІ	VITACEAE
616.	Виноград справжній	<i>Vitis vinifera</i> L.
617.	ЦАНІКЕЛІЄВІ	ZANNICHELLIACEAE
618.	Цанікелія болотна	<i>Zannichellia palustris</i> subsp. <i>pedunculata</i> (Rosen & Wahlenb.) Hegi
	КАМКОВІ	ZOSTERACEAE
619.	Камка мала	<i>Zostera noltii</i> Hornem.
	ПАРОЛИСТОВІ	ZYGOPHYLLACEAE
620.	Якірці сланкі	<i>Tribulus terrestris</i> L.

СПИСОК ВОДРОСТЕЙ-МАКРОФІТІВ

№ п/п	Українська назва	Латинська назва
	Жовто-зелені водорості	Ochrophyta(Xanthophyceae)
1.	Вошеріяприбережна	<i>Vaucherialitorea</i> C. Agardh
2.	Вошерія дихотомічна	<i>Vaucheriadichotoma</i> (L.) C. Marius
	Бурі водорості	Ochrophyta (Phaeophyceae)
3.	Ектокарпусстручкуватий	<i>Ectocarpussiliculosus</i> (Dillwyn) Lyngb.
4.	Ектокарпусбичевидний	<i>Ectocarpusflagelliformis</i> Kütz.
	Червоні водорості	Rhodophyta
5.	Цераміумпрозорий	<i>Ceramiumdiaphanum</i> (Lightf.) Roth
6.	Цераміумелегантний	<i>Ceramiumdiaphanum</i> var. <i>elegans</i> (Roth) Roth
7.	Цераміумпрутовидний	<i>Ceramiumvirgatum</i> Roth
8.	Хондріянайтонша	<i>Chondriacapillaris</i> (Huds.) M. J. Wynne
9.	Хроодактілонрозгалужений	<i>Chroodactylonornatum</i> (C. Agardh) Basson
10.	Полісіфоніяголена	<i>Polysiphoniadenudata</i> (Dillwyn) Grew. Harvey
	Зелені водорості	Chlorophyta
11.	Хетоморфалігурійська	<i>Chaetomorphaligustica</i> (Kütz.) Kütz.
12.	Хетоморфаліnum	<i>Chaetomorphalinum</i> (O.F. Müll.) Kütz.
13.	Кладофора білувата	<i>Cladophoraalbida</i> (Nees) Kütz.
14.	Кладофорасівашська	<i>Cladophorasivaschensis</i> C. J. Meyer
15.	Кладофорарозкидиста	<i>Cladophoravagabunda</i> (L.) Hoek
16.	Кладофоравадорська	<i>Cladophoravadorum</i> (Aresch.) Kütz.
17.	Ризоклоніум звивистий	<i>Rhizocloniumtortuosum</i> (Dillwyn) Kütz.
18.	Ульва решітчаста	<i>Ulvaclathrata</i> (Roth) C. Agardh
19.	Ульва звивиста	<i>Ulvaflexuosa</i> Wulfen
20.	Ульва кішківниця	<i>Ulvaintestinalis</i> L.
21.	Ульва лінза	<i>Ulva linza</i> L.
22.	Ульва азовська	<i>Ulvamaeotica</i> (Proschk.-Lavr.) P. Tsarenko
23.	Ульва жорстка	<i>Ulvarigida</i> Ag.
24.	Улотрікс повислий	<i>Ulothrixflacca</i> (Dillwyn) Thur.
25.	Улотрікс переплутаний	<i>Ulothriximplexa</i> (Kütz.) Kütz.

*Автор – проф. Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, докт.біол.наук
Ф.П.Ткаченко

СПИСОК ФІТОПЛАНКТОНУ *

BACILLARIOPHYTA	
1.	<i>Achnantesbrevipes</i> Ag. - + т
2.	<i>A. longipes</i> Ag. + - т
3.	<i>Amphora angularis</i> Greg. - + б
4.	<i>A. caroliniana</i> Giffen + - б
5.	<i>Campylodiscusdecorus</i> Bréb. + - б
6.	<i>C. thuretii</i> Bréb. ++ б
7.	<i>Cerataulinapelagica</i> (Cl.) Hend. ++ п
8.	<i>Chaetoceroscurvisetus</i> Cl. - + п
9.	<i>C. muelleri</i> Lemm. - + п
10.	<i>C. rigidus</i> Ostf. + - п
11.	<i>C. subtilis</i> var. <i>abnormis</i> f. <i>simplex</i> Pr.-Lavr. - + п
12.	<i>C. thronsenii</i> (Mar., Montr. et Zing.) Mar., Montr. et Zing.* - + п
13.	<i>Cocconeiscostata</i> Greg. ++ б
14.	<i>C. scutellum</i> Ehr. - + б
15.	<i>Cyclotellacaspia</i> Grun. - + п
16.	<i>Cyclotellameneghiniana</i> Kütz. - + т
17.	<i>Grammatophora marina</i> (Lyngb.) Kütz. - + т
18.	<i>Halamphoracoffeaeformis</i> (Ag.) Levk. - + б
19.	<i>Leptocylindrusminimus</i> Grun - + п
20.	<i>Licmophoraehrenbergii</i> (Kütz.) Grun. + - б
21.	<i>Naviculapennatavar. pontica</i> Mer. ++ б
22.	<i>Naviculasp.</i> ++ б
23.	<i>Nitzschiaacicularis</i> (Kütz.) Smith + - б
24.	<i>N. punctata</i> (Sm.) Grun. - + б
25.	<i>N. hybrida</i> Grun. + - б
26.	<i>N. tenuirostris</i> Mer. - + т
27.	<i>Podosirahormoides</i> (Mont.) Kütz. - + б
28.	<i>Pseudo-nitzschia delicatissima</i> (Cl.) Heid - + п
29.	<i>Stephanodiscushantzschii</i> Grun. - + п
30.	<i>Synedragailonii</i> (Bory de Saint-Vincent) Ehr. - + б
31.	<i>Tabulariafasciculata</i> (Ag.) Will. et Round - + т
32.	<i>Thalassiosirabaltica</i> (Grun.) Ostf. - + п
33.	<i>Thalassiosirasp.</i> - + п
DINOPHYTA	
34.	<i>Alexandrium</i> sp. - + п
35.	<i>Glenodiniumdanicum</i> Pauls. ++ п
36.	<i>Glenodiniumpaululum</i> Lind. - + п
37.	<i>Gonyaulaxpolyedra</i> Stein - + п
38.	<i>Gymnodiniumnajadeum</i> Schill. - + п
39.	<i>Gyrodiniummaureolum</i> Hulb. + - п
40.	<i>Heterocapsatriquetra</i> (Ehr.) Stein - + п
41.	<i>Prorocentrumcordatum</i> (Ostenf.) J. D. Dodge - + п
42.	<i>Scrippsiellatrochoidea</i> (Stein) Loeb. - + п
CRYPTOPHYTA	

43.	<i>Hilleafusiformis</i> Schill. ++ п
	CHLOROPHYTA
44.	<i>Chlamydomonasbullosa</i> Butch. ++ п
45.	<i>C. coccoides</i> Butch. + - п
46.	<i>Chlamydomonasp.</i> + - п
47.	<i>Desmodesmuscommunis</i> (Heg.) Heg. - + п
48.	<i>Desmodesmuscostatogranulatus</i> (Skuja) E. Heg. - + п
49.	<i>Monoraphidiumarcuatum</i> (Korsch.) Hind. - + п
50.	<i>M. contortum</i> (Thur.) Kom.-Legn. - + п
51.	<i>Nephrochlamissubsolitaria</i> (West) Korsch. ++ п
52.	<i>Raphidocelissigmoidea</i> Hind. + - п
53.	<i>R. subcapitata</i> (Korsch.) Nyg et Al. - + п
54.	<i>Scenedesmusacuminatus</i> var. <i>biseriatus</i> Reinh. - + п
55.	<i>Tetraedrontriangulare</i> Korsch. + - п
56.	<i>Tetraselmisinconspicua</i> Butch. + - п
	CHRYSOPHYTA
57.	<i>Dinobrionfaculiferum</i> (Will.) Will.** - + п
58.	<i>D. balticum</i> (Schütt) Lemm. - + п
59.	<i>Coccolithussp.</i> - + п
60.	<i>Emilianiahuxleyi</i> (Lohm.) Hay et Mohler - + п
61.	<i>Ochromonasoblonga</i> Carter + - п
62.	<i>Ollicolavangoorii</i> (Conr.) Vors** ++ п
63.	<i>Oolithotusfragilis</i> (Lohm.) Rein. - + п
64.	<i>Pontosphaerasp.</i> + - п
	CYANOPHYTA
65.	<i>Anabaenopsisp.</i> - + п
66.	<i>Glaucospiralaxissima</i> (West) Sim.,Komár. &Dord. - + т
67.	<i>Chroococcus minor</i> (Kütz.) Näg. ++ п
68.	<i>Jaaginemakisselevii</i> (Aniss.) Anag. &Komár. ++ п
69.	<i>Microcystisaeruginosa</i> Kütz. ++ п
70.	<i>Oscillatorialimosa</i> Ag. exGom. - + т
71.	<i>Oscillatoriasp.</i> + - п
	EUGLENOPHYTA
72.	<i>Eutreptialanowii</i> Steuer + - п
	FLAGELLATA
73.	<i>Paulinellaovalis</i> (Wulff) John.,Harg. etSieb. ** ++ п

Примітка до таблиці. Біотоп: п – планктонні, б – бентичні, т – бенто-планктонні або тихопелагічні види; * – види, нові для СЗЧМ шельфа Чорного моря; ** – види, нові для Чорного моря.

*за ТеренькоГ. В. Современное состояние фитопланктона Тузловской группы лиманов северо-западного Причерноморья // Экосистемы, их оптимизация и охрана. 2014. Вып. 11. С. 207–213.

Додаток 8.4

СПИСОК МОХОПОДІБНИХ *

№ п/п	Українська назва	Латинська назва
1	Аридниця сільська	<i>Syntrichiaruralis</i> (Hedw.) F.WeberetD.Mohr
2	Аридницясосочкова	<i>Syntrichiapapillosa</i> (Wils.) Jur.
3	Безстеблик трикутний	<i>Acaulontriquetrum</i> (Spruce) Müll.Hal.
4	Білкохвіст короткий	<i>Sciuro-hypnumcurtum</i> (Lindb.) Ignatov -
5	Білозубець білячий	<i>Leucodonsciuroides</i> (Hedw.) Schwagr.
6	Бородкіянігтикоподібна	<i>Barbulaunguiculata</i> Hedw.
7	Вайсіядовголиста	<i>Weissialongifolia</i> Mitt.
8	Вологолюб різноманітний	<i>Hygroamblystegiumvarium</i> (Hedw.) Monk.
9	Всюдник пурпуровий	<i>Ceratodonpurpureus</i> (Hedw.) Brid.
10	Головмохвилчастий	<i>Bryumdichotomum</i> Hedw.
11	Головмохволосконосний	<i>Bryumcapillare</i> Hedw.
12	Головмох дернистий	<i>Bryumcaespiticium</i> Hedw.
13	Головмох моравський	<i>Bryummoravicum</i> Podp.
14	Головмох рудеральний	<i>Bryumruderale</i> Crundw. etNyhalm
15	Головмох сріблястий	<i>Bryumargenteum</i> Hedw.
16	Гостродзьобик зяючий	<i>Oxyrrhynchiumhians</i> (Hedw.) Loeske -
17	Гріміяподушкова	<i>Grimmiapulvinata</i> (Hedw.) Sm.
18	Жилкокрилнапівсидячий	<i>Pterygoneurumsubsessile</i> (Brid.) Jur.
19	Жилкокрил овальний	<i>Pterygoneurumovatum</i> (Hedw.) Dix. –
20	Зігнутолистник вапняковий	<i>Campylophyllumcalcareum</i> (Crund. etNyh.) Hedenas
21	Золотолистник жовтіючий	<i>Homalotheciumlutescens</i> (Hedw.) Robins.
22	Короткокошик білуватий	<i>Brachytheciumalbicans</i> (Hedw.) Schimp.
23	Короткокошиккочерговий	<i>Brachytheciumrutabulum</i> (Hedw.) Schimp.
24	Короткокошик оксамитовий	<i>Brachytheciastrumvelutinum</i> (Hedw.) IgnatovetHuttunen
25	Короткокошик шерехатий	<i>Brachytheciumsalebrosum</i> (Hoffm. exF.Weber) Schimp.
26	Крученозубкабезстеблова	<i>Tortulaacaulon</i> (With.) R.H.Zander
27	Крученозубка ланцетна	<i>Tortulalanceolata</i> Zander
28	Крученозубкамурова	<i>Tortulamuralis</i> Hedw.
29	Крученозубка помірна	<i>Tortulamodica</i> R.H.Zander
30	Льоскеябагатоплода	<i>Leskeapolycarpa</i> Hedw.
31	Пілезіябагатокоробочкова	<i>Pylaisiapolyantha</i> (Hedw.) Schimp. -
32	Протобріум моховий	<i>Protobryumbryoides</i> (Dicks.) J.Guerra&M.J. Cano
33	Прямоволосник карликовий	<i>Orthotrichumpumilum</i> Sw. exanon.
34	Прямоволосник прекрасний	<i>Orthotrichumspeciosum</i> Nees
35	Прямоволосникпрозорий	<i>Orthotrichumdiaphanum</i> Schrad. exBrid. –
36	Прямоволосник споріднений	<i>Orthotrichumaffine</i> Schrad. exBrid.
37	Скрученіжкаволомірна	<i>Funariahygrometrica</i> Hedw.
38	Сонмохкипарисоподібний	<i>Hypnumcupressiforme</i> Hedw.
39	Тупокришник повзучий	<i>Amblystegiumserpens</i> (Hedw.) Schimp.
40	Чарочникпіщаний	<i>Physcomitriumarenicola</i> Lazar.
41	Шкрєбницясплющена	<i>Radulacomplanata</i> (L.) Dumort. -

*Рослини зібрані О.П.Поповою, визначені пров.наук.співр. Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного, канд.біол.наукВ.М.Вірченком

Додаток 8.5

СПИСОК ЛИШАЙНИКІВ ТА *ЛІХЕНОФІЛЬНИХ ГРИБІВ**

№п/п виду	Українська назва	Латинська назва
	Відділ СУМЧАСТІ ГРИБИ	Відділ ASCOMYCOTA
	Клас АРТОНІОМІЦЕТИ http://www.plantarium.ru/page/view/item/73354.html	Клас ARTHONIOMYCETES
	Порядок АРТОНІАЛЬНІ	Порядок ARTHONIALES
	Родина Артонієві	Родина Arthoniaceae
1	Артонія апотецієва	* <i>Arthonia apotheciorum</i> (A. Massal.) Almq.
2	Артонія розсіяна	<i>Arthonia dispersa</i> Dufour
	КЛАС ЕУРОЦІОМІЦЕТИ	Клас EUROTIO MYCETES
	Порядок ВЕРУКАРІАЛЬНІ	Порядок VERRUCARIALES
	Родина Верукарієві	Родина Verrucariaceae
3	Верукарія чорнувата	<i>Verrucaria nigrescens</i> Pers.
4	Верукарія стінна	<i>Verrucaria muralis</i> Ach.
	Клас ЛЕКАНОРОМІЦЕТИ	Клас LECANOROMYCETES
	Порядок ЛЕКАНОРАЛЬНІ	Порядок LECANORALES
	Родина Канделярієві	Родина Candelariaceae
5	Канделярієла золотистенька	<i>Candelariella aurella</i> (Hoffm.) Zahlbr.
	Родина Кладонієві	Родина Cladoniaceae
6	Кладонія листувата	<i>Cladonia foliacea</i> (Huds.) Willd.
7	Кладонія вилчата	<i>Cladonia furcata</i> (Huds.) Schrad.
8	Кладонія оленячорога	<i>Cladonia rangiformis</i> Hoffm.
	Родина Леканорові	Родина Lecanoraceae
9	Леканора біліюча	<i>Lecanora albescens</i> (Hoffm.) Flörke
10	Леканора срібляста	<i>Lecanora argentata</i> (Ach.) Röhl
11	Леканора грабова	<i>Lecanoracarpinea</i> (L.) Vain.
12	Леканора дрібногородчаста	<i>Lecanora crenulata</i> (Ach.) Hook.
13	Леканора розсіяна	<i>Lecanora dispersa</i> (Pers.) Röhl.
14	Леканора Хагена	<i>Lecanorahagenii</i> (Ach.) Ach.
15	Леканора напівбліда	<i>Lecanora semipallida</i> H. Magn.
16	Лецидела оливкова	<i>Lecidella elaeochroma</i> (Ach.) M. Choisy
	Родина Пармелієві	Родина Parmeliaceae
17	Евернія сливова	<i>Evernia prunastri</i> (L.) Ach.
18	Гіпогімнія роздута	<i>Hypogymnia physodes</i> (L.) Nyl.
19	Меланеліксія золотоносна	<i>Melanelixia subaurifera</i> (Nyl.) O. Blanco, A. Crespo, Divakar, Essl., D. Hawksw. & Lumbsch
20	Пармелія рискувата	<i>Parmeliasulcata</i> T. Taylor
21	Плеуростикта блюдчаста	<i>Pleurosticta acetabulum</i> (Neck.) Elix & Lumbsch
	Родина Фісциєві	Родина Physciaceae
22	Амандінея точкова	<i>Amandinea punctata</i> (Hoffm.) Coppins et Scheid.

23	Феофісція округла	<i>Phaeophysciaorbicularis</i> (Neck.) Moberg
24	Фісція висхідна	<i>Physciaadscendens</i> (Fr.) Oliv.
25	Ринодина висівкова	<i>Rinodina pityrea</i> Ropin & H.Mayrhofer
26	Ринодина грушова	<i>Rinodina pyrina</i> (Ach.) Arnold
	Родина Рамалінові	Родина Ramalinaceae
27	Леканія кривенька	<i>Lecania cyrtella</i> (Ach.) Tr.Fr.
28	Леканія затоплена	<i>Lecania inundata</i> (Hepp ex Körb.) M. Mayrhofer
29	Рамаліна мучниста	<i>Ramalinafarinacea</i> (L.) Ach.
30	Рамаліна рівновершинна	<i>Ramalinafastigiata</i> (Pers.) Ach.
31	Рамаліна ясенева	<i>Ramalina fraxinea</i> (L.) Ach.
	Порядок ТЕЛОШИСТАЛЬНІ	Порядок TELOSCHISTALES
	Родина Телошистові	Родина Teloschistaceae
32	Калоплака південножовта	<i>Caloplaca austrocitrina</i> Vondrák, Říha, Arup & Søchting
33	Калоплака городчаста	<i>Caloplaca crenulatella</i> (Nyl.) H. Olivier
34	Калоплака обманлива	<i>Caloplaca decipiens</i> (Arnold) Blomb. & Forssell
35	Калоплака лопатева	<i>Caloplaca lobulata</i> (Florke) Hellb.
36	Калоплака оазісна	<i>Caloplaca oasis</i> (A. Massal.) Szatala
37	Калоплака обпалена	<i>Caloplaca phlogina</i> (Ach.) Flagey
38	Калоплака маленька	<i>Caloplaca pusilla</i> (A. Massal.) Zahlbr.
39	Калоплака вогненна	<i>Caloplaca pyracea</i> (Ach.) Th. Fr.
40	Калоплака скельна	<i>Caloplaca saxicola</i> (Hoffm.) Nordin
41	Калоплака скі	<i>Caloplacaskii</i> Khodos., Vondrák& Šoun
42	Ксанторія постінна	<i>Xanthoriaparietina</i> (L.) Beltr. s.str.
43	Ксанторія	<i>Xanthoria sp.</i>
44	Ксанторія багатоплідна	<i>Xanthoriapolycarpa</i> (Hoffm.) Rieber
	НЕВИЗНАЧЕНЕ МІСЦЕ В СИСТЕМІ	INCERTAE SEDIS
45	Ксанторііколя фісції	* <i>Xanthoriicola physciae</i> (Kalchbr.) D. Hawksw.

**Примітка. Зразки зібрані О.М.Поповою, визначені професором Херсонського державного університету, докт.біол.наук О.Є. Ходосовцевим

Додаток 8.6

СПИСОК МОЛЮСКІВ

	Українська назва	Латинська назва
1.	Абра сегментована	<i>Abrasegmentum</i> (Röcluz, 1843)= <i>Abraovata</i> (Philippi, 1836)
2.	Анадара	<i>Anadarakagoshimensis</i> (Tokunaga, 1906)
3.	Барнеа біла, крила ангела	<i>Barneacandida</i> (Linnaeus 1758)
4.	Бітійум сітчастий	<i>Bittiumreticulatum</i> (da Costa, 1778)
5.	Гастрана ламка	<i>Gastranafragilis</i> (Linnaeus, 1758)
6.	Гідробія гостра	<i>Hydrobiaacuta</i> (Draparnaud, 1805).
7.	Гребінець чорноморський(мушлі заносяться хвилями)	<i>Flexopectenlaberponticus</i> (Bucquoy, Dautzenberg&Dollfus, 1889)
8.	Донакс обрізаний	<i>Donaxtrunculus</i> (Linnaeus, 1758)
9.	Донація рогова	<i>Donacillacornea</i> (Poli, 1791)
10.	Кавказотахея (цепея австрійська)	<i>Caucasotacheavindobonensis</i> (C.Pfeiffer, 1828) (<i>Cepaeavindobonensis</i> (Ferussac, 1821)
11.	Китайська шапочка	<i>Calyptraeachinensis</i> (Linnaeus, 1758)
12.	Лоріпес круговий	<i>Loripesorbiculatus</i> Poli, 1795
13.	Макомангулюс тонкий	<i>Macomangulustenuis</i> (daCosta, 1778)
14.	Миозотелламіозотіс	<i>Myosotellamyosotis</i> (Draparnaud, 1801)
15.	Мідія чорноморська	<i>Mytilusgalloprovincialis</i> Lamarck, 1819
16.	Мікросерцевидка маленька	<i>Parvicardiummexiguum</i> (Gmelin, 1791)
17.	Мітіластер лінійний	<i>Mytilasterlineatus</i> (Gmelin, 1791)
18.	Мія піщана	<i>Mya arenaria</i> (Linnaeus, 1758)
19.	Монашка паперова	<i>Monachacartusiana</i> (Müller, 1774)
20.	Морський черенок облямований(мушлі заносяться хвилями)	<i>Solenmarginatus</i> Pulteney, 1799
21.	Нанадоновані(мушлі заносяться хвилями)	<i>Cyclope</i> (Nana) donovani (Risso, 1826)
22.	Пелюшниця тризуба	<i>Chondrulatridens</i> (Müller, 1774)
23.	Політітапес золотистий	<i>Polittapesaureus</i> (Gmelin, 1790)
24.	Політітапес старіючий(мушлі заносяться хвилями)	<i>Polittapes senescens</i> (Cocconi, 1817) (<i>вимерлий викопний вид</i>)
25.	Пустельниця плямиста	<i>Xeropictaderbentina</i> (Krynicky, 1936)
26.	Рапана венозна	<i>Rapanavenosa</i> (Valenciennes, 1846)
27.	Ретуза обрубана	<i>Retusatruncatula</i> (Bruguiere, 1792)
28.	Ріссоа шкіряста	<i>Rissoamembranacea</i> (J.Adams, 1797)
29.	Серцевидка зелена	<i>Cerastodermaglaucum</i> (Bruguière, 1789)
30.	Спісуля підрізана	<i>Spisulasubtruncata</i> (daCosta, 1778)
31.	Тритіясітчаста	<i>Tritiareticulata</i> (Linnaeus, 1758)
32.	Устриця їстівна (мушлі заносяться хвилями)	<i>Ostreaedulis</i> Linnaeus 1758
33.	Хамелея, венерка	<i>Chameleagallina</i> (Linnaeus, 1758).
34.	Церитійум звичайний(мушлі заносяться хвилями)	<i>Cerithiumvulgatum</i> Bruguière, 1792

Додаток 8.7

СПИСОК ВИДІВ РИБ

п.н.	Вид	
	Українська назва	Латинська назва
1	Катран звичайний	<i>Squalus acanthias</i> (Linnaeus, 1758)
2	Ромбовий скат колючий, Морська лисиця	<i>Raja clavata</i> (Linnaeus, 1758)
3	Хвостокол звичайний, Морський кіт	<i>Dasyatis pastinaca</i> (Linnaeus, 1758)
4	Осетер шип	<i>Acipenser nudiventris</i> (Lovetsky, 1828)
5	Стерлядь прісноводна	<i>Acipenser ruthenus</i> (Linnaeus, 1758)
6	Осетер російський	<i>Acipenser gueldenstaedtii</i> (Brandt et Ratzeburg, 1833)
7	Осетер атлантичний	<i>Acipenser sturio</i> (Linnaeus, 1758)
8	Севрюга звичайна	<i>Acipenser stellatus</i> (Pallas, 1771)
9	Білуга звичайна	<i>Huso huso</i> (Linnaeus, 1758)
10	Анчоус європейський	<i>Engraulis encrasicolus</i> (Linnaeus, 1758)
11	Шпрот середземноморський	<i>Sprattus phalericus</i> (Risso, 1827)
12	Сардина європейська	<i>Sardina pilchardus</i> (Walbaum, 1792)
13	Тюлька чорноморсько-азовська	<i>Clupeonella cultriventris</i> (Nordmann, 1840)
14	Пузанок азовсько-чорноморський	<i>Alosa tanaica</i> (Grimm, 1901)
15	Оселедець чорноморсько-азовський морський	<i>Alosa maeotica</i> (Grimm, 1901)
16	Краснопірка звичайна	<i>Scardinius erythrophthalmus</i> (Linnaeus, 1758)
17	Лящ звичайний	<i>Abramis brama</i> (Linnaeus, 1758)
18	Товстолобик білий амурський	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Valenciennes, 1844)
19	Товстолобик строкатий південнокитайський	<i>Aristichthys nobilis</i> (Richardson, 1845)
20	Короп звичайний	<i>Cyprinus carpio</i> (Linnaeus, 1758)
21	Карась сріблястий	<i>Carassius gibelio</i> (Bloch, 1782)
22	Лосось чорноморський	<i>Salmo labrax</i> (Pallas, 1814)
23	Тривусий морський минь середземноморський	<i>Gaidropsarus mediterraneus</i> (Linnaeus, 1758)
24	Мерланг чорноморський	<i>Merlangius euxinus</i> (Nordmann, 1840)
25	Путасу північна	<i>Micromesistius poutassou</i> (Risso, 1827)
26	Ошибень звичайний	<i>Ophidion rochei</i> (Müller, 1845)
27	Морський чорт європейський	<i>Lophius piscatorius</i> (Linnaeus, 1758)
28	Кефаль лобань	<i>Mugil cephalus</i> (Linnaeus, 1758)
29	Кефаль губач	<i>Chelon labrosus</i> (Risso, 1827)
30	Кефаль піленгас	<i>Liza haematocheilus</i> (Temminck et Schlegel, 1845)
31	Кефаль рамада	<i>Liza ramada</i> (Risso, 1827)
32	Кефаль сингіль	<i>Liza aurata</i> (Risso, 1810)
33	Кефаль гостроніс	<i>Liza saliens</i> (Risso, 1810)
34	Атеріна чорноморська	<i>Atherina pontica</i> (Eichwald, 1831)
35	Атеріна коричнева	<i>Atherina bonapartii</i> (Boulenger, 1907)
36	Сарган чорноморський	<i>Belone euxini</i> (Günther, 1866)
37	Зеус звичайний, Сонцевик звичайний	<i>Zeus faber</i> (Linnaeus, 1758)
38	Багатоголкова колючка південна	<i>Pungitius platygaster</i> (Kessler, 1859)

39	Триголкова колючка звичайна	<i>Gasterosteus aculeatus</i> (Linnaeus, 1758)
40	Змієподібна морська голка чорноморська	<i>Nerophis teres</i> (Rathke, 1837)
41	Морська голка чорноморська, Трубкарот	<i>Syngnathus argentatus</i> (Pallas, 1814)
42	Морська голка товсторила	<i>Syngnathus variegatus</i> (Pallas, 1814)
43	Морська голка тонкорила	<i>Syngnathus tenuirostris</i> (Rathke, 1837)
44	Морська голка пухлощока	<i>Syngnathus nigrolineatus</i> (Eichwald, 1831)
45	Морська голка пелагічна, Морська голка шипувата	<i>Syngnathus schmid- ti</i> (Popov, 1927)
46	Морський коник довгорилий	<i>Hippocampus guttulatus</i> (Cuvier, 1829)
47	Скорпена європейська, Морський йорж європейський	<i>Scorpaena por- cus</i> (Linnaeus, 1758)
48	Тригла жовта, Морський півень жовтий	<i>Chelidonichthys lucernus</i> (Linnaeus, 1758)
49	Лаврак європейський	<i>Dicentrarchus labrax</i> (Linnaeus, 1758)
50	Судак звичайний	<i>Sander lucioperca</i> (Linnaeus, 1758)
51	Судак морський, Судак буговець	<i>Sander marinus</i> (Cuvier, 1828)
52	Окунь звичайний	<i>Perca fluviatilis</i> (Linnaeus, 1758)
53	Луфар звичайний	<i>Pomatomus saltatrix</i> (Linnaeus, 1766)
54	Ставрида чорноморська	<i>Trachurus ponticus</i> (Aleev, 1956)
55	Пагель червоний	<i>Pagellus erythrinus</i> (Linnaeus, 1758)
56	Зубарик звичайний	<i>Diplodus puntazzo</i> (Cetti, 1777)
57	Бопс смугастий	<i>Boops boops</i> (Linnaeus, 1758)
58	Горбань темний, Мелакопія темна	<i>Sciaena umbra</i> (Linnaeus, 1758)
59	Умбріна світла, Горбань світлий	<i>Umbrina cirrosa</i> (Linnaeus, 1758)
60	Барабуля чорноморська	<i>Mullus ponticus</i> (Essipov, 1927)
61	Хроміс звичайний, Морська ластівка	<i>Chromis chromis</i> (Linnaeus, 1758)
62	Губань зелений	<i>Labrus viridis</i> (Linnaeus, 1758)
63	Зеленушка рулена	<i>Symphodus tinca</i> (Linnaeus, 1758)
64	Зеленушка носата	<i>Symphodus rostratus</i> (Bloch, 1791)
65	Гребінчастий губань золотистий	<i>Ctenolabrus rupestris</i> (Linnaeus, 1758)
66	Південний піскорий голий	<i>Gymnammodytes cicerellus</i> (Rafinesque, 1810)
67	Морський дракончик великий	<i>Trachinus draco</i> (Linnaeus, 1758)
68	Трьохпёрка чорноголова	<i>Tripterygion tripteronotus</i> (Risso, 1810)
69	Морський собачка метелик	<i>Blennius ocellaris</i> (Linnaeus, 1758)
70	Морський собачка павич	<i>Salaria pavo</i> (Risso, 1810)
71	Морський собачка Звонимира	<i>Parablennius zvonimiri</i> (Kolombatović, 1892)
72	Морський собачка сфінкс	<i>Aidablennius sphynx</i> (Valenciennes, 1836)
73	Чубатий морський собачка мінливобарвний	<i>Coryphoblennius galerita</i> (Linnaeus, 1758)
74	Піскарка сіра	<i>Callionymus risso</i> (Lesueur, 1814)
75	Піскарка бура	<i>Callionymus pussilus</i> (Delaroche, 1809)
76	Бичок-афія маленький	<i>Aphia minuta</i> (Risso, 1810)
77	Бичок-лисун мармуровий	<i>Pomatoschistus marmoratus</i> (Risso, 1810)
78	Бичок-кніповичія довгохвостий	<i>Knipowitschia longicaudata</i> (Kessler, 1877)
79	Бичок кругляк	<i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas, 1814)
80	Бичок ратан	<i>Neogobius ratan</i> (Nordmann 1840)
81	Бичок губань	<i>Neogobius platyrostris</i> (Pallas 1814)
82	Бичок рижик	<i>Neogobius eurycephalus</i> (Kessler, 1874)

83	Бичок пісочник	<i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814)
84	Бичок гонець	<i>Neogobius gymnotrachelus</i> (Kessler, 1857)
85	Бичок сірман	<i>Neogobius syrman</i> (Nordmann, 1840)
86	Бичок-мезогобіус жабоголовий, Бичок-жаба	<i>Mesogobius batrachocephalus</i> (Pallas, 1814)
87	Бичок звичайний великий, Бичок кругляш	<i>Gobius cobitis</i> (Pallas, 1814)
88	Бичок паганель	<i>Gobius paganellus</i> (Linnaeus, 1758)
89	Бичок Букчича, Бичок рись	<i>Gobius buccichi</i> (Steindachner, 1870)
90	Бичок чорний	<i>Gobius niger</i> (Linnaeus, 1758)
91	Бичок-трав'яник змієголовий	<i>Zosterisessor ophiocephalus</i> (Pallas, 1814)
92	Тупоносий бичок цуцик	<i>Proterorhinus marmoratus</i> (Pallas, 1814)
93	Бичок-пуголовочок Браунера	<i>Benthophiloides brauneri</i> (Beling et Iljin, 1927)
94	Бичок-пуголовок голий	<i>Benthophilus nudus</i> (Berg, 1898)
95	Баракуда червона	<i>Sphyræna pinguis</i> (Günther, 1874)
96	Тунець блакитний	<i>Thunnus thynnus</i> (Linnaeus, 1758)
97	Пеламіда атлантична	<i>Sarda sarda</i> (Bloch, 1793)
98	Скумбрія атлантична	<i>Scomber scombrus</i> (Linnaeus, 1758)
99	Риба-меч звичайна, Мечорил звичайний	<i>Xiphias gladius</i> (Linnaeus, 1758)
100	Камбала-калкан чорноморська	<i>Psetta maeotica</i> (Pallas, 1814)
101	Ромб гладенький	<i>Scophthalmus rhombus</i> (Linnaeus, 1758)
102	Річкова камбала чорноморська, Глось	<i>Platichthys luscus</i> (Pallas, 1814)
103	Морський язик піщаний	<i>Pegusa lascaris</i> (Risso, 1810)
104	Спиноріг сірий	<i>Batistes capriscus</i> (Gmelin, 1789)

Додаток 8.8

СПИСОК ВИДІВ ЗЕМНОВОДНИХ (AMPHIBIA)

№ з/п	Вид	
	українська назва	латинська назва
1	Ропуха зелена	<i>Bufo viridis</i> Laurenti, 1768
2	Райка звичайна, або деревна	<i>Hyla arborea</i> Linnaeus, 1758
3	Землянка звичайна	<i>Pelobates fuscus</i> Laurenti, 1768
4	Жаба озерна	<i>Pelophylax ridibundus</i> Pallas, 1771

Додаток 8.9

СПИСОК ВИДІВ ПЛАЗУНІВ (REPTILIA)

№ з/п	Вид	
	українська назва	латинська назва
РЯД ЧЕРЕПАХИ (TESTUDINES)		
1	Черепаша болотяна	<i>Emys orbicularis</i> Linnaeus, 1758
РЯД ЛУСКАТИ (SQUAMATA)		
2	Полоз жовточеревий (каспійський)	<i>Dolichophis caspius</i> Nagy et al., 2004
3	Полоз сарматський	<i>Elaphe sauromates</i> Pallas, 1811
4	Вуж звичайний	<i>Natrix natrix</i> Linnaeus, 1758
5	Вуж водяний	<i>Natrix tessellata</i> Laurenti, 1768
6	Ящурка піщана	<i>Eremias arguta</i> Pallas, 1773
7	Ящірка прудка	<i>Lacerta agilis</i> Linnaeus, 1758

Додаток 8.10

МІСЦЯ ПОШИРЕННЯ РІДКІСНИХ ТА ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ ПТАХІВ ПАРКУ
(до додатку Д.6.1.8)

№ з/п	Вид	
	українська назва	латинська назва
Точка 1 (коса колишнього соляного промислу на лимані Бурнас):		
1	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
2	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
3	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
4	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i>
Точка 2 (2 мулистих острова в гирлі р. Алкалія на лимані Солоний)		
1	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
2	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
3	Казарка червоноголова	<i>Branta ruficollis</i>
4	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
5	Мартин каспійський (реготун чорноголовий)	<i>Larus ichthyaetus</i>
6	Крячок каспійський, або чеграва	<i>Hydroprogne caspia</i>
7	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnus bewickii</i>
8	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i>
9	Нерозень, качка сіра	<i>Anas strepera</i>
10	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>
11	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
12	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Точка 3 (піщана коса на лимані Бурнас)		
1	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
Точка 4 (піщано-мушлеві острови на лимані Хаджидер)		
1	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
2	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
3	Лежень	<i>Burhinus oedicnemus</i>
4	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
5	Кулик-довгоніг (ходуличник)	<i>Himantopus himantopus</i>
6	Казарка червоноголова	<i>Branta ruficollis</i>
7	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
8	Мартин каспійський (реготун чорноголовий)	<i>Larus ichthyaetus</i>
9	Крячок каспійський, або чеграва	<i>Hydroprogne caspia</i>
10	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnus bewickii</i>
11	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i>
12	Нерозень, качка сіра	<i>Anas strepera</i>
13	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>
14	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
15	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Точка 5 (острови й коси в верхів'ях лиману Хаджидер)		
1	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
2	Кулик-довгоніг (ходуличник)	<i>Himantopus himantopus</i>
3	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
4	Дерихвіст лучний	<i>Glareola pratensis</i>
5	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>

Точка 6 (лиман Карачаус)		
1	Казарка червоновола	<i>Brantaruficollis</i>
2	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
3	Мартин каспійський (реготун чорноголовий)	<i>Larusichthyaetus</i>
4	Крячок каспійський, або чеграва	<i>Hydroprogne caspia</i>
5	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnusbewickii</i>
6	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i>
7	Нерозень, качка сіра	<i>Anas strepera</i>
8	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>
9	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
10	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Точка 7 (верхів'я лиману Карачаус)		
1	Казарка червоновола	<i>Brantaruficollis</i>
2	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
3	Мартин каспійський (реготун чорноголовий)	<i>Larusichthyaetus</i>
4	Крячок каспійський, або чеграва	<i>Hydroprogne caspia</i>
5	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnusbewickii</i>
6	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i>
7	Нерозень, качка сіра	<i>Anas strepera</i>
8	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>
9	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
10	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Точка 8 (піщано-мушлева коса на лимані Алібей)		
1	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
2	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
Точка 9 (піщано-мулиста коса на лимані Будури)		
1	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
2	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
3	Кулик-довгоніг (ходулочник)	<i>Himantopus himantopus</i>
4	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i>
5	Казарка червоновола	<i>Brantaruficollis</i>
6	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
7	Мартин каспійський (реготун чорноголовий)	<i>Larusichthyaetus</i>
8	Крячок каспійський, або чеграва	<i>Hydroprogne caspia</i>
9	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnusbewickii</i>
10	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i>
11	Нерозень, качка сіра	<i>Anas strepera</i>
12	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>
13	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
14	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Точка 10 (піщано-мулиста коса на лимані Мартаза).		
1	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
2	Кулик-довгоніг (ходулочник)	<i>Himantopus himantopus</i>
Точка 11 (піщано-мулиста коса на лимані Магалевський)		
1	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
2	Кулик-довгоніг (ходулочник)	<i>Himantopus himantopus</i>
Точка 12 (піщано-мулиста коса в західній частині лиману Шагани)		
1	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
2	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i>

3	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
4	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
5	Коровайка	<i>Plegadis falcinellus</i>
Точка 13 (солонці на Джаншейському лимані)		
1	Дерихвіст лучний	<i>Glareola pratincola</i>
2	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
Точка 14 (піщано-мушлеві коси на Тузловському пересипі)		
1	Лежень	<i>Burhinus oedicnemus</i>
2	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i>
3	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i>
4	Чоботар (шилодзьобка)	<i>Recurvirostra avosetta</i>
5	Пісочник морський (зуйок морський)	<i>Charadrius alexandrinus</i>
6	Журавель сірий	<i>Grus grus, Grus communis</i>
7	Журавель степовий	<i>Anthropoides virgo</i>
Точка 15 (глиняні берегові урвища уздовж водойм)		
1	Сиворакша	<i>Coracias garrulus</i>
Точка 16 (акваторія лиману Малий Сасик)		
1	Казарка червоновола	<i>Branta ruficollis</i>
2	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
3	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
4	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
5	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnus bewickii</i>
Точка 17 (Акваторія лиману Карачаус)		
1	Казарка червоновола	<i>Branta ruficollis</i>
2	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
3	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
4	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
5	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnus bewickii</i>
Точка 18 (Акваторія лиману Алібей)		
1	Казарка червоновола	<i>Branta ruficollis</i>
2	Гуска мала (гуска білолоба мала)	<i>Anser erythropus</i>
3	Пелікан кучерявий	<i>Pelecanus crispus</i>
4	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
5	Лебідь малий, або тундровий	<i>Cygnus bewickii</i>

**ВИДИ ПТАХІВ, ЩО ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, РЕГІОНАЛЬНИХ ЧЕРВОНИХ СПИСКІВ,
ДОДАТКІВ МІЖНАРОДНИХ КОНВЕНЦІЙ, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЧЕРВОНОГО СПИСКУ ВИДІВ ТВАРИН І РОСЛИН, ЩО
ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД ЗАГРОЗОЮ ЗНИКНЕННЯ У СВІТОВОМУ МАСШТАБІ**

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
		КЛАС ПТАХИ (<i>Aves</i>)							
		Ряд Гагароподібні (<i>Gaviiformes</i>)							
		Родина Гагарові (<i>Gaviidae</i>)							
1.	<i>Gavia stellata</i> (Pontoppidan, 1763)	Гагара червоношия	-	-	II	II	-	-	LC
2.	<i>Gavia arctica</i> (Linnaeus, 1758)	Гагара чорношия	-	-	II	II	-	-	LC
		Ряд Пірникозоподібні (<i>Podicipediformes</i>)							
		Родина Пірникозові (<i>Podicipedidae</i>)							
3.	<i>Podiceps ruficollis</i> (Pallas, 1764)	Пірникоза мала	-	-	II	-	-	-	LC
4.	<i>Podiceps nigricollis</i> (C.L.Brehm, 1831)	Пірникоза чорношия	-	-	II	-	-	-	LC
5.	<i>Podiceps grisegena</i> (Boddaert, 1783)	Пірникоза сірощока	-	-	II	II	-	-	LC
6.	<i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	Пірникоза велика	-	-	III	-	-	-	LC
		Родина Буревісникові (<i>Procellariidae</i>)							
7.	<i>Puffinus puffinus</i> (Brunnich, 1764)	Буревісник малий	-	-	III	-	-	-	LC
		Ряд Пеліканоподібні (<i>Pelecaniformes</i>)							
		Родина Пеліканові (<i>Pelecanidae</i>)							
8.	<i>Pelecanus onocrotalus</i> (Linnaeus, 1758)	Пелікан рожевий	I	+	II	I,II	-	-	LC
9.	<i>Pelecanus crispus</i> (Bruch, 1832)	Пелікан кучерявий	I	+	II	I,II	+	E	VU

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
Родина Бакланові (<i>Phalacrocoracidae</i>)									
10.	<i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)	Баклан великий	-	-	III	-	-	-	LC
11.	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i> (Pallas, 1773)	Баклан малий	I	-	II	II	-	K	LC
Ряд Лелекоподібні (<i>Ciconiiformes</i>)									
Родина Чаплеві (<i>Ardeidae</i>)									
12.	<i>Botaurus stellaris</i> (Linnaeus, 1758)	Бугай	-	-	II	II	-	-	LC
13.	<i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	Бугайчик	-	-	II	II	-	-	LC
14.	<i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus, 1758)	Квак	-	-	II	-	-	-	LC
15.	<i>Ardeola ralloides</i> (Scopoli, 1769)	Чапля жовта	III	-	II	-	-	-	LC
16.	<i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)	Чепура велика	-	+	II	II	-	-	LC
17.	<i>Egretta garzetta</i> (Linnaeus, 1766)	Чепура мала	-	-	II	-	-	-	LC
18.	<i>Ardea cinerea</i> (Linnaeus, 1758)	Чапля сіра	-	-	III	-	-	-	LC
19.	<i>Ardea purpurea</i> (Linnaeus, 1766)	Чапля руда	-	-	II	II	-	-	LC
Родина Ібісові (<i>Threskiornithidae</i>)									
20.	<i>Platalea leucorodia</i> (Linnaeus, 1758)	Косар	II	-	II	II	+	-	LC
21.	<i>Plegadis falcinellus</i> (Linnaeus, 1766)	Коровайка	II	-	II	II	-	-	LC
22.	<i>Phoenicopterus roseus</i> (Pallas, 1811)	Фламінго	-	-	II	II	+	-	LC
Родина Лелекові (<i>Ciconiidae</i>)									
23.	<i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)	Лелека білий	-	-	II	II	-	-	LC
24.	<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	Лелека чорний	III	+	II	II	+	-	LC
Ряд Гусеподібні (<i>Anseriformes</i>)									
Родина Качкові (<i>Anatidae</i>)									
25.	<i>Rufibrenta ruficollis</i> (Pallas, 1769)	Казарка червоновола	II	+	II	II	+	K	EN
26.	<i>Anser anser</i> (Linnaeus, 1758)	Гуска сіра	-	-	III	II	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
27.	<i>Anser albifrons</i> (Scopoli, 1769)	Гуска білолоба	-	-	III	II	-	-	LC
28.	<i>Anser erythropus</i> (Linnaeus, 1758)	Гуска мала	II	-	II	II	-	-	VU
29.	<i>Anser fabalis</i> (Latham, 1787)	Гуменник	-	-	III	II	-	-	LC
30.	<i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)	Лебідь-шипун	-	+	III	II	-	-	LC
31.	<i>Cygnus bewickii</i> (Yarrell, 1830)	Лебідь малий	III	-	II	II	-	-	?
32.	<i>Cygnus cygnus</i> (Linnaeus, 1758)	Лебідь-кликун	-	+	II	II	-	-	LC
33.	<i>Tadorna ferruginea</i> (Pallas, 1764)	Огар	II	+	II	II	-	-	LC
34.	<i>Tadorna tadorna</i> (Linnaeus, 1758)	Галагаз	-	+	II	II	-	-	LC
35.	<i>Anas platyrhynchos</i> (Linnaeus, 1758)	Крижень	-	-	III	II	-	-	LC
36.	<i>Anas crecca</i> (Linnaeus, 1758)	Чирянка мала	-	-	III	II	-	-	LC
37.	<i>Anas strepera</i> (Linnaeus, 1758)	Нерозень	III	-	III	II	-	-	LC
38.	<i>Anas penelope</i> (Linnaeus, 1758)	Свищ	-	-	III	II	-	-	LC
39.	<i>Anas acuta</i> (Linnaeus, 1758)	Шилохвіст	-	+	III	II	-	-	LC
40.	<i>Anas querquedula</i> (Linnaeus, 1758)	Чирянка велика	-	-	III	II	-	-	LC
41.	<i>Anas clypeata</i> (Linnaeus, 1758)	Широконіска	-	+	III	II	-	-	LC
42.	<i>Netta rufina</i> (Pallas, 1773)	Чернь червонодзьоба	III	-	III	II	-	-	LC
43.	<i>Aythya ferina</i> (Linnaeus, 1758)	Попелюх	-	-	III	II	-	-	LC
44.	<i>Aythya nyroca</i> (Guldenstadt, 1770)	Чернь білоока	II	-	III	II	-	-	NT
45.	<i>Aythya fuligula</i> (Linnaeus, 1758)	Чернь чубата	-	-	III	II	-	-	LC
46.	<i>Aythya marila</i> (Linnaeus, 1761)	Чернь морська	-	-	III	II	-	-	LC
47.	<i>Clangula hyemalis</i> (Linnaeus, 1758)	Морянка	-	-	III	II	-	-	LC
48.	<i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	Гоголь	III	-	III	II	-	-	LC
49.	<i>Melanitta fusca</i> (Linnaeus, 1758)	Турпан	-	-	III	II	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
50.	<i>Mergus albellus</i> (Linnaeus, 1758)	Крех малий	-	-	II	II	-	-	LC
51.	<i>Mergus serrator</i> (Linnaeus, 1758)	Крех середній	II	-	III	II	-	-	LC
52.	<i>Mergus merganser</i> (Linnaeus, 1758)	Крех великий	-	-	III	II	-	-	LC
Ряд Соколоподібні (<i>Falconiformes</i>)									
Родина Скопові (<i>Pandionidae</i>)									
53.	<i>Pandion haliaeetus</i> (Linnaeus, 1758)	Скопа	I	+	II	II	+	-	LC
Родина Яструбові (<i>Accipitridae</i>)									
54.	<i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)	Осоїд	-	-	II	II	+	-	LC
55.	<i>Milvus migrans</i> (Boddaert, 1783)	Шуліка чорний	II	-	II	II	+	-	LC
56.	<i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	Лунь польовий	III	-	II	II	+	-	LC
57.	<i>Circus macrourus</i> (S.G.Gmelin, 1771)	Лунь степовий	I	-	II	II	+	-	NT
58.	<i>Circus pygargus</i> (Linnaeus, 1758)	Лунь лучний	II	-	II	II	+	-	LC
59.	<i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	Лунь очеретяний	-	-	II	II	+	-	LC
60.	<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	Яструб великий	-	-	II	II	+	-	LC
61.	<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	Яструб малий	-	-	II	II	+	-	LC
62.	<i>Buteo lagopus</i> (Pontoppidan, 1763)	Зимняк	-	-	II	II	+	-	LC
63.	<i>Buteo rufinus</i> (Cretzschmar, 1827)	Канюк степовий	III	-	II	II	+	-	LC
64.	<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	Канюк звичайний	-	-	II	II	+	-	LC
65.	<i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	Зміїд	III	-	II	II	+	-	LC
66.	<i>Hieraaetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	Орел-карлик	III	+	II	II	+	-	LC
67.	<i>Aquila pomarina</i> (C.L.Brehm, 1831)	Підорлик малий	III	-	II	II	+	-	LC
68.	<i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	Орлан-білохвіст	III	+	II	I	+	R	LC
Родина Соколові (<i>Falconidae</i>)									
69.	<i>Falco cherrug</i> (Gray, 1834)	Балабан	II	+	II	II	+	-	EN

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
70.	<i>Falco peregrinus</i> (Tunstall, 1771)	Сапсан	III	+	II	II	+	-	LC
71.	<i>Falco subbuteo</i> (Linnaeus, 1758)	Підсоколик великий	-	-	II	II	+	-	LC
72.	<i>Falco columbarius</i> (Linnaeus, 1758)	Підсоколик малий	-	-	II	II	+	-	LC
73.	<i>Falco vespertinus</i> (Linnaeus, 1766)	Кібчик	-	-	II	II	+	-	NT
74.	<i>Falco tinnunculus</i> (Linnaeus, 1758)	Боривітер звичайний	-	-	II	II	+	-	LC
Ряд Куроподібні (<i>Galliformes</i>)									
Родина Фазанові (<i>Phasianidae</i>)									
75.	<i>Perdix perdix</i> (Linnaeus, 1758)	Куріпка сіра	-	-	III	-	-	-	LC
76.	<i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758)	Перепілка	-	-	III	II	-	-	LC
77.	<i>Phasianus colchicus</i> (Linnaeus, 1758)	Фазан	-	-	III	-	-	-	LC
Ряд Журавлеподібні (<i>Gruiformes</i>)									
Родина Журавлеві (<i>Gruidae</i>)									
78.	<i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758)	Журавель сирій	III	-	II	II	+	-	LC
79.	<i>Anthropoides virgo</i> (Linnaeus, 1758)	Журавель степовий	I	-	II	II	+	-	LC
Родина Пастушкові (<i>Rallidae</i>)									
80.	<i>Rallus aquaticus</i> (Linnaeus, 1758)	Пастушок	-	-	III	-	-	-	LC
81.	<i>Porzana porzana</i> (Linnaeus, 1766)	Погонич звичайний	-	-	II	II	-	-	LC
82.	<i>Porzana parva</i> (Scopoli, 1769)	Погонич малий	-	-	II	II	-	-	LC
83.	<i>Crex crex</i> (Linnaeus, 1758)	Деркач	-	-	II	-	-	R	NT
84.	<i>Gallinula chloropus</i> (Linnaeus, 1758)	Курочка водяна	-	-	III	-	-	-	LC
85.	<i>Fulica atra</i> (Linnaeus, 1758)	Лиска	-	-	III	II	-	-	LC
Родина Дрохвові (<i>Otididae</i>)									
86.	<i>Tetrax tetrax</i> (Linnaeus, 1758)	Хохітва	I	+	II	-	+	R	NT
87.	<i>Otis tarda</i> (Linnaeus, 1758)	Дрохва	I	+	II	II	+	R	VU

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
Ряд Сивкоподібні (<i>Charadriiformes</i>)									
Родина Лежневі (<i>Burhinidae</i>)									
88.	<i>Burhinus oedichnemus</i> (Linnaeus, 1758)	Лежень	IV	-	II	II	-	-	LC
Родина Куликосорокові (<i>Haematopodidae</i>)									
89.	<i>Haematopus ostralegus</i> (Linnaeus, 1758)	Кулик-сорока	II	-	III	-	-	-	LC
Родина Сивкові (<i>Charadriidae</i>)									
90.	<i>Pluvialis squatarola</i> (Linnaeus, 1758)	Сивка морська	-	-	III	II	-	-	LC
91.	<i>Pluvialis apricaria</i> (Linnaeus, 1758)	Сивка звичайна	-	-	III	II	-	-	LC
92.	<i>Charadrius hiaticula</i> (Linnaeus, 1758)	Пісочник великий	III	-	II	II	-	-	LC
93.	<i>Charadrius dubius</i> (Scopoli, 1786)	Пісочник малий	-	-	II	II	-	-	LC
94.	<i>Charadrius alexandrinus</i> (Linnaeus, 1758)	Пісочник морський	II	-	II	II	-	-	LC
95.	<i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)	Чайка	-	-	III	II	-	-	LC
96.	<i>Arenaria interpres</i> (Linnaeus, 1758)	Крем'яшник	-	-	II	II	-	-	LC
Родина Чоботарові (<i>Recurvirostridae</i>)									
97.	<i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus, 1758)	Кулик-довгоніг	II	+	II	II	-	-	LC
98.	<i>Recurvirostra avosetta</i> (Linnaeus, 1758)	Чоботар	III	+	II	II	-	-	LC
99.	<i>Tringa ochropus</i> (Linnaeus, 1758)	Коловодник лісовий	-	-	II	II	-	-	LC
100.	<i>Tringa glareola</i> (Linnaeus, 1758)	Коловодник болотяний	-	-	II	II	-	-	LC
101.	<i>Tringa nebularia</i> (Gunnerus, 1767)	Коловодник великий	-	-	III	II	-	-	LC
102.	<i>Tringa totanus</i> (Linnaeus, 1758)	Коловодник звичайний	-	-	III	II	-	-	LC
103.	<i>Tringa erythropus</i> (Pallas, 1764)	Коловодник чорний	-	-	III	II	-	-	LC
104.	<i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	Коловодник ставковий	I	-	II	II	-	-	LC
105.	<i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)	Набережник	-	-	II	II	-	-	LC
106.	<i>Xenus cinereus</i> (Guldenstadt, 1775)	Мородунка	-	-	III	II	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
107.	<i>Phalaropus fulicarius</i> (Linnaeus, 1758)	Плавунець плоскодзьобий	-	-	II	II	-	-	LC
108.	<i>Phalaropus lobatus</i> (Linnaeus, 1758)	Плавунець кругло-дзьобий	-	-	II	II	-	-	LC
109.	<i>Phylomachus pugnax</i> (Linnaeus, 1758)	Брижач	-	-	III	II	-	-	LC
110.	<i>Calidris minuta</i> (Leisler, 1812)	Побережник малий	-	-	II	II	-	-	LC
111.	<i>Calidris temminckii</i> (Leisler, 1812)	Побережник білохвостий	-	-	II	II	-	-	LC
112.	<i>Calidris ferruginea</i> (Pontoppidan, 1763)	Побережник червоногрудий	-	-	II	II	-	-	LC
113.	<i>Calidris alpina</i> (Linnaeus, 1758)	Побережник чорногрудий	-	-	II	II	-	-	LC
114.	<i>Calidris canutus</i> (Linnaeus, 1758)	Побережник ісландський	-	-	III	II	-	-	LC
115.	<i>Calidris alba</i> (Pallas, 1754)	Побережник білий	-	-	II	II	-	-	LC
116.	<i>Limicola falcinellus</i> (Pontoppidan, 1763)	Побережник болотяний	-	-	II	II	-	-	LC
117.	<i>Lymnocyptes minimus</i> (Brunnich, 1764)	Баранець малий	-	-	III	II	-	-	LC
118.	<i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)	Баранець звичайний	-	-	III	II	-	-	LC
119.	<i>Gallinago media</i> (Latham, 1787)	Баранець великий	I	-	II	II	-	-	NT
120.	<i>Scolopax rusticola</i> Linnaeus, 1758	Слуква	-	-	II	II	-	-	LC
121.	<i>Numenius arquata</i> (Linnaeus, 1758)	Кульон великий	I	-	III	II	-	-	LC
122.	<i>Numenius phaeopus</i> (Linnaeus, 1758)	Кульон середній	I	+	III	II	-	-	LC
123.	<i>Limosa limosa</i> (Linnaeus, 1758)	Грицик великий	-	-	III	II	-	-	NT
Родина Дерихвостові (<i>Glareolidae</i>)									
124.	<i>Glareola pratincola</i> (Linnaeus, 1766)	Дерихвіст лучний	III	+	II	II	-	-	LC
Родина Поморникові (<i>Stercoraridae</i>)									
125.	<i>Stercorarius parasiticus</i> (Linnaeus, 1758)	Поморник короткохвостий	-	-	III		-	-	LC
Родина Мартинів (<i>Laridae</i>)									
126.	<i>Larus ichthyæetus</i> (Pallas, 1773)	Мартин каспійський	I	-	III	II	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
127.	<i>Larus melanocephalus</i> (Temminck, 1820)	Мартин середземноморський	-	-	II	II	-	-	LC
128.	<i>Larus michahellis</i> (J. F. Naumann, 1840)	Південо-європейський мартин	-	-	III	-	-	-	LC
129.	<i>Larus minutus</i> (Pallas, 1776)	Мартин малий	-	-	II	-	-	-	LC
130.	<i>Larus ridibundus</i> (Linnaeus, 1766)	Мартин звичайний	-	-	III	-	-	-	LC
131.	<i>Larus genei</i> (Breme, 1840)	Мартин тонкодзьобий	-	-	II	II	-	-	LC
132.	<i>Larus fuscus</i> (Linnaeus, 1758)	Мартин чорнокрилий	-	-	-	-	-	-	LC
133.	<i>Larus cachinnans</i> (Pallas, 1811)	Мартин жовтоногий	-	-	III	-	-	-	LC
134.	<i>Larus canus</i> (Linnaeus, 1758)	Мартин сивий	-	-	III	-	-	-	LC
135.	<i>Larus michahellis</i> (J. F. Naumann, 1840)	Мартин трипалий	-	-	III	-	-	-	LC
136.	<i>Chlidonias niger</i> (Linnaeus, 1758)	Крячок чорний	-	-	II	II	-	-	LC
137.	<i>Chlidonias leucopterus</i> (Temminck, 1815)	Крячок білокрилий	-	-	II	II	-	-	LC
138.	<i>Chlidonias hybrida</i> (Pallas, 1811)	Крячок білощокий	-	-	II	-	-	-	LC
139.	<i>Gelochelidon nilotica</i> (Gmelin, 1789)	Крячок чорнодзьобий	-	-	II	-	-	-	LC
140.	<i>Hydroprogne caspia</i> (Pallas, 1770)	Крячок каспійський	II	-	II	II	-	-	LC
141.	<i>Thalasseus sandvicensis</i> (Latham, 1787)	Крячок рябодзьобий	-	-	II	II	-	-	LC
142.	<i>Sterna hirundo</i> (Linnaeus, 1758)	Крячок річковий	-	-	II	II	-	-	LC
143.	<i>Sterna albifrons</i> (Pallas, 1764)	Крячок малий	III	-	II	II	-	-	LC
Ряд Голубоподібні (<i>Columbiformes</i>)									
Родина Голубові (<i>Columbidae</i>)									
144.	<i>Columba palumbus</i> (Linnaeus, 1758)	Припутень	-	-	-	-	-	-	LC
145.	<i>Columba oenas</i> (Linnaeus, 1758)	Голуб-синяк	II	-	III	-	-	-	LC
146.	<i>Columba livia</i> (Gmelin, 1789)	Голуб сизий	-	-	III	-	-	-	LC
147.	<i>Streptopelia decaocto</i> (Frisvaldszky, 1838)	Горлиця садова	-	-	III	-	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
148.	<i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)	Горлиця звичайна	-	-	III	-	-	-	LC
Ряд Зозулеподібні (<i>Cuculiformes</i>)									
Родина Зозулеві (<i>Cuculidae</i>)									
149.	<i>Cuculus canorus</i> (Linnaeus, 1758)	Зозуля	-	-	III	-	-	-	LC
Ряд Совоподібні (<i>Strigiformes</i>)									
Родина Совові (<i>Strigidae</i>)									
150.	<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)	Сова вухата	-	-	II	-	+	-	LC
151.	<i>Asio flammeus</i> (Pontoppidan, 1763)	Сова болотяна	III	-	II	-	+	-	LC
152.	<i>Otus scops</i> (Linnaeus, 1758)	Совка	III	-	II	-	+	-	LC
153.	<i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769)	Сич хатній	-	-	II	-	+	-	LC
Ряд Дрімлюгоподібні (<i>Caprimulgiformes</i>)									
Родина Дрімлюгові (<i>Caprimulgidae</i>)									
154.	<i>Caprimulgus europaeus</i> (Linnaeus, 1758)	Дрімлюга	-	-	II	-	-	-	LC
Ряд Серпокрильцеподібні (<i>Apodiformes</i>)									
Родина Серпокрильцеві (<i>Apodidae</i>)									
155.	<i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)	Серпокрилець чорний	-	-	III	-	-	-	LC
Ряд Ракшеподібні (<i>Coraciiformes</i>)									
Родина Ракшеві (<i>Coraciidae</i>)									
156.	<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus, 1758	Сиворакша	I	-	II	II	-	-	NT
Родина Рибалочкові (<i>Alcedinidae</i>)									
157.	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	Рибалочка	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Бджолоїдкові (<i>Meropidae</i>)									
158.	<i>Merops apiaster</i> (Linnaeus, 1758)	Бджолоїдка	-	-	II	II	-	-	LC
Родина Одудові (<i>Upupidae</i>)									

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
159.	<i>Upupa epops</i> (Linnaeus, 1758)	Одуд	-	-	II	-	-	-	LC
Ряд Дятлоподібні (<i>Piciformes</i>)									
Родина Дятлові (<i>Picidae</i>)									
160.	<i>Jynx torquilla</i> (Linnaeus, 1758)	Крутиголовка	-	-	II	-	-	-	LC
161.	<i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)	Дятел звичайний	-	-	II	-	-	-	LC
162.	<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	Дятел сирійський	-	-	II	-	-	-	LC
163.	<i>Dendrocopos minor</i> (Linnaeus, 1758)	Дятел малий	-	-	II	-	-	-	LC
Ряд Горобцеподібні (<i>Passeriformes</i>)									
Родина Ластівкові (<i>Hirundinidae</i>)									
164.	<i>Riparia riparia</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка берегова	-	-	II	-	-	-	LC
165.	<i>Hirundo rustica</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка сільська	-	-	II	-	-	-	LC
166.	<i>Hirundo daurica</i> (Linnaeus, 1771)	Ластівка даурська	-	-	II	-	-	-	LC
167.	<i>Delichon urbica</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка міська	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Жайворонкові (<i>Alaudidae</i>)									
168.	<i>Galerida cristata</i> (Linnaeus, 1758)	Посмітюха	-	-	III	-	-	-	LC
169.	<i>Calandrella cinerea</i> (Gmelin, 1789)	Жайворонок малий	-	-	III	-	-	-	LC
170.	<i>Melanocorypha calandra</i> (Linnaeus, 1766)	Жайворонок степовий	-	-	II	-	-	-	LC
171.	<i>Lullula arborea</i> (Linnaeus, 1758)	Жайворонок лісовий	-	-	III	-	-	-	LC
172.	<i>Alauda arvensis</i> (Linnaeus, 1758)	Жайворонок польовий	-	-	III	-	-	-	LC
Родина Плискові (<i>Motacillidae</i>)									
173.	<i>Anthus campestris</i> (Linnaeus, 1758)	Щеврик польовий	-	-	II	-	-	-	LC
174.	<i>Anthus trivialis</i> (Linnaeus, 1758)	Щеврик лісовий	-	-	II	-	-	-	LC
175.	<i>Anthus cervinus</i> (Pallas, 1811)	Щеврик червоногрудий	-	-	II	-	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
176.	<i>Anthus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)	Щеврик лучний	-	-	II	-	-	-	LC
177.	<i>Motacilla flava</i> (Linnaeus, 1758)	Плиска жовта	-	-	II	-	-	-	LC
178.	<i>Motacilla feldegg</i> (Michachelles, 1830)	Плиска чорноголова	-	-	II	-	-	-	?
179.	<i>Motacilla citreola</i> (Pallas, 1776)	Плиска жовтоголова	-	-	II	-	-	-	LC
180.	<i>Motacilla cinerea</i> (Tunstall, 1771)	Плиска гірська	-	-	II	-	-	-	LC
181.	<i>Motacilla alba</i> (Linnaeus, 1758)	Плиска біла	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Сорокопудові (<i>Laniidae</i>)									
182.	<i>Lanius collurio</i> (Linnaeus, 1758)	Сорокопуд терновий	-	-	II	-	-	-	LC
183.	<i>Lanius senator</i> (Linnaeus, 1758)	Сорокопуд червоноголовий	III	-	II	-	-	-	LC
184.	<i>Lanius minor</i> (Gmelin, 1788)	Сорокопуд чорнолобий	-	-	II	-	-	-	LC
185.	<i>Lanius excubitor</i> (Linnaeus, 1758)	Сорокопуд сірий	III	-	II	-	-	-	LC
Родина Вивільгові (<i>Oriolidae</i>)									
186.	<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758)	Вивільга	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Шпакові (<i>Sturnidae</i>)									
187.	<i>Sturnus vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	Шпак звичайний	-	-	-	-	-	-	LC
188.	<i>Sturnus roseus</i> (Linnaeus, 1758)	Шпак рожевий	III	-	II	-	-	-	LC
Родина Воронові (<i>Corvidae</i>)									
189.	<i>Garrulus glandarius</i> (Linnaeus, 1758)	Сойка	-	-	-	-	-	-	LC
190.	<i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	Сорока	-	-	-	-	-	-	LC
191.	<i>Nucifraga caryocatactes</i> (Linnaeus, 1758)	Горіхівка	-	-	II	-	-	-	LC
192.	<i>Corvus monedula</i> (Linnaeus, 1758)	Галка	-	-	-	-	-	-	LC
193.	<i>Corvus frugilegus</i> (Linnaeus, 1758)	Грак	-	-	-	-	-	-	LC
194.	<i>Corvus corone</i> (Linnaeus, 1758)	Ворона сіра	-	-	-	-	-	-	LC
195.	<i>Corvus corax</i> (Linnaeus, 1758)	Крук	-	-	III	-	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
Родина Омелюхові (<i>Bombycillidae</i>)									
196.	<i>Bombycilla garrulus</i> (Linnaeus, 1758)	Омелюх	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Воловоочкові (<i>Troglodytidae</i>)									
197.	<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)	Волове очко	-	-	II	-	-	-	LC
198.	<i>Prunella modularis</i> (Linnaeus, 1758)	Тинівка лісова	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Кропив'янкові (<i>Sylviidae</i>)									
199.	<i>Locustella luscinioides</i> (Savi, 1824)	Кобилочка солов'їна	-	-	II	-	-	-	LC
200.	<i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf, 1810)	Кобилочка річкова	-	-	II	-	-	-	LC
201.	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (Linnaeus, 1758)	Очеретянка лучна	-	-	II	-	-	-	LC
202.	<i>Acrocephalus agricola</i> (Jerdon, 1845)	Очеретянка індійська	-	-	II	-	-	-	LC
203.	<i>Acrocephalus palustris</i> (Bechstein, 1798)	Очеретянка чагарникова	-	-	II	-	-	-	LC
204.	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (Hermann, 1804)	Очеретянка ставкова	-	-	II	-	-	-	LC
205.	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linnaeus, 1758)	Очеретянка велика	-	-	II	-	-	-	LC
206.	<i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)	Берестянка звичайна	-	-	II	-	-	-	LC
207.	<i>Sylvia nisoria</i> (Bechstein, 1795)	Кропив'янка рябогруда	-	-	II	-	-	-	LC
208.	<i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)	Кропив'янка чорноголова	-	-	II	-	-	-	LC
209.	<i>Sylvia borin</i> (Boddaert, 1783)	Кропив'янка садова	-	-	II	-	-	-	LC
210.	<i>Sylvia communis</i> (Latham, 1787)	Кропив'янка сіра	-	-	II	-	-	-	LC
211.	<i>Sylvia curruca</i> (Linnaeus, 1758)	Кропив'янка прудка	-	-	II	-	-	-	LC
212.	<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)	Вівчарик весняний	-	-	II	-	-	-	LC
213.	<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)	Вівчарик-ковалик	-	-	II	-	-	-	LC
214.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)	Вівчарик жовтобровий	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Золотомушкові (<i>Regulidae</i>)									
215.	<i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)	Золотомушка жовточуба	-	-	II	-	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
216.	<i>Regulus ignicapillus</i> (Temminck, 1820)	Золотомушка червоночуба	ІУ	-	ІІ	-	-	-	LC
Родина Мухоловкові (<i>Muscicapidae</i>)									
217.	<i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)	Мухоловка строката	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
218.	<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)	Мухоловка білошия	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
219.	<i>Ficedula parva</i> (Bechstein, 1794)	Мухоловка мала	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
220.	<i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)	Мухоловка сіра	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
221.	<i>Saxicola rubetra</i> (Linnaeus, 1758)	Трав'янка лучна	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
222.	<i>Saxicola torquata</i> (Linnaeus, 1766)	Трав'янка чорноголова	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
223.	<i>Oenanthe oenanthe</i> (Linnaeus, 1758)	Кам'янка звичайна	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
224.	<i>Oenanthe pleschanca</i> (Lepechin, 1770)	Кам'янка лиса	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
225.	<i>Oenanthe isabellina</i> (Temminck, 1829)	Кам'янка попеляста	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
226.	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linnaeus, 1758)	Горихвістка звичайна	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
227.	<i>Phoenicurus ochruros</i> (S.G.Gmelin, 1774)	Горихвістка чорна	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
228.	<i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)	Вільшанка	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
229.	<i>Luscinia megarhynchos</i> (C.L.Brehm, 1831)	Соловейко західний	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
230.	<i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)	Соловейко східний	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
231.	<i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)	Синьошийка	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
232.	<i>Turdus pilaris</i> (Linnaeus, 1758)	Чикотень	-	-	ІІІ	ІІ	-	-	LC
233.	<i>Turdus merula</i> (Linnaeus, 1758)	Дрізд чорний	-	-	ІІІ	ІІ	-	-	LC
234.	<i>Turdus iliacus</i> (Linnaeus, 1766)	Дрізд білобровий	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
235.	<i>Turdus philomelos</i> (C.L.Brehm, 1831)	Дрізд співочий	-	-	ІІІ	ІІ	-	-	LC
236.	<i>Turdus torquatus</i> (Linnaeus, 1758)	Дрізд гірський	-	-	ІІ	ІІ	-	-	LC
237.	<i>Turdus viscivorus</i> (Linnaeus 1758)	Дрізд-омелюх	-	-	ІІІ	ІІ	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
Родина Суторові (<i>Paradoxornithidae</i>)									
238.	<i>Panurus biarmicus</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця вусата	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Довгохвостосиницеві (<i>Aegithalidae</i>)									
239.	<i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця довгохвоста	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Синицеві (<i>Paridae</i>)									
240.	<i>Remiz pendulinus</i> (Linnaeus, 1758)	Ремез	-	-	II	-	-	-	LC
241.	<i>Parus ater</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця чорна	-	-	II	-	-	-	LC
242.	<i>Parus caeruleus</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця блакитна	-	-	II	-	-	-	LC
243.	<i>Parus major</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця велика	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Підкоришникові (<i>Certhiidae</i>)									
244.	<i>Certhia familiaris</i> (Linnaeus, 1758)	Підкоришник звичайний	-	-	III	-	-	-	LC
Родина Горобцеві (<i>Passeridae</i>)									
245.	<i>Passer hispaniolensis</i> (Temminck, 1820)	Горобець чорногрудий	-	-	III	-	-	-	LC
246.	<i>Passer domesticus</i> (Linnaeus, 1758)	Горобець хатній	-	-	-	-	-	-	LC
247.	<i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	Горобець польовий	-	-	III	-	-	-	LC
Родина В'юркові (<i>Fringillidae</i>)									
248.	<i>Fringilla coelebs</i> (Linnaeus, 1758)	Зяблик	-	-	III	-	-	-	LC
249.	<i>Fringilla montifringilla</i> (Linnaeus, 1758)	В'юрок	-	-	III	-	-	-	LC
250.	<i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)	Зеленяк	-	-	II	-	-	-	LC
251.	<i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	Чиж	-	-	II	-	-	-	?
252.	<i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)	Щиглик	-	-	II	-	-	-	LC
253.	<i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758)	Коноплянка	-	-	II	-	-	-	LC
254.	<i>Acanthis flammea</i> (Linnaeus, 1758)	Чечітка звичайна	-	-	II	-	-	-	
255.	<i>Acanthis flavirostris</i> (Linnaeus, 1758)	Чечітка гірська	-	-	II	-	-	-	LC

№ з/п	Група, вид		Червона книга України, категорія	Регіональний «червоний список»	Бернська конвенція, додаток	Боннська конвенція, додаток	СІТЕС, додаток	Європ. червоний список, категорія	МСОП, IUCN
	Латинська назва	Українська назва							
256.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)	Снігур	-	-	III	-	-	-	LC
257.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)	Костогриз	-	-	II	-	-	-	LC
Родина Вівсянкові (<i>Emberizidae</i>)									
258.	<i>Emberiza calandra</i> (Linnaeus, 1758)	Просіянка	-	-	III	-	-	-	LC
259.	<i>Emberiza citrinella</i> (Linnaeus, 1758)	Вівсянка звичайна	-	-	II	-	-	-	LC
260.	<i>Emberiza schoeniclus</i> (Linnaeus, 1758)	Вівсянка очеретяна	-	-	II	-	-	-	LC
261.	<i>Emberiza hortulana</i> (Linnaeus, 1758)	Вівсянка садова	-	-	III	-	-	-	LC
262.	<i>Emberiza melanocephala</i> (Scopoli, 1769)	Вівсянка чорноголова	III	-	II	-	-	-	LC
263.	<i>Plectrophaenax nivalis</i> (Linnaeus, 1758)	Пуночка	-	-	II	-	-	-	LC
Разом			55	22	254	140	38	7	13

Примітка: Категорії Червоної книги України: I – зникаючі; II - види, яким загрожує небезпека; III – рідкісні; IV – невизначені. Європейський Червоний список: E – зникаючі види, які знаходяться під загрозою зникнення, їхнє збереження маловірогідне, відновлення неможливе без здійснення спеціалізованих заходів; R - рідкісні види, популяції яких невеликі, але в даний час не віднесені до категорій "зникаючі" або "види, яким загрожує небезпека", хоча їм і загрожує небезпека; K - категорії видів, які в найближчі час, ймовірно, будуть віднесені до вищезазначених категорій; V - вразливі види, які в найближчий час можуть бути віднесені до категорії "зникаючі", якщо й надалі будуть продовжувати діяти фактори, які впливають на їх стан. МСОП (IUCN): зниклий (Extinct, EX); зниклий в природі (Extinct in the Wild, EW); знаходиться під критичною загрозою (Critically Endangered, CR); знаходиться під загрозою (Endangered, EN); вразливий (Vulnerable, VU); близький до загрозового стану (Near Threatened, NT); знаходиться під невеликою загрозою (Least Concern, LC); відомості недостатні (Data Deficient, DD); недосліджений (Not Evaluated, NE). Br. – Бернська конвенція: II - види, занесені до Додатку II (підлягають особливій охороні); III - види, занесені до Додатку III (підлягають охороні). Вп - Боннська конвенція: I - види, занесені до Додатку I (зникаючі мігруючі види); II - види, занесені до Додатку II (мігруючі види, які потребують охорони); - види, включені до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA).

СПИСОК ВИДІВ ССАВЦІВ (MAMMALIA)

№	Вид	
	українська назва	латинська назва
РЯД КОМАХОЇДНІ (INSECTIVORA)		
1	Їжак білочеревий	<i>Erinaceus roumanicus</i> Barrett-Hamilton, 1900
2	Білозубка мала	<i>Crocidura suaveolens</i> Pallas, 1811
РЯД РУКОКРИЛІ АБО КАЖАНИ (CHIROPTERA)		
3	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i> Schreber, 1774
4	Нетопир середземноморський	<i>Pipistrellus kuhli</i> Kuhl, 1817
РЯД ЗАЙЦЕПОДІБНІ (LAGOMORPHA)		
5	Заєць сірий	<i>Lepus europaeus</i> Linnaeus, 1758
РЯД ГРИЗУНИ (RODENTIA)		
6	Ховрах одеський	<i>Spermophilus odessanus</i> Nordmann, 1840
7	Сліпак білозубий	<i>Nannospalax (Spalax) leucodon</i> Nordman, 1840
8	Щур сірий (пацюк)	<i>Rattus norvegicus</i> Berkenhout, 1769
9	Миша-крихітка (Мишка лугова)	<i>Micromys minutus</i> Pallas, 1771
10	Миша хатня	<i>Mus musculus</i> Linnaeus, 1758
11	Миша курганцева	<i>Mus spicilegus</i> Petenyi, 1882
12	Миша лісова (Мишак європейський)	<i>Sylvaemus sylvaticus</i> Linnaeus, 1758
13	Миша мала	<i>Sylvaemus uralensis</i> Pallas, 1811
14	Хом'як звичайний	<i>Cricetus cricetus</i> Linnaeus, 1758
15	Хом'ячок сірий	<i>Cricetulus migratorius</i> Pallas, 1773
16	Ондатра звичайна	<i>Ondatra zibethicus</i> Linnaeus, 1766
17	Полівка лучна	<i>Microtus levis</i> Miller, 1908 = [<i>rossiaemeridionalis</i>
РЯД ХИЖІ (CARNIVORA)		
18	Видра річкова	<i>Lutra lutra</i> Linnaeus, 1758
19	Борсук звичайний (європейський)	<i>Meles meles</i> Linnaeus, 1758
20	Куниця кам'яна	<i>Martes foina</i> Erxleben, 1777
21	Ласка	<i>Mustela nivalis</i> Linnaeus, 1766
22	Шакал	<i>Canis aureus</i> Linnaeus, 1758
23	Лисиця звичайна	<i>Vulpes vulpes</i> Linnaeus, 1758
24	Єнотоподібний собака	<i>Nyctereutes procyonoides</i> Gray, 1834
25	Кіт лісовий	<i>Felis silvestris</i> Schreber, 1777
РЯД КИТОПОДІБНІ (CETACEA)		
26	Морська свиня (Фоцена звичайна)	<i>Phocoena phocoena</i> Linnaeus, 1758

27	Афаліна чорноморська	<i>Tursiops truncatus</i> Montagu, 1821
28	Білобочка чорноморська	<i>Delphinus delphis</i> Linnaeus, 1758
	РЯД ПАРНОКОПИТНІ (ARTIODACTYLA)	
29	Свиня дика	<i>Sus scrofa</i> Linnaeus, 1758
30	Сарна (Козуля) європейська	<i>Capreolus capreolus</i> Linnaeus, 1758

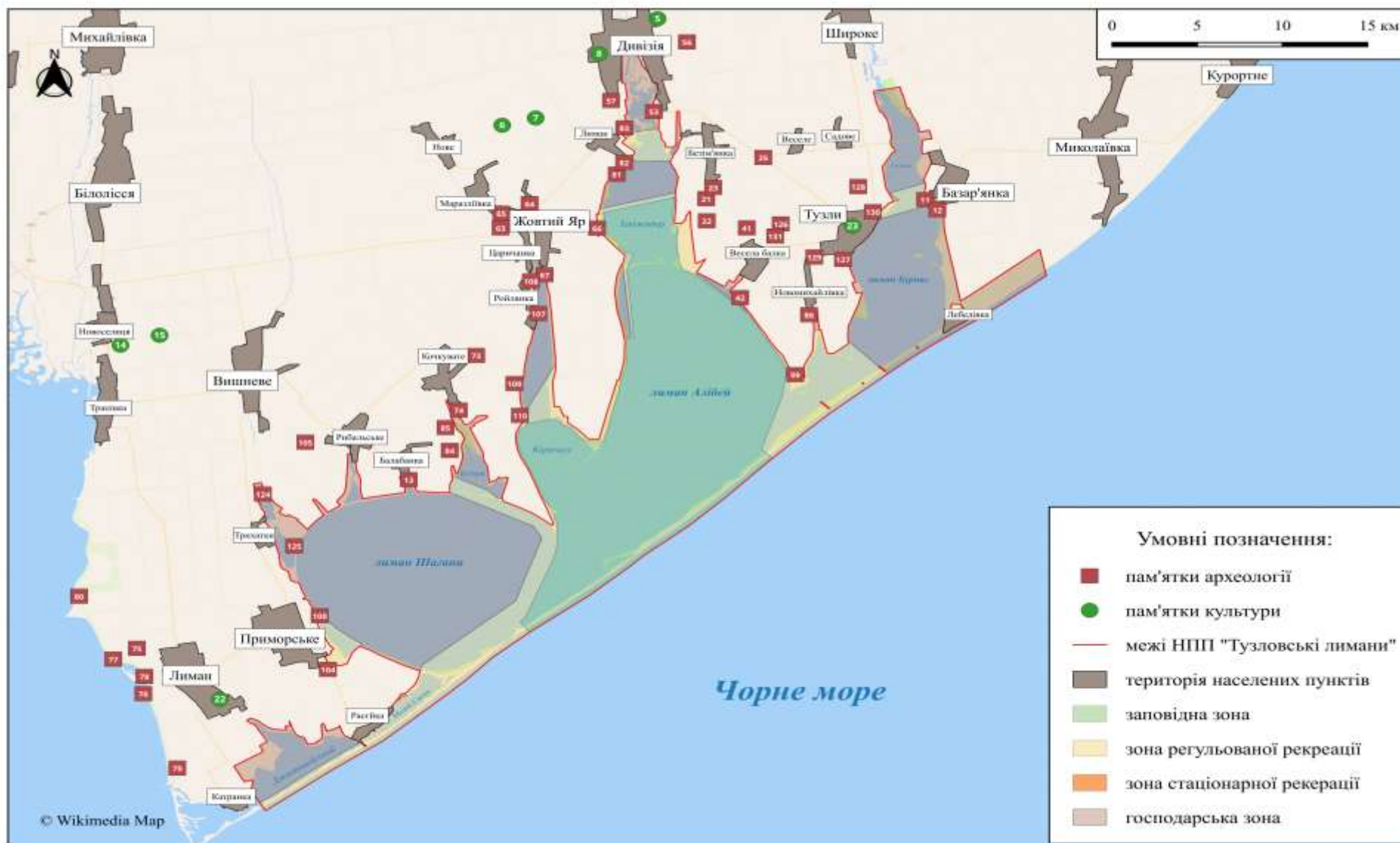

Рис. Д. 9. Пам'ятки культури та археології

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ

03035, м. Київ-35, вул. Митрополита Василя Липківського, 35, тел./факс: (044) 206-31-19, e-mail: dszs@ukr.net

№ _____

на № _____

Керівникам біосферного заповідника
та національних природних парків
(за списком)

Щодо обмеження спеціального
використання водних біоресурсів

Протоколом № 1 від 17 січня 2017 року відкритого засідання секції промислового рибальства у Чорному морі Науково-промислової ради Держрибагентства схвалено Перелік знарядь лову для здійснення спеціального використання водних біоресурсів користувачами в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду (додається).

Зважаючи на викладене, при оформленні проекту ліміту в колонці "Особливі умови" рекомендуємо зазначати дозволені знаряддя лову та їх кількість.

Додаток: Перелік знарядь лову для здійснення спеціального використання водних біоресурсів користувачами у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду на 1 арк. в 1 прим.

Директор Департаменту
з питань заповідної справи

І.Б. Іваненко

Рябченко, 9-01, 206-21-93

МЗ Мінприроди
№9-01/71-17 від 30.01.2017

9-01

u 64/01/28-17
07.02.18

Перелік знарядь лову для здійснення спеціального використання водних біоресурсів користувачами в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

НПП «Джарилгацький»

1. Ятери креветкові – 150 од.
2. Ятери бичкові – 100 од.
3. Сітки кефалеві обкидні – 32 од. (4 обкида).
4. Ставний невід – 1 од.

НПП «Білобережжя Святослава»

1. Ятери креветкові – 120 од.
2. Ятери бичкові – 120 од.
3. Сітки бичкові – 100 од.
4. Ставни невода – 5 од.
5. Сітки піленгасові – 50 од.
6. Сітки для лову скатів – 40 од.
7. Сітки глосові – 100 од.
8. Сітки камбальні – 40 од.
9. Сачки ручні (для лову гамаруса) – 30 од.

НПП «Тузовські лимани»

1. Невод ставний, гарди (на каналах) – 2 од.
2. Волокуші бичкові – 4 од.
3. Волокуші креветочні – 8 од.
4. Ятери бичкові – 240 од.
5. Карави (малий ставний невід) – 20 од.
6. Сітки кефалеві – 240 од.
7. Сітки бичкові – 120 од.
8. Сітки глосові – 100 од.

Дунайський біосферний заповідник

1. Ятери – 895 од.
2. Сітки оселедцеві ставні – 444 од.
3. Сітки оселедцеві плавні – 1062 од.
4. Сітки частикові плавні – 857 од.
5. Сітки частикові ставні – 1347 од.
6. Сітки рибецьві – 275 од.
7. Сітки кефалеві обкидні – 72 од.

НПП «Нижньодністровський»

1. Ятери частикові – 40 од.
2. Ятери раколовні – 10 од.
3. Сітки ставні з вічком 65-120 мм – 130 од.
4. Сітки ставні з вічком 32-38 мм – 30 од.
5. Сітки оселедцеві плавні – 5 од.

ОРІЄНТОВНІ ДОВГОСТРОКОВІ ЛІМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, ДОПУСТИМЕ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЄ ТА РЕКРЕАЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ПРИРОДНІ КОМПЛЕКСИ

Назва природного ресурсу/ вид користування	Одиниця виміру	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Особливі умови
Збір гербарію рослин НПП в наукових цілях, з них:	екз.	300	300	300	150	100	100	50	50	50	50	За умови виключення нанесення шкоди популяціям рослин. Окрім видів, занесених до Червоної книги України
Збір зразків фауни НПП безхребетних та хребетних в наукових цілях, з них:	екз.	3000	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	За умови виключення нанесення шкоди популяціям тварин. Окрім видів, занесених до Червоної книги України
Промисловий лов риби	Ліміт, тон	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	З додержанням вимог природоохоронного законодавства
Заготівля очерету	Обсяг використаня, га	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	З додержанням вимог природоохоронного законодавства

Тип використання території	Одиниця виміру	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Особливі умови
Використання території в освітньо-виховних цілях (організація екологічних освітньо-виховних екскурсій)	К-ть відвідувачів, чол.	5000	5000	5000	5000	5000	6000	7000	8000	8000	10000	З додержанням вимог природоохоронного законодавства
Використання території в рекреаційних цілях	-	100000	120000	130000	140000	150000	160000	170000	180000	190000	200000	З додержанням вимог природоохоронного законодавства

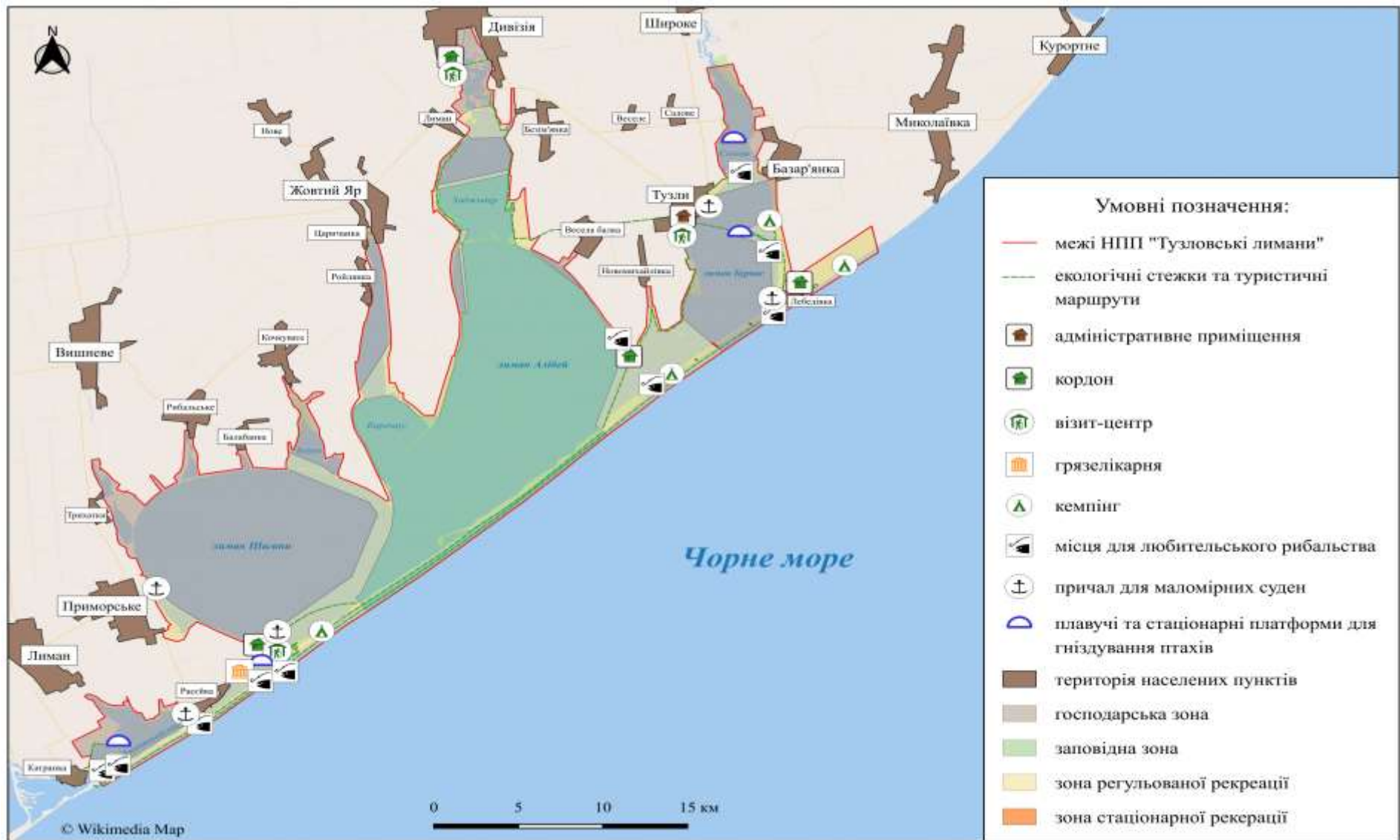

Рис. Д. 12. Проектний план

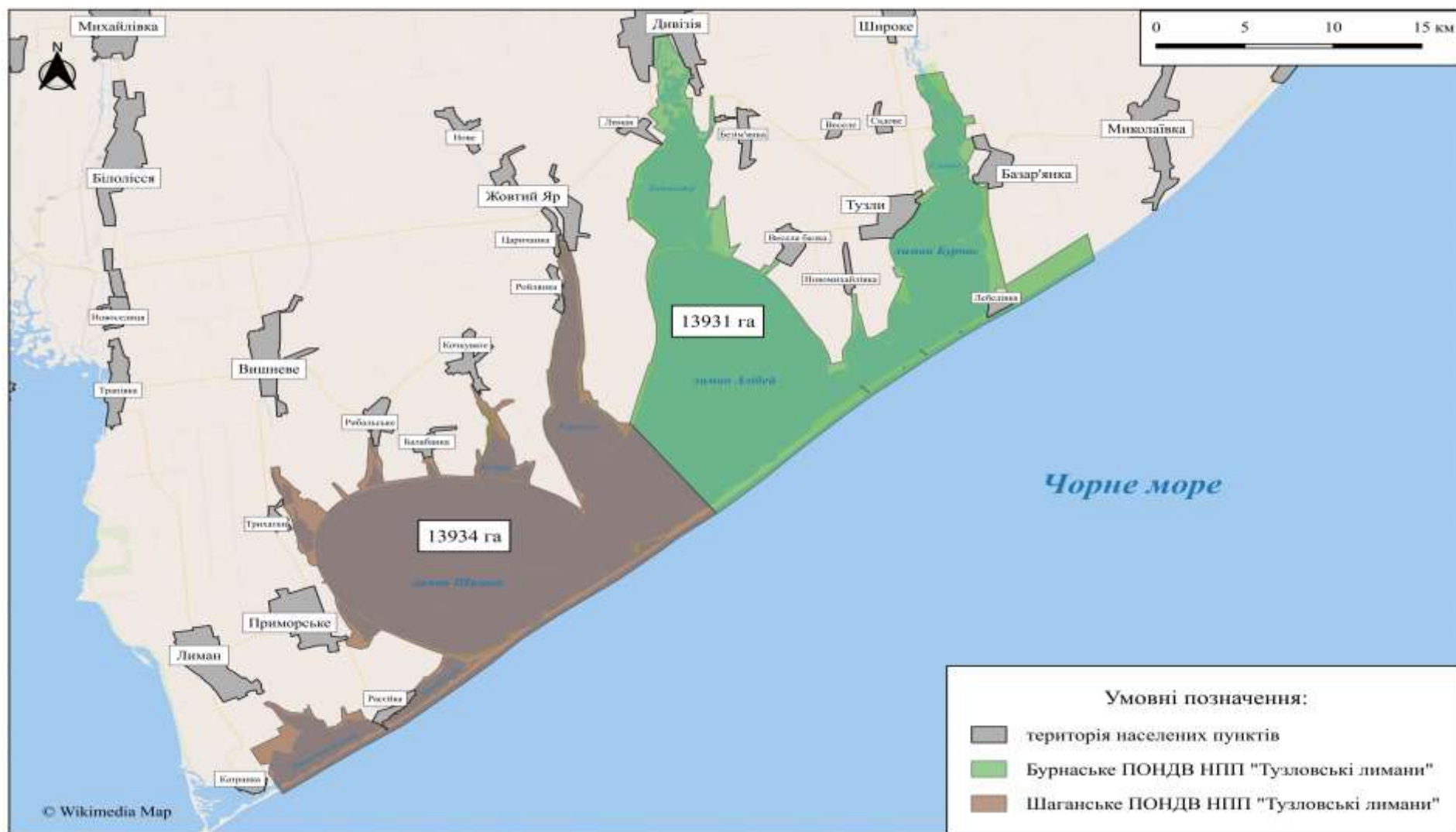

Рис. Д.13. Карта-схема природоохоронних науково-дослідних відділень

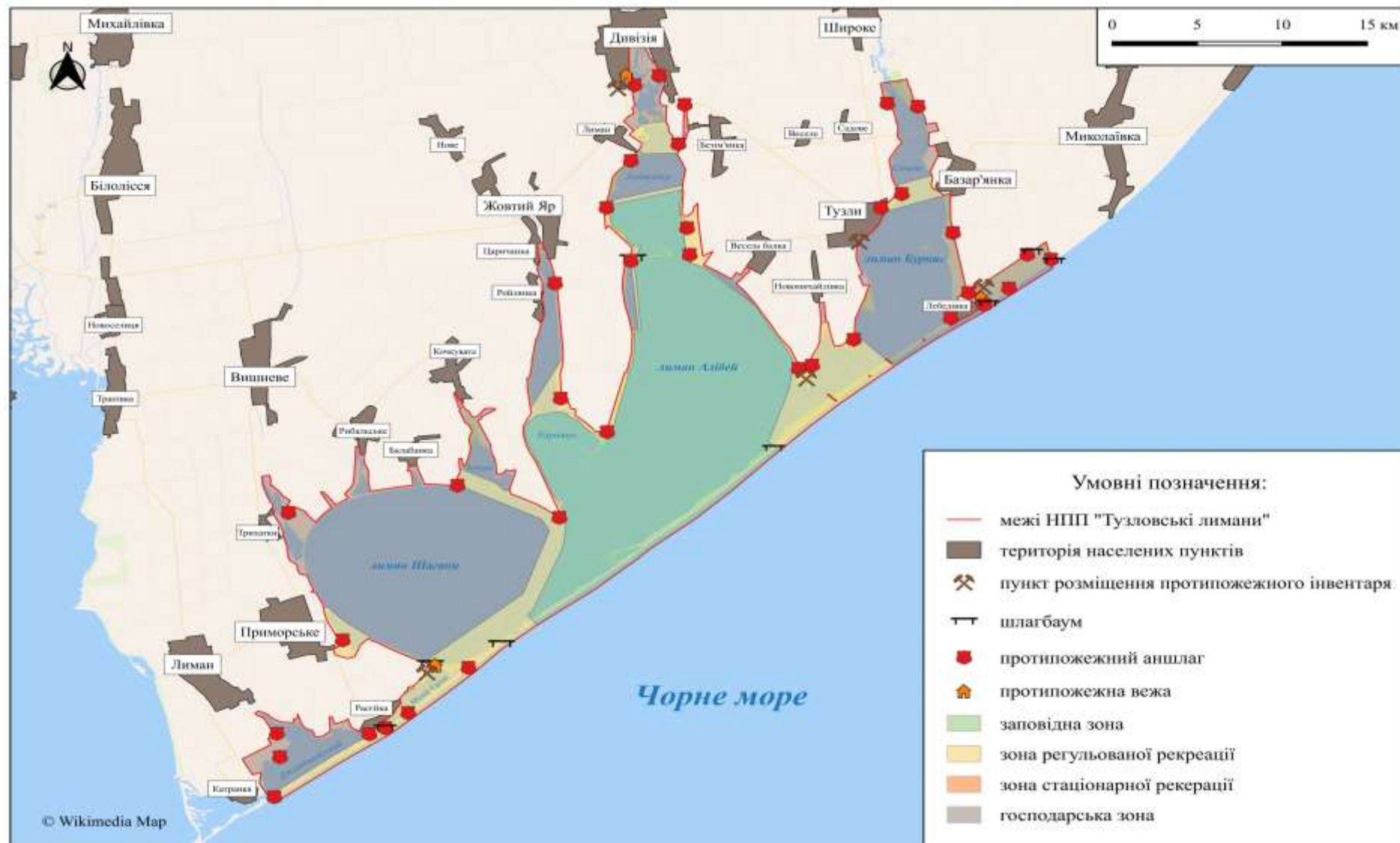

Рис. Д. 14. Карта-схема розміщення протипожежного устаткування

«ПОГОДЖЕНО»
 Директор Департаменту
 природно-заповідного фонду Міндовкілля

С. М. Арустамян
С. М. АРУСТАМЯН
 «07» квітня 2021 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
 Заступник Міністра захисту довкілля та
 природних ресурсів України

О. В. Краснолуцький
О. В. КРАСНОЛУЦЬКИЙ
 «07» квітня 2021 р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ

на доопрацювання Проекту організації території національного природного парку «Тузовські лимани», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів

1. Назва науково-дослідної роботи: Доопрацювання Проекту організації території національного природного парку «Тузовські лимани», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів від 2016 року (КВЕД 72.19 Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук).

2. Підстави для виконання:

Закон України «Про природно-заповідний фонд України»;

Указ Президента України «Про створення національного природного парку «Тузовські лимани» (далі – Парк) від 01.01.2010 №1/2010;

Положення про національний природний парк «Тузовські лимани», затверджене наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.08.2020 року № 109;

Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, затверджене наказом Мінприроди від 06.07.2005 № 245, зареєстрованим в Мін'юсті 29.07.2005 за № 829/11109 із змінами внесеними наказом Мінприроди від 21.08.2014 № 273, зареєстрованим в Мін'юсті 17.09.2014 за № 1131/25908.

3. Мета і призначення НДР:

Мета НДР: доопрацювання Проекту організації території національного природного парку «Тузовські лимани», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, розробленого у 2016 році, у зв'язку зі змінами в законодавстві (далі – Проект організації території).

Призначення НДР: виконання Указу Президента України «Про створення національного природного парку «Тузовські лимани» від 01.01.2010 №1/2010.

Виконання доручення Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (лист №25/7-11/6022-21 від 24.03.2021 року).

Актуальність роботи: забезпечення збереження та відтворення цінних природних та історико-культурних комплексів та природних об'єктів Причорномор'я; створення умов для рекреаційної діяльності в природних

умовах; відродження місцевих традицій природокористування; проведення науково-дослідної та екологічної освітньо-виховної роботи.

4. Вихідні дані для проведення НДР:

Здійснюється доопрацювання Проекту організації території, розробленого у 2016 році та погодженого науково-технічною радою Парку 02.11.2016 року, у зв'язку зі змінами в законодавстві та відповідно до Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, затверджене наказом Мінприроди від 06.07.2005 № 245, зареєстрованим в Мін'юсті 29.07.2005 за № 829/11109 із змінами внесеними наказом Мінприроди від 21.08.2014 № 273, зареєстрованим в Мін'юсті 17.09.2014 за № 1131/25908.

5. Вимоги до виконання НДР:

Проект організації території розробляється з метою визначення та обґрунтування заходів щодо провадження відповідно до законодавства та вимог міжнародних договорів природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної, екологічної освітньо-виховної, господарської діяльності Парку, охорони, відтворення та використання його природних комплексів і об'єктів, які передбачається здійснити протягом п'яти років, а також стратегії розвитку Парку на десять років і має містити такі основні частини:

Вступ.

Зміст.

Перелік використаних скорочень.

1. Характеристика парку;
2. Визначення пріоритетів та проблем;
3. Стратегія розвитку парку на десять років;
4. П'ятирічний план заходів;
5. Засоби та ресурси;
6. Додатки.

6. Терміни виконання НДР:

до 01 липня 2021 року

7. Очікувані результати:

1. Доопрацьований Проект організації території національного природного парку «Тузловські лимани», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів.

2. Доопрацьований Проект організації території погоджується в установленому порядку та затверджується наказом Міндовкілля.

8. Матеріали, які подають під час закінчення НДР та Порядок приймання НДР

По завершенні роботи заключний звіт за результатами виконання НДР

погоджується науково-технічною радою Парку і подається в 2-х примірниках на паперових та електронних носіях.

9. Вимоги до документації що розробляється

Науково-технічна продукція повинна відповідати вимогам Закону України «Про природно-заповідний фонд України», Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, затвердженого наказом Мінприроди від 06.07.2005 № 245, зареєстрованого в Мін'юсті 29.07.2005 за № 829/11109 із змінами внесеними наказом Мінприроди від 21.08.2014 № 273, зареєстрованим в Мін'юсті 17.09.2014 за № 1131/25908.

Власником продукції НДР та авторських прав є національний природний парк «Тузловські лимани».

10. Вимоги до технічного захисту інформації з обмеженим доступом
Відсутні.

**В.о.директора,
Головний природознавець**

Ірина Вихристюк

КОПІЯ

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

18 лютого 2021 року

м. Київ

справа № 815/5658/17

адміністративне провадження №К/9901/58394/18, №К/9901/58273/18

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду:

судді-доповідача Железного І. В.,

суддів: Чиркіна С. М., Шарапи В. М.

розглянув у попередньому судовому засіданні

касаційні скарги Обслуговуючого кооперативу «Граніт-2» та управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області

на постанову Одеського апеляційного адміністративного суду у складі колегії суддів: головуєчого судді Вербицької Н.В., суддів: Джабурії О. В., Кравченка К. В. від 02.07.2018

у справі № 815/5658/17

за позовом Національного природного парку «Тузловські лимани»

до управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області,

за участю третіх осіб: Обслуговуючого кооперативу «Граніт-2», Міністерства екології та природних ресурсів України,

про скасування дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів

ВСТАНОВИВ:

І. РУХ СПРАВИ

*301*11957875*1*2*

18.02.21
25.02.21

1. У листопаді 2017 року Національний природний парк «Тузовські лимани» (далі також – позивач, НПП «Тузовські лимани») звернувся до суду з позовом до управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області (далі також – відповідач), за участю третіх осіб: Обслуговуючого кооперативу «Граніт-2» (далі також – третя особа 1, ОК «Граніт-2»), Міністерства екології та природних ресурсів України (далі також – третя особа 2), в якому просив скасувати дозвіл Одеського рибоохоронного патруля управління Державного агентства рибного господарства у Одеській області № 22/32-01/68927 на спеціальне використання біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) від 11.09.2017, виданий Обслуговуючому кооперативу «Граніт-2».
2. Рішенням Одеського окружного адміністративного суду від 14.03.2018 у задоволенні позову відмовлено.
3. Постановою Одеського апеляційного адміністративного суду від 02.07.2018 рішення Одеського окружного адміністративного суду від 14.03.2018 скасовано та ухвалено нове, яким позов задоволено: визнано протиправним та скасовано дозвіл управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області від 11.09.2017 № 22/32-01/68927, виданий ОК «Граніт-2» на спеціальне використання водних біоресурсів; стягнуто з управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області на користь Національного природного парку «Тузовські лимани» витрати на сплату судового збору в розмірі 4 000,00 грн.
4. 06.08.2018 до Верховного Суду надійшли касаційні скарги Обслуговуючого кооперативу «Граніт-2» та управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області, в яких просять скасувати постанову Одеського апеляційного адміністративного суду від 02.07.2018 і залишити в силі рішення Одеського окружного адміністративного суду від 14.03.2018.
5. Ухвалою Верховного Суду від 20.08.2018 та від 21.08.2018 відкрито касаційні провадження у справі за касаційними скаргами відповідача та третьої особи 1 відповідно.
6. 17.09.2018 від позивача до суду надійшов відзив на касаційну скаргу третьої особи 1, в якому просить залишити її без задоволення, а оскаржуване судові рішення – без змін.

II. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Як встановлено судами попередніх інстанцій, 07.09.2017 ОК «Граніт-2» подало (вх. № 17/736) до центру надання адміністративної послуг Білгород-Дністровської міської

ради заяву на отримання документа дозвільного характеру, а саме: дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) «Обловно-пропускний канал, що з'єднує Чорне море з групою Тузловських лиманів, розташований на 2-му км Лебедівської піщаної коси / промислове рибальство» (далі також – «обловно-пропускний канал»).

8. У доданій до заяви довідці про наявність у суб'єкта господарювання рибальських суден (плавзасобів), дозволених знарядь лову (відповідно до вимог правил рибальства та режимів) та рибоприймальних пунктів (місця розташування яких погоджено відповідно до законодавства) на визначеному рибогосподарському водному об'єкті (його частині) (додаток 2 до Порядку) в графі «рибальські судна (плавзасоби)» вказано «ЯОД-5398», в графі «Дозволені для використання знаряддя лову» вказано «гарди, невід ставний з мінімальним вічком 6 мм – 1 од.; параметри знарядь лову згідно Правил промислового рибальства у басейні Чорного моря та Режиму рибальства в басейні Чорного моря 2017; рибоприймальні пункти (місце розташування яких погоджено згідно із законодавством) Одеська обл., Татарбунарського району, с. Лебедівка, 2-й км Лебедівської коси».

9. У той же день вказаний пакет документів надійшов до управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області (вх. № 17/736 від 07.09.2017).

10. 11.09.2017 управлінням Державного агентства рибного господарства у Одеській області ОК «Граніт-2» видано дозвіл № 22/32-01/68927 на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) на обловно-пропускному каналі Чорне море - Тузловська група лиманів.

11. Наказом начальника управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області Юрчук С.В. від 25.09.2017 № 147 дозволено ведення спеціального лову чорноморських кефалей та неспеціалізований промисел інших мігруючих видів риб ставними неводами та гардами на каналах, що з'єднують лимани з морем, а також у каналах «Бугаз-1» та «Бугаз-2» з 25.09.2017. Визначено постійні місця для організації спеціалізованого промислу чорноморських кефалей на каналах: «Бугаз-1» та «Бугаз-2» р-н смт. Затока; Будакська коса р-н с. Приморське; обловно-запускному каналі лиман Бурнас (Тузловські лимани) – Чорне море – 2 км (пункт 2 наказу). Встановлено мінімальний розмір вічка в ставних неводах: при спеціалізованому промислі чорноморських кефалей – 16 мм; при неспеціалізованому промислі мігруючих видів риб – 6,5 мм (пункт 3 наказу). Встановлено мінімальний промисловий розмір чорноморських кефалей при лові ставними неводами та гардами в каналах – 16 см (пункт 4 наказу).

12. 09.10.2017 на ім'я в.о. обов'язки Національного природного парку «Тузловські

лимани» Русєва І.Т. надійшов лист начальника управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області Юрчука С.В. від 09.10.2017 № 1-3-17/972-17, яким повідомлено про видачу управлінням ОК «Граніт-2» дозволу за № 22/32-01/68927 від 11.09.2017 на спеціальне використання водних біоресурсів на каналі, що з'єднує лиман Бурнас (Тузовські лимани) з Чорним морем, терміном на 5 років.

III. АРГУМЕНТИ УЧАСНИКІВ СПРАВИ

11. Позивач в обґрунтування своєї позиції посилався на протиправність надання оскаржуваного дозволу, оскільки на його підставі ОК «Граніт-2» здійснює вилов кефалевих видів риб у неприйнятій спосіб (гардами на каналі, що з'єднує лиман з морем), що не відповідає чинному законодавству і може призвести до негативних наслідків. ОК «Граніт-2» фактично здійснює вилов водних біоресурсів загальнодержавного значення (рибних), які перебувають в акваторії Національного природного парку «Тузовські лимани», тобто об'єкта природно-заповідного фонду, на який дія оскаржуваного дозволу не поширюється.

12. Відповідач, заперечуючи щодо задоволення позову, посилався на те, що згідно з межами, визначеними проектом створення Національного природного парку «Тузовські лимани», та згідно з листом відділу Держземагенства у Татарбунарському районі Одеської області від 30.04.2015 ділянка з початку 0 км по кінець 2 км коси Чорного моря на території Татарбунарського району Одеської області, де згідно з оскаржуваним дозволом ОК «Граніт-2» здійснює вилов кефалевих видів риб, не включена до території Національного природного парку «Тузовські лимани» та не відноситься до земель природно-заповідного призначення. Застосування ж гард на обловно-напускному каналі для облову мігруючих риб, які виходять з Тузовських лиманів в море, обґрунтовано науково-біологічним обґрунтуванням розміщення обловних пристроїв на обловно-запускному каналі Бурнас-Чорне море, затвердженим в.о. директора ОдЦПівденНІРО 05.09.2017, та дозволено пунктами 13.7.2 та 21.2.2 Правил промислового рибальства в басейні Чорного моря, затверджених наказом Державного комітету рибного господарства України від 08.12.1998 № 164..

IV. ОЦІНКА СУДІВ ПЕРШОЇ ТА АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ

13. Суд першої інстанції, відмовляючи у задоволенні позову, виходив з того, що ГУ Управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області видано спірний дозвіл в межах повноважень, у передбачений законодавством спосіб, з урахуванням всебічного дослідження всіх обставин спірних правовідносин, що мають значення для прийняття рішення, з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на

досягнення яких спрямовано це рішення.

14. Суд апеляційної інстанції, скасовуючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи нове про задоволення позову, погодився із висновком суду першої інстанції, що обловно-пропускний канал, що з'єднує Чорне море з групою Тузловських лиманів є самостійним водним об'єктом, у зв'язку з чим дозвіл від 11.09.2017 № 22/32-01/68927 на спеціальне використання ОК «Граніт-2» водних біоресурсів на цьому каналі правомірно виданий саме управлінням Державного агентства рибного господарства у Одеській області. Однак суд вважав помилковими висновки Одеського окружного адміністративного суду про правомірність та законність видачі дозволу від 11.09.2017 № 22/32-01/68927. Обловно-пропускний канал, що з'єднує Чорне море з групою Тузловських лиманів, розташований на 2-му км Лебедівської піщаної коси, не зареєстрований як рибогосподарський в Державному реєстрі рибогосподарських водних об'єктів. З матеріалів справи також вбачається факт самовільного влаштування цього обловно-пропускного каналу. Режим рибальства в басейні Чорного моря має пріоритет перед Правилами промислового рибальства в басейні Чорного моря, оскільки містить уточнюючі та доповнюючі вимоги, та таким не передбачена можливість використання такого знаряддя вилову риб як гарди. Проте в оскаржуваному дозволі таке знаряддя зазначене. При видачі оскаржуваного дозволу відповідачем не враховано той факт, що зазначений вище обловно-пропускний канал знаходиться на відрізку коси, що входить до складу НПП «Тузловські лимани». Ті обставини, що відповідно до графічного матеріалу до Проекту створення НПП «Тузловські лимани» відрізок коси від 0 до 2 км біля с.Лебедівка, на якому знаходиться обловно-пропускний канал, не входить до складу НПП «Тузловські лимани», спростовується змістом самого Проекту. Відповідачу при розгляді питання про надання дозволу були відомі обставини існування потенційного та систематичного порушення ОК «Граніт-2» законодавства у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів при використанні дозволу на обловно-пропускному каналі, що відповідно до абзацу 7 пункту 6 Порядку № 801 мало б бути самостійною підставою для відмови у наданні оскаржуваного дозволу.

V. ДОВОДИ КАСАЦІЙНИХ СКАРГ ТА ВІДЗИВІВ НА НИХ

15. Третя особа 1 не погоджується з рішенням суду апеляційної інстанції, посилаючись на те, що суд апеляційної інстанції не встановив, чи дійсно порушуються оскаржуваним рішенням відповідача права позивача, не спростував висновків суду першої інстанції про вибірковість позиції позивача у відношенні до інших аналогічних оскаржуваному дозволу актів індивідуальної дії, виданих іншим суб'єктам. Суд апеляційної інстанції встановив, що штучний канал, розташований на 2 км Піщаного пересипу між Тузловськими лиманами і Чорним морем, на який відповідачем

*301*11957875*1*2*

наданий дозвіл, повністю перекриває вхід всім наявним рибним запасам Тузловських лиманів у Чорне море, оскільки наразі є єдиним каналом, що проритий між Чорним морем та Тузловськими лиманами, однак не зазначив, на підставі дослідження яких доказів він дійшов цього висновку. Також суд апеляційної інстанції погодився з доводами апелянта, що наукове обґрунтування фактично легалізує втручання в природні процеси шляхом закриття природних прорв, тим самим легалізує незаконну діяльність монополіста по вилову риби в акваторії Національному природному парку «Тузловські лимани» через обловно-запускні канали, однак вказані доводи апелянта ґрунтуються на припущеннях. Суд апеляційної інстанції в основу висновку про реальність факту порушення прав позивача поклав не факти, а припущення, на яких побудована позовна заява позивача. Так, суд на підставі дослідження неналежних доказів зазначив, що з матеріалів справи вбачається факт самовільного влаштування зазначеного обловно-пропускного каналу, що підтверджується відповіддю департаменту Державної архітектурно-будівельної інспекції від 10.11.2017 № 1015-01/11-10648 про відсутність інформації щодо видачі/реєстрації документів дозвільного та декларативного характеру на будівництво гідроспоруди обловно-пропускного каналу лиману Бурнас (Тузловські лимани), що з'єднує Чорне море з групою Тузловських лиманів, розташованого на 2 км Лебедівської піщаної коси. Беручи до уваги Проект створення Національного природного парку «Тузловські лимани» на території Татарбунарського району Одеської області, розроблений Державним підприємством «Одеський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою» на підставі договору № 2629 від 30.09.2006, суд допустив врахування недостовірних доказів, не обґрунтувавши, чому суд бере до уваги саме одну частину документу, яка суперечить іншій, а не іншу. Суд апеляційної інстанції дійшов помилкового висновку, що правила Режиму рибальства та мають пріоритет у порівнянні з Правилами промислового рибальства в басейні Чорного моря. Правилами - промислового рибальства в басейні Чорного моря затвердженими наказом Державного комітету рибного господарства України №164 від 08.12.1998, дозволено використання гард для лову риби.

16. Відповідач у касаційній скарзі не погоджується з рішенням суду апеляційної інстанції, посилаючись на те, що суд, посилаючись на частину другу пункту 1 Порядку №801, не надав оцінку наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16.12.2017 №542, яким третій особі 1 затверджено квоти добування водних біоресурсів загальнодержавного значення у Тузловській групі лиманів у 2017 році. Незрозумілим є висновок суду апеляційної інстанції, що відповідно до підпункту 6 пункту 19 Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів, який виданий ОК «Граніт-2» у графі «дозволені для використання знаряддя лову» повинен містити лише невід ставний, а

не гарди. Судом апеляційної інстанції не встановлено, чи входить спірна територія до складу Національного природного парку «Тузовські лимани».

17. У відзиві на касаційну скаргу третьої особи 1 позивач, заперечуючи щодо її задоволення, посилається на те, що доводи, викладені у ній, є необґрунтованими та не спростовують висновків суду апеляційної інстанції. Судом апеляційної інстанції допущено технічну опіску та помилково не зазначено посилання на підпункт 18 пункту 5 Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році.

VI. ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

18. Перевіривши доводи касаційної скарги, правильність застосування норм матеріального та процесуального права, а також виходячи з меж касаційного перегляду справи, визначених статтею 341 Кодексу адміністративного судочинства України (далі також - КАС України), колегія суддів зазначає наступне.

19. Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

20. Щодо доводів відповідача, викладених у касаційній скарзі, щодо помилковості висновку суду апеляційної інстанції, що обловно-пропускний канал знаходиться на відрізку коси, що входить до складу Національного природного парку «Тузовські лимани», колегія суддів зазначає наступне.

21. Як встановлено судами попередніх інстанцій, позивач звернувся до суду з цим позовом, оскільки вважає протиправним дозвіл Одеського рибоохоронного патруля управління Державного агентства рибного господарства у Одеській області №22/32-01/68927 на спеціальне використання біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) від 11.09.2017, виданий обслуговуючому кооперативу «Граніт-2», на обловно-пропускному каналі Чорне море-Тузовська група лиманів.

22. Судами попередніх інстанцій встановлено, що станом на день видачі дозволу та на момент розгляду справи межі НПП «Тузовські лимани» не встановлені в натурі.

23. Згідно з Проектом створення Національного природного парку «Тузовські лимани» на території Татарбунарського району Одеської області, розробленого Державним підприємством «Одеський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою» на підставі договору № 2629 від 30.09.2006, Національний природний парк «Тузовські лимани» розташовано на півдні Татарбунарського району, в який входять озера: Солоне, Бурнас, Алібей, Хаджидер, Карачаус, Будури, Шагани,

*301*11957875*1*2*

Джантшейське та їх прибережна захисна смуга, Причорноморська піщана коса від с.Лебедівка до с.Приморське.

24. Як вбачається зі змісту рішення суду апеляційної інстанції, такий встановив, що відповідно до Проекту створення НПП «Тузовські лимани» до території природно-заповідного фонду відноситься вся Піщана коса від с.Лебедівка до с.Приморське без виключення.

25. Також суд апеляційної інстанції зазначив, що ті обставини, що відповідно до графічного матеріалу до Проекту створення НПП «Тузовські лимани» відрізок коси від 0 до 2 км біля с.Лебедівка, на якому знаходиться об'єктно-пропускний канал, не входить до складу НПП «Тузовські лимани», (про що зазначав відповідач та встановив суд першої інстанції) спростовуються змістом самого Проекту.

26. Колегія суддів враховує, що суд апеляційної інстанції відхилив посилання відповідача в обґрунтування доводів віднесення відрізка Піщаної коси від 0 до 2 км біля с.Лебедівка до території, яка не відноситься до НПП «Тузовські лимани» на лист відділу Держземагентства у Татарбунарському районі Одеської області від 30.04.2015 № 19-1526-0.11-899/2-15, як неналежний доказ для встановлення меж територій об'єкта природно-заповідного фонду, оскільки таким документом є Проект створення території та об'єкта природно-заповідного фонду і при наданні дозволу відділом Держземагентства використовувались лише графічні матеріали до Проекту, які мають певні суперечності із змістом самого Проекту.

27. Зважаючи на наведене та виходячи з меж перегляду судових рішень, визначених статтею 341 КАС України, згідно з положеннями частини другої якої суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази, колегія суддів відхиляє доводи відповідача, щодо невходження відрізка Піщаної коси від 0 до 2 км біля с.Лебедівка, на якому знаходиться об'єктно-пропускний канал, до складу Національного природного парку «Тузовські лимани», оскільки такі спрямовані на переоцінку доказів у справі.

28. Враховуючи наведене, колегія суддів відхиляє і доводи ОК «Граніт-2» щодо відсутності прав у позивача для звернення до суду з цим позовом.

29. Також колегія суддів відхиляє доводи відповідача, викладені у касаційній скарзі у цьому контексті, що суд апеляційної інстанції порушив норми матеріального та процесуального права, оскільки для з'ясування питання, чи входить відрізок Піщаної

коси від 0 до 2 км біля с. Лебедівка, на якому знаходиться обловно-пропускний канал, до складу Національного природного парку «Тузовські лимани» постановив 20.06.2018 ухвалу про визнання обов'язковою явки представника Міністерства екології та природних ресурсів України і витребування оригіналу проекту створення НПП «Тузовські лимани» для огляду у судовому засіданні, однак попри те, що у наступне судове засідання представник третьої особи 2 не з'явився та витребуваний проект наданим не був, постановив оскаржуване судове рішення, з огляду на те, що постановлення судом зазначеної ухвали у випадку її невиконання не обмежує та не позбавляє суд права ухвалити рішення у справі за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні доказів, які є у справі.

30. Відповідно до статті 3 Закону України «Про природно-заповідний фонд» до природно-заповідного фонду України належать, зокрема, природні території та об'єкти - національні природні парки.

31. Національний природний парк «Тузовські лимани» на території Татарбунарського району Одеської області утворений відповідно до Указу Президента України від 01.01.2010 №1/2010 «Про створення національного природного парку «Тузовські лимани». До території національного природного парку «Тузовські лимани» погоджено в установленому порядку включення 27865 гектарів земель державної власності, а саме: 2022 гектара земель запасу (у тому числі 316,831 гектара земель Піщаної коси Чорного моря та 1705,169 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей та Бурнас), що надаються національному природному парку в постійне користування, і 25843 гектара земель (у тому числі 3233,18 гектара земель запасу, 541 гектара земель, що перебувають у постійному користуванні державного підприємства «Саратське лісове господарство», 21186,03 гектара земель водного фонду (частина озер Шагани, Алібей, Бурнас, а також озера Солоне, Хаджидер, Карачаус, Будури, Мартаза, Магалевське, Малий Сасик, Джаншейське) та 882,79 гектара прилеглої акваторії Чорного моря шириною 200 метрів), що включаються до складу національного природного парку без вилучення.

32. Постановою Кабінету Міністрів України №801 від 30.10.2013 затверджений Порядок видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу (далі також - Порядок №801, в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин).

33. Відповідно до пункту 1 Порядку № 801 цей Порядок визначає процедуру видачі суб'єктам господарювання дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (далі - дозвіл) або відмови в його

видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання дозволу. Дія дозволу не поширюється на використання водних біоресурсів, які перебувають в межах території природно-заповідного фонду, а також водних біоресурсів, що занесені до Червоної книги України.

34. Як встановлено судом апеляційної інстанції, зокрема, згідно з науково-біологічним обґрунтуванням, затвердженим 05.09.2017 ОдЦ ПівденНІРО, який ОК «Граніт-2» надав для отримання дозволу, при проведенні ним господарської діяльності на обловно-пропускному каналі він має використовувати водні біоресурси, які перебувають в межах території НПП «Тузовські лимани».

35. Враховуючи наведене, з огляду на те, що судом апеляційної інстанції встановлено, що третій особі 1 надано оспорюваний дозвіл на спеціальне використання біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) на обловно-пропускному каналі Чорне море-Тузовська група лиманів, який перебуває в межах території НПП «Тузовські лимани», який належить до природно-заповідного фонду України, а відповідно до пункту 1 Порядку №801 дія дозволу не поширюється на використання водних біоресурсів, які перебувають в межах території природно-заповідного фонду, відтак колегія суддів погоджується із висновком суду апеляційної інстанції, що оспорюваний дозвіл, виданий ОК «Граніт-2», є протиправним.

36. Щодо доводів відповідача, викладених у касаційній скарзі, про те, що посилання суду апеляційної інстанції на підпункт 5 пункту 19 Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році (згідно з яким забороняється промисел протягом усього року в Тилігульському лимані і р. Тилігул на північ від лінії, що з'єднує південну частину с. Гуляївка та причал Будинку рибалки Південної регіональної спілки мисливців та рибалок Збройних Сил України (с. Волкове), до гирла р. Тилігул та в заплаві цієї річки від гирла до автошляху, що з'єднує села Косівка і Мар'янівка) не дає змоги встановити, яким чином ця норма може стосуватися оспорюваного дозволу, колегія суддів зазначає наступне.

37. Суд апеляційної інстанції в оскаржуваному рішенні зазначив: «Підпунктом 5 п.19 Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році встановлено, що спеціалізований лов азово-чорноморської кефалі у каналах, що з'єднують море з лиманами (Тилігульським, Будацьким (Шаболатським), Тузовськими та іншими), озерами (крім озера Донузлав), і в каналах, що з'єднують Дністровський та Будацький (Шаболатський) лимани, допускається лише ставними неводами тільки у постійних місцях, визначених органами рибоохорони на підставі наукових обґрунтувань.».

38. Водночас, як вбачається із змісту Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році, затвердженому Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства

*301*11957875*1*2*

України від 18.01.2017 №5, (далі також – Режим) зазначена у наведеному абзаці рішення суду апеляційної інстанції норма закріплена у підпункті 5 пункту 18; в оскаржуваному рішенні відсутній безпосередній виклад змісту підпункту 5 пункту 19 Режиму, натомість після зазначення «підпунктом 5 п.19 Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році встановлено» наведено зміст підпункту 5 пункту 18, а відтак судом апеляційної інстанції допущено описку в зазначенні номера пункту Режиму, який містить вказану норму, що жодним чином не вплинуло на правильність її застосування судом апеляційної інстанції.

39. У даному контексті колегія суддів відхиляє доводи, викладені у касаційній скарзі третьої особи 1, щодо того, що Правилами промислового рибальства в басейні Чорного моря, затвердженими наказом Державного комітету рибного господарства України №164 від 08.12.1998, дозволено використання гард для лову риби, оскільки згідно з пунктом 5.1 цих Правил з метою створення оптимальних умов відтворення, використання водних живих ресурсів, а також їх охорони до цих Правил щорічно може розроблятися Режим рибальства в Чорному морі, який уточнює і доповнює вимоги щодо здійснення промислу в басейні Чорного моря.

40. Режим рибальства в басейні Чорного моря у 2017 році не передбачав можливості використання гард.

41. Згідно з пунктом 2 цього Режиму спеціальне використання природних ресурсів в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється в межах ліміту та на підставі дозволу на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Користувачі водних біоресурсів повинні бути ознайомлені з режимом територій та об'єктів природно-заповідного фонду та особливими умовами використання водних біоресурсів.

42. Натомість судом апеляційної інстанції встановлено, що на об'єкто-пропускному каналі, що з'єднує Чорне море з групою Тузловських лиманів, розташованому на 2-му км Лебедівської піщаної коси, ОК «Граніт-2» використовує для вилову риби лише дерев'яні гарди; вказане знаряддя лову зазначене в оспорюваному дозволі у графі «дозволені для використання знаряддя лову».

43. Щодо посилань відповідача, викладених у касаційній скарзі, про неврахування судом апеляційної інстанції під час постановлення оскаржуваного судового рішення тієї обставини, що Наказом Мінагрополітики та продовольства України від 16.12.2016 № 542 ОК «Граніт-2» затверджено квоти добування водних біоресурсів загальнодержавного значення у Тузловській групі лиманів у 2017 році, колегія суддів зауважує, що судом апеляційної інстанції встановлено, що оспорюваний дозвіл видано саме на спеціальне використання біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) на об'єкто-пропускному каналі Чорне море - Тузловська група

лиманів в тій частині, яка входить до НПП «Тузовські лимани», відтак затвердження відповідних квот не може свідчити про право на використання водних біоресурсів, які перебувають в межах території природно-заповідного фонду, та про відсутність порушень ОК «Граніт-2» законодавства при здійсненні добування ним у подальшому біоресурсів.

44. Крім того, як встановлено судом апеляційної інстанції з матеріалів справи вбачається факт самовільного влаштування третьою особою 1 обловно-пропускного каналу, що з'єднує Чорне море з Тузовськими лиманами, що підтверджується відповіддю департаменту Державної архітектурно-будівельної інспекції від 10.11.2017 № 1015-01/11-10648 про відсутність інформації щодо видачі/реєстрації документів дозвільного та декларативного характеру на будівництво гідроспоруди обловно-пропускного каналу лиману Бурнас (Тузовські лимани), що з'єднує Чорне море з групою Тузовських лиманів, розташованого на 2 км Лебедівської піщаної коси.

45. Також, як встановлено судом апеляційної інстанції, відповідачу під час розгляду питання про надання дозволу ОК «Граніт-2» були відомі обставини існування потенційного та систематичного порушення останнім чинного законодавства у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів при використанні дозволу на обловно-пропускному каналі, що відповідно до абзацу 7 пункту 6 Порядку № 801 є самостійною підставою для відмови у наданні оскаржуваного дозволу.

46. Колегія суддів відхиляє доводи ОК «Граніт-2», викладені у касаційній скарзі, що суд апеляційної інстанції не спростував висновків суду першої інстанції про вибірковість позиції позивача у відношенні до інших аналогічних оскаржуваному дозволу актів індивідуальної дії, виданих іншим суб'єктам, оскільки встановлення даних обставин не є предметом спору у цій справі.

47. Колегія суддів відхиляє інші доводи, викладені у касаційних скаргах відповідача та третьої особи 1, оскільки такі не спростовують висновків суду апеляційної інстанції, зводяться до переоцінки доказів і свідчать про незгоду відповідача із правовою оцінкою суду апеляційної інстанції щодо обставин справи, які суд встановив у процесі її розгляду. Водночас до повноважень Верховного Суду не входить дослідження доказів, встановлення фактичних обставин справи або їх переоцінка, тобто об'єктом перегляду касаційним судом є виключно питання застосування права.

48. Водночас колегія суддів враховує, що, як встановлено судом апеляційної інстанції, відповідно до пункту 1.1 Положення про НПП «Тузовські лимани», затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 07.09.2011 № 320 (у редакції наказу від 17.05.2017 №195), НПП «Тузовські лимани» є Рамсарським водно-болотним угіддям міжнародного значення та об'єктом Смарагдової мережі

*301*11957875*1*2*

Європи.

49. Згідно з Законом України «Про природно-заповідний фонд України» природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

50. Забезпечуючи охорону природно-заповідного фонду шляхом законного та об'єктивного розгляду справи, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що жоден державний орган не може і не повинен сприяти порушенню діючого законодавства. Будь-яке порушення законодавства у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, встановлене судом, має бути припинене, а тому оспорюваний дозвіл підлягає скасуванню.

51. Частиною другою статті 6 КАС України передбачено, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

52. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює, що правосуддя в Україні функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів та спрямоване на забезпечення права кожного на справедливий суд.

53. Суд враховує позицію Європейського суду з прав людини (в аспекті оцінки аргументів учасників справи у касаційному провадженні), сформовану, зокрема у справах «Салов проти України» (заява № 65518/01; пункт 89), «Проніна проти України» (заява № 63566/00; пункт 23) та «Серявін та інші проти України» (заява № 4909/04; пункт 58): принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, передбачає, що у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути належним чином зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються; хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент; міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від характеру рішення.

54. На підставі викладеного, Верховний Суд констатує, що оскаржуване судове рішення ухвалене із правильним застосуванням норм матеріального права, що регулюють спірні правовідносини, а суд апеляційної інстанції під час розгляду справи не допустив порушень процесуального закону, які призвели або могли призвести до неправильного вирішення справи, відповідно підстави для скасування чи зміни оскаржуваного судового рішення відсутні.

55. У зв'язку із викладеним, враховуючи положення статті 350 КАС України,

оскаржуване судове рішення необхідно залишити без змін.

56. Оскільки колегія суддів залишає в силі рішення суду апеляційної інстанції, то відповідно до статті 139 КАС України судові витрати не підлягають новому розподілу.

Керуючись статтями 341, 349, 350, 356, 359 КАС України, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

Касаційні скарги Обслуговуючого кооперативу «Граніт-2» та управління Державного агентства рибного господарства в Одеській області залишити без задоволення, а постанову Одеського апеляційного адміністративного суду від 02.07.2018 – без змін.

Постанова набирає законної сили з дати її прийняття та оскарженню не підлягає.

Суддя-доповідач
Железний

Судді:

Сирис
Сирис
Сирис

I. В.

С. М. Чиркін

В. М. Шарапа

Згідно з
оригіналом
Помічник судді
19.02.21

В.В. Зюжак

Список використаних джерел

1. Автошлях М-15 (Електронний ресурс) – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%9C_15 - – Загол. з екрану.
2. Амброз Ю.А. Об устойчивости лиманного типа берега Северо-Западного Причерноморья в верхнемплиоцене, плейстоцене и голоцене // Геология побережья и дна Черного и Азовского морей в пределах УССР. – Вып.3. – Киев: Изд-во КГУ, 1969. – С. 177-184.
3. Анистратенко В.В., Халиман И.А., Анистратенко О.Ю.. Моллюски Азовского моря. – К.: Наукова думка, 2011, 186 с.
4. Аргатюк С.С., Левчук В.В., Сапожников И.В. АДЖИДЕР – ОВИДИОПОЛЬ: очерки по археологии и истории города и крепости. – 2015 г. – 313 с.
5. Балабух В. О. Траскторії циклонів, що зумовлюють небезпечну і стихійну кількість опадів в Україні у теплий період року (Текст) / В. О. Балабух // Тр. УкрНИГМИ. – 2004. – Вып. 253. – С. 103 – 119.
6. Берг Л. С. Бессарабия: країна-люди-хозяйство.-Петроград. -1918.-216 с.
7. Берг Л.С. Бессарабия: страна-люди-хозяйство // Изд-во «Огни». – Петроград. – 1918. – 237 с.
8. Борейко В. Е. Сенокосы в степных заповедниках – угроза для биоразнообразия и редких видов. (Електронний ресурс) – Режим доступу : <http://ecoethics.ru/senokosyi-v-stepnyih-zapovednikah-ugroza-dlya-bioraznoobraziya-i-redkih-vidov-v-e-boreyko-kekts/> - Загол. з екрану.
9. Бушуев С. Г. Изменения состава промысловой ихтиофауны Днестровского лимана в 40-90-х годах (Текст) / С. Г. Бушуев : тез докл. Междунар. конф. «Проблемы сохранения биоразнообразия среднего и нижнего Днестра» – Кишинев, 1998. – С.26-28.
10. Васенко О.Г. Визначення причин деградації Джантшейського лиману для розробки рекомендацій щодо заходів спрямованих на відновлення та підтримання сприятливого екологічного стану цієї частини Дунайського біосферного заповідника. – Звіт за договором №1555/2.1/=Харків. – 2008. – 150 с.
11. Види-трансформери у флорі північного Причорномор'я / В.В. Протопопова, М.В. Шевера, С.Л. Мосякін, В.А. Соломаха, Т.Д. Соломаха, Т.В. Васильєва, С.П. Петрик // Укр. ботан. журн. — 2009. — Т. 66, № 6. — С. 770-782.
12. Водно-болотні угіддя України. Довідник (Текст) / під. ред. Г.Б.Марушевського, І. С. Жарук –К. : Чорноморська програма ВетландсІнтернешнл, 2006.–312 с.
13. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЕС. Основні терміни та їх визначення. Київ, 2006. 240 с.
14. Войтюк Б.Ю. Рослинність засолених ґрунтів Північно-Західного Причорномор'я (сучаний стан, класифікація, напрямки трансформації, охорона) К.: Фітосоціоцентр, 2005. - 224 с.
15. Волошин И. Н. Полевые крупномасштабные ландшафтне исследования (тексты лекций) (Текст) / И. Н. Волошин. –Одесса : ОГУ, 1977. –58 с.
16. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (Софія, № 994_711) (Електронний ресурс)–Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_711 -23 -25 жовтня 1995 р. –Загол. з екрану.
17. Виноградов К. О. Ихтиофауна північно-західної частини Чорного моря / Виноградов К. О. — К. : АН УРСР, 1960. — 116 с.
18. Выхованец Г В ., Говенко Л. В. Генетическая классификация прибрежных озер Черного и Азовского морей в пределах Украины // Фальцфейнівські читання (Украина, Херсон. 24-26 трав. 2007 р.). – Херсон: ПП Вишемирський, 2007. – С. 50-53.

19. Выхованец Г. В. Значение ландшафтной структуры в развитии песчаных аккумулятивных форм рельефа в береговой зоне морей (Текст) / Г. В. Выхованец, И. И. Волкова, О. И. Рябкова // *Екологія довкілля і життєдіяльності*. – 2002. – №4. – С. 65-78.
20. Выхованец Г. В. Физико географические условия формирования берегов и дна лиманов Тузовской группы на побережье Черного моря // *Вісник ОНУ. Геогр. та геол. науки*. – 2009. – Т. 14. – Вип. 16. – С. 42-58.
21. Галік О.І., Басюк Т.О. Довідкові дані з клімату України. Методичні вказівки. — Рівне: НУВГП, 2014. — 158 с.
22. Геология шельфа УССР. Лиманы (Текст) / И. И. Молодых, В. П. Усенко, Н. Н. Палатная и др. – Киев : Наук. думка, 1984. – 176 С.
23. Геология шельфа УССР. Твердые полезные ископаемые / Под общ. ред. Е. Ф. Шнюкова. – Киев, Наукова думка, 1984б. – 176 с.
24. Гоголев И.Н. Орошение на Одессине. Почвенно-экологические и агротехнические аспекты (Текст) / И. Н. Гоголев, Р. А. Баер, Я. М. Биланчин (и др.); под ред. И. Н. Гоголева, В. Г. Друзьяка. – Ред.-изд. отдел, 1992. – 436 с.
25. Гродзинський М.Д. Різноманіття ландшафтних різноманіть (Текст)/ М.Д.Гродзинський // *Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ сторіччя : зб. наук. праць*. – К., 1999. –С. 53.
26. Гриневецкий В. Т. До обґрунтування основних понять і методології досліджень ландшафтного різноманіття в Україні (Текст)/ В. Т. Гриневецкий // *Укр. геогр. журнал*. –2000. –№ 2. –С. 10.
27. Гыжко Л. В. Физико-географические черты “Тузовской группы” лиманов на северо-западном побережье Черного моря // *Вісник ОНУ. Сер. Геогр. та геол. науки*. – 2014. – Т. 19. – Вип.2. – С. 70-79.
28. Грунти Одеської області (Текст) / О. К. Вальда, М. І. Краковський. – Одеса: Одеська землевпорядна експедиція, 1969. – 52 с.
29. Дослідження природних ресурсів на території Одеської області (Текст) : звіт з НДР (заключний) / Одеський національний університет: керівник Г. П. Пилипенко. - № 0104U0499. – Одеса, 2006. – 359 с.
30. Долгий В. Н. Рыбохозяйственное использование морских лиманов Дунайского-Днестровского междуречья (Текст) / В. Н. Долгий // *Тр. 1-й ихтиол. Конф. по изучению морских лиманов северо-западной части Черного моря*. – Кишинев, 1960.- С.63-73.
31. Дослідження природних ресурсів на території Одеської області (Текст): звіт з НДР (заключний) / Одеський національний університет: керівник Г.П.Пилипенко. -№ 0104U0499. –Одеса, 2006. –359 с.
32. Димитриев Я. И. Использование лагун Черного моря в рыбохозяйственных целях (Текст) / Я. И. Димитриев. - Кишинев : Штиинца, 1979. 176 с.
33. Димитриев Я. И. Перспективы развития кефалеводства на лиманах Дунайско-Днестровского междуречья (Текст)/Я. И. Димитриев. – Кишинев:Карта Молдовеняскэ, 1967. – 132 с.
34. Дубина Д. В. Галофітна рослинність у проєктованій екомережі Азово - Чорноморського екокоридору (Текст) / Д. В. Дубина, Т. П. Дзюба // *Вісті біосферного заповідника «Асканія -Нова»*. –2008. –Т. 10. – С. 33-43.
35. Дубина Д. В. Галофітна рослинність. Класи *Bolboschoenetea maritimi*, *Festuco-Puccinellietea*, *Molinio-Juncetea*, *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae*, *Salicornietea fruticosae*, *Juncetea maritimi* (Текст) / Д. В. Дубина, Т. П. Дзюба, З. Нойгойзлова, В. А. Соломаха, О. В. Тищенко, Ю. Р. Шеляг-Сосонко / відп. ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко // *Рослинність України*. – К. : Фітосоціоцентр, 2007. –315 с.
36. Дубина Д. В. Екомережа Південної Бесарабії (Текст) / Д. В. Дубина, Л. П. Вакаренко, П. М. Устименко // *Чорноморський ботан.журн.*, 2008. – Т.3, №2. – С. 70-87.

37. Дубина Д. В. Ценотичне різноманіття галофітної рослинності України у фітосозологічному аспекті (Текст) / Д. В. Дубина, Т. П. Дзюба // Вісті біосферного заповідника «Асканія -Нова». –2007. –Т. 9. – С. 21-31.
38. Жмуд М. Е. Результаты учетов на птиц на водохранилище Сасык, озерах Джантшейское, Малый Сасык, Шаганы, Алибей и Бурнас, включая устьевые зоны р. Хаджидер и р. Алкалия Бюллетень РОМ: Итоги регионального орнитологического мониторинга. Август 2004 г. Азово-Черноморское побережье Украины (Текст) / М. Е. Жмуд, А. И. Кошелев, О. А. Форманюк / под ред. И. И. Черничко. – 2005. – Вып. 2. – 28 с.
39. Заверуха Б.В. Сосудистые растения // Природа Украинской ССР. Растительный мир.– Киев: Наукова думка, 1985. – С.20-46.
40. Зайцев Ю.П. Самое синее в мире.-изд-во ООН, Нью-Йорк. – 1998. – 149 с.
41. Замбриборщ Ф. С. Рыбы низовьев рек и приморських водоемов северо-западной части Черного моря и условия их существования: автореф. дис. ... д-ра биол. наук : 03.02.06 / Ф. С. Замбриборщ. – Одесса, 1965. – 46 с
42. Замбриборщ Ф. С. Рыбы низовьев рек и приморских лиманов северо-западной части Черного моря и условия их существования : автореф. дисс. на соискание уч. степени докт. биол. наук / Ф. С. Замбриборщ. — Одесса, 1964. — 35 с.
43. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (№2456-ХІІ) (Електронний ресурс) – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2456-12> – 16.06.1992 р. – Загол. з екрану.
44. Зелена книга України: рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання, які підлягають охороні / під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: Альтерпрес, 2009. – 446 с.
45. Зеленецкий Н. Отчет о ботанических исследованиях Бендерского, Аккерманского и Измаильского уездов Бессарабской губернии (Текст) / Н. Зеленецкий. - Одесса, 1891. - XLVII+100 с.
46. Зенкович В.П. Берега Черного и Азовскогоморей. Москва: Географгиз, 1958. – 375 с.
47. Зенкович В.П. Морфология и динамика советских берегов Черного моря: Том II. Москва: Изд-во АН СССР, 1960. – 216 с.
48. Зелинский И.П., Корженевский Б.А., Черкез Е.А. и др. Оползни северо-западного побережья Черного моря, их изучение и прогноз. – Киев: Наукова думка, 1993. – 227 с.
49. Звіт про наукову-дослідну роботу «Літопис природи». – Татарбунари - книга, 6 - 2017 – 592 с.
50. Звіт про наукову-дослідну роботу «Літопис природи». – Татарбунари - книга, 7 - 2018 – 626 с.
51. Зрошувані землі Дунай-Дністровської зрошувальної системи: еволюція, екологія, моніторинг, охорона, родючість (Текст) / за ред. С. А. Балюка. – Харків: Антіква, 2001. – 260 с.
52. Закон України «Про природно заповідний фонд» із змінами, 1992 рік.
53. Положення про НПП «Тузловські лимани», 2020 рік.
54. Інвазійний потенціал адвентивної фракції флори Причорномор'я / В.В. Протопопова, М.В. Шевера, С.Л. Мосякін (та ін.) – К.: Фітосоціоцентр, 2009. – 60 с.
55. Иванов В. А. Управление качеством вод Причерноморских лиманов и Придунайских озер путем регулирования водного баланса (Текст) / В. А. Иванов, Е. Д. Гопченко, Ю. С. Тучковенко, Н. Г. Сербов, Г. Д. Бузиян // Екол. безпека прибереж. та шельф. зон та комплекс. використ. ресурсів шельфу. – 2006. – Вип. 14. – С. 93-106.
56. Кесслер К. Ф. Путешествие с зоологической целью к северному берегу Черного моря и в Крым в 1858 году / Кесслер К. Ф. — К., 1860. — 248 с.
57. Клімат України (Текст) / за ред. В. М. Ліпінського, В. А. Дячука, В. М. Бабіченко. – Київ : Вид-во Раєвського, 2003. – 343 с.

58. Кліматичний кадастр України: електронна версія. – Київ: Центральна геофізична обсерваторія. – 2006.
59. Комунальне некомерційне підприємство «Тузлівський центр первинної медико-санітарної допомоги» Електронний ресурс – Режим доступу: <https://tuzlivskagromada.gov.ua/news/1615549210/>– Загол. з екрану.
60. Комплексное использование земель Евразийских степей. Технический отчет: Мероприятие 1.3.2/1.3.9. Приложение 1 (Отчет по демонстрационным участкам Тартаул и Александерфельд) – (Електронний ресурс) – Режим доступу :[http://www.steppe.org.ua/publications/1.3.2_1.3.9%20Demo%20report%20Tartaul%20and%20Alexandrfeld%20%20ANNEX !%20RUS.pdf](http://www.steppe.org.ua/publications/1.3.2_1.3.9%20Demo%20report%20Tartaul%20and%20Alexandrfeld%20%20ANNEX%20RUS.pdf) – Загол. з екрану.
61. Корсунов В. М. Педосфера Земли (Текст) / В. М. Корсунов, Е. Н. Красеха. – Улан-Удэ : Изд-во БНЦ СО РАН, . - 2010. – 472 с
62. Крюкова Г.М., Бондаренко О.Ю., Соколов Л.В. Біорізноманіття флори та фауни в межах національного природного парку «Тузловські лимани» // Сборник научных трудов ГНБС. — 2013. - Том 135. — С. 50-57.
63. Лиманно-устьевые комплексы Причерноморья/Подред Г.И. Швевса Л. Наука, 1988.– 303 с
64. Липский В. И. Исследования для флоры Бессарабии (Текст) / В.И. Липский // Зап. Киевского об-ва естествоиспытателей. - 1889. - Т. 10, вып.2. – С. 225-270.
65. Липский В. И. Новые данные о флоре Бессарабии (Текст) / В. И. Липский // Зап. Киевского об-ва естествоиспытателей. – 1894. – Т. 13, вып.1, 2. – С. 423-444.
66. Малі річки України: Довідник / А.В.Яцик, Л.Б.Бишовець, Є.О.Богатов та ін.; За ред. А.В. Яцика. К.: Урожай, 1991. - 296 с.
67. Маринич О. М. Наукові засади дослідження ландшафтного різноманіття України (Текст)/ О. М. Маринич // Проблеми ландшафтного різноманіття. Збірник наукових праць. –Київ, 2000. –С. 11-16
68. Мильков Ф.Н. Сельскохозяйственные ландшафты, их специфика и классификация / (Текст) / Ф. Н. Мильков // Вопросы географии. –М. : Мысль, 1984. –№124. –С. 24-34.
69. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження Положення про Національний природний парк “Тузловські лимани”» (від **31.08.2020 року № 109**)
70. Національний каталог біотопів України. За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. – К.: ФОП Клименко Ю.Я., 1918. – 442 с.
71. Невеский Е.Н. Процессы осадкообразования в прибрежной зоне моря. – Москва: Наука, 1967. – 255 .
72. Никончик П. И. Севооборот и воспроизводство плодородия почвы. Результаты 30-летнего стационарного опыта (Текст) / П. И. Никончик // Известия ТСХА. – Вып. 3. – 2012. – с. 88-98
73. Одум Ю. Основы экологии // <http://www.pada-read.com/?book=32231>. - 1971.- 741 с.
74. Одеська область // Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андриєнко, канд. біол. наук М.М. Перегрим. – Київ: Альтерпрес, 2012. – С.72-94.
75. Определитель фауны Черного и Азовского морей (Текст) : Свободноживущие беспозвоночные : В 3 т. / [АН УССР. Ин-т биологии юж. морей]. - Т. 3: Членистоногие (кроме ракообразных), моллюски, иглокожие, щетинкочелюстные, хордовые / Сост. З. И. Баранова, М. Бэческу, А. Н. Голиков (и др.) ; Под общ. руковод. Ф. Д. Мордухай-Болтовского. - Киев : Наукова думка, 1972. - 340 с.

76. Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України. – К.: Хімджест, 2003. –: 400 с.
77. Охрана природы. Гидросфера. Классификация водных объектов. *ГОСТ 17.1-1.02-77*. – М.: Гл. Управление гидрометслужбы при Совете Министров СССР, 1977. – 13 с.
78. Пилюга В. И. Численность и размещение околотовных птиц в водно-болотных угодьях системы озер Шаганы-Алибей-Бурнас (Текст) / В. И. Пилюга // Численность и размещение гнездящихся околотовных птиц в водно-болотных угодьях Азово-Черноморского побережья Украины. – К., 2000. – С. 52-65.
79. Переклад та наукове редагування Директиви Ради Європи 92/43/ЕЕС (1992) «Про збереження природних типів оселищ (habitats) та видів природної фауни й флори, а також тлумачного посібника з визначення типів оселищ (habitats) Європейського Союзу (2007)»/ наукові редактори: к.б.н. О. О. Кагало, к.б.н. Б.Г. Проць (Електронний ресурс) –Режим доступу : http://awsassets.panda.org/downloads/brochure_on_support_of_the_council_directive_92_43_ee_c.pdf -21.05.1992 р. –Загол. з екрану.
80. Петров К. М. Подводные ландшафты: теория, методы исследования (Текст) / К. М. Петров. –Ленинград : Наука, 1989. –127 с.
81. Погребной И. О. Исследование деградации речной сети малых рек картографическим методом с использованием геоинформационных способов // Вісник Одеськ. нац. ун-ту. Серія геогр. та геол.науки. 2010. -Т.15. - Вип 10. - С. 50-58.
82. Погребняк И. И. Донная растительность лиманов северо-западного Причерноморья и сопредельных акваторий Черного моря (Текст) : автореф. дис. ... д-ра биол. наук : 03.00.05 / И. И. Погребняк ; Одес. гос. ун-т]. – Одесса, 1965. – 31с.
83. Погребняк И. И. Некоторые итоги изучения донной растительности лиманов северо-западного Причерноморья и сопредельных им акваторий Черного моря (Текст) / И. И. Погребняк // Биоокеанографические исследования южных морей. – К. : Наук. думка, 1969. – С. 89-107
84. Погребняк И. И. Фитобентос и кормовые ресурсы Тузловской группы лиманов Измаильской области (Текст) / И. И. Погребняк // Материалы по гидробиологии и рыболовству лиманов северо-западного Причерноморья (кормовые ресурсы лиманов Измаильской области): сб. науч. ст.. – Одеса, 1952. – С. 69-84.
85. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч.2 (Текст) / С. П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 286 с.
86. Позняк С. П. Орошаемые черноземы юго-запада Украины (Текст) / С. П. Позняк. – Львов: НТТЛ, 1997. – 240 с.
87. Полевой определитель почв [Текст] / под ред. Н. И. Полупана, Б. С. Носко, В. П. Кузьмичева. – К.: Урожай, 1981. – 320 с.
88. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 № 1913 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 827 (827-2003-п) від 02.06.2003) «Про перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» (Електронний ресурс) – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1913-2000-п> - 28.12.2000 р. – Загол. з екрану.
89. Постанова Кабінету Міністрів України «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного та рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» №1030 від 07.11.2012 [Електронний ресурс] / Документ 1030-2012-п, чинний, поточна редакція — Прийняття від 07.11.2012 – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-п> – Загол. з екрану.
90. Попова О. М. Морфометрія та топонімія гідрологічних об'єктів національного природного парку «Тузловські лимани» // Вісник Одеськ. нац. ун-ту. Серія геогр. та геол. науки. 2016. - Т.21. -Вип 2 (29). - С. 64-84

91. Попова О. Річки національного природного парку «Тузлівські лимани» в умовах антропогенного тиску // *Hydropower impact on river ecosystem functioning: Proceedings of the International Conference, Tiraspol, Moldova, October 8-9, 2019* / ed. members: Ilya Trombitsky [etal.] с. 274-279.
92. Попова О.М. Поширення в Україні рідкісного виду *Pisolithus arhizus* (Boletales, Basidiomycota) // *Укр. ботан. журн.*, 2021. - №2. - с. 139-144.
93. Природа Одесской области. Ресурсы и их рациональное использование и охрана / Под ред. Г.И.Швебса и Ю.А. Амброз. – Киев-Одесса: Вища школа, 1979. – 144 с.
94. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование [Текст] / под ред. А. М. Маринича, В. М. Пашенко, П.Г.Шищенко. –К. : Наукова думка, 1985. –224 с.
95. Природа Украинской ССР. Климат / под ред. К. Т. Логвинова и М. И. Щербаня. – Киев : Наукова думка, 1984. – 232 с.
96. Про затвердження Переліку річок та водойм, що віднесені до водних об'єктів місцевого значення. Наказ Державного комітету №41 від 03.06.1997 // *Офіційний вісник України*. 1998. N 2. С.174.
97. Про затвердження Регіональної схеми формування екологічної мережі Одеської області [Електронний ресурс] / Рішення Облради № 136-VI від 20/05/2011 р. – Режим доступу : <http://region.odessa.gov.ua/Webpage.aspx?sect=Page&IDPage=35602&id=462> –Загол. з екрану.
98. Шуйский Ю.Д. Природа Причерноморских лиманов : (монографія) (Текст) / Шуйский Юрий Дмитриевич, Выхованец Галина Владимировна. –Одесса: Астропринт, 2011. –326 с.
99. Публічна кадастрова карта Тузлівська громада (Електронний ресурс) – Режим доступу : <https://map.land.gov.ua/> – Загол. з екрану.
100. Режим рибальства в басейні Чорного моря у 2016 році (Електронний ресурс) / Затверджений наказом Мінагрополітики від 06.01.2016 №2. Зареєстрований у Мініюсті 21 січня 2016 за № 110/28240 / Документ z0110-16, чинний, поточна редакція – Прийняття від 06.01.2016 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0110-16> – Загол. з екрану.
101. Рельєф України. Навчальний посібник (Текст) / за загальною редакцією В.В. Стецюка. –К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. –688
102. Ресурсы поверхностных вод СССР. Т. 6. Украина и Молдавия. Вып. 1. Западная Украина и Молдавия (без бассейна Днестра). Л.: Гидрометеиздат. 1978. 423 с.
103. Рішення постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних оселищ в Європі, затвержені 3-6 грудня 2019 року, що стосуються України// Неофіційний адаптований переклад українською. – 2021. – 90 с. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Rishennia-BERN_2021.pdf
104. Розенгурт М.Ш. Гидрология и перспективы реконструкции Одесских лиманов (Текст) / М.Ш. Розенгурт–Киев: Наукова думка, 1974. –224 с.
105. Ротарь М.Ф. К неотектонике верхней чати шельфа в междуречье Дунай-Днепр / Геология побережья и дна Черного и Азовского морей в пределах УССР. – Киев. - 1972. – Вып. 6. – С. 44 – 51.
106. Руководство по определению гидрографических характеристик картометрическим способом. Практическое руководство. Л.: Гидрометеиздат, -1986. -93 с.
107. Русев И. Т. Зимовки водоплавающих и водно-болотных птиц в Северо-Западном Причерноморье в 2000-2001 гг. (Текст) / И. Т. Русев, А. И. Корзюков, О. А. Форманюк, П. С. Панченко // Мониторинг зимующих птиц в Азово-Черноморском регионе Украины : сб. научн. работ. – Одесса, 2002. – 76 с.

108. Русев И.Т. Зимовка фламинго в национальном природном парке «Тузовские лиманы» // Актуальные вопросы исследования и охраны птиц /Под ред. Русева И.Т., Корзюкова А.И., Курочкина С.Л.: Сб. науч. ст. – К.: Изд-во Украинского общества охраны птиц, 2018. – С.173-175
109. Русев И. Т. Мониторинг зимующих птиц в Северо-Западном Причерноморье в 1999 г. (Текст) / И. Т. Русев, А. И. Корзюков, С. Ф. Сацык : сб. мат. XIX совещания Азово-Черноморской орнитологической рабочей группы «Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины» (18-21 февраля 1999 г., Мелитополь). - Мелитополь-Одесса-Киев, 1999. – С. 47-60.
110. Русев И.Т. Опыт охраны птиц в урочище «Тузовская Амазония» национального природного парка «Тузовские лиманы» // Актуальные вопросы исследования и охраны птиц /Под ред. Русева И.Т., Корзюкова А.И., Курочкина С.Л.: Сб. науч. ст. – К.: Изд-во Украинского общества охраны птиц, 2018. – С.164-172
111. Кирикова Т. А. Предварительная оценка роли лиманных и лагунных систем юга Украины как мест миграционных остановок куликов-песочников на континентальном миграционном пути (Текст) / Т. А. Кирикова : мат. II съезда и научной конференции АЧОС (23 АЧОРГ) «Птицы Азово-Черноморского региона. Мониторинг и охрана» – Николаев, 2003. – С. 27-29.
112. Русев И. Т. Птицы Северо-Западного Причерноморья в зимний период 1999-2000 г. (Текст) / И. Т. Русев, А. И. Корзюков, С. Ф. Сацык, О. А. Форманюк, П. С. Панченко, А. В. Белинский : сб. мат. XX совещания Азово-Черноморской орнитологической рабочей группы «Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины» – Одесса-Киев: Wetlands International, 2001. – Вип. 3. – С. 11-28.
113. Русев И.Т. Шакал звичайний (*Canis aureus*) у національному природному парку «Тузовські лимани» // Theriologia Ukrainica. — 2020. — Т. 20. — С. 46–57.
114. Русев И.Т., Яковлев М.В., Гайдаш О.М., Попова О.М. Іхтіофаги національного природного парку «Тузовські лимани» // Известия музейного фонда А.А. Браунера – Том XIV -№3-4. 2017. С.40-53.
115. Система озер Шагани-Алібей-Бурнас. (http://wetlands.biomon.org/wp-content/uploads/2010/11/1_Shagany-Alibey-Burnas.pdf)
116. Семенов П. В., Радкевич Г. А., Юшин А. А. и др. Золотоносные россыпи Шаганско-Бурнасской стрелки (Текст) / П. В. Семенов, Г. А. Радкевич, А. А. Юшин и др. // Геология и полезные ископаемые Мирового океана. – Киев : НАН Украины (ОМГОР). – 2009, № 3(17). – С. 17-22.
117. Старушенко Л. И. Причерноморские лиманы Одещины и их рыбохозяйственное использование (Текст) / Л. И. Старушенко, С. Г. Бушуев □ Одесса : Астропринт, 2001. □ С. 32-43.
118. Словник гідронімів України. Київ: Наукова думка, 1979. -781 с.
119. Структурне районування України. (Електронний ресурс). Режим доступу: <https://geomap.land.kiev.ua/zoning-18.html>.
120. Татарбунарський центр первинної медико-санітарної допомоги Татарбунарський центр первинної медико-санітарної допомоги <https://tatarbunarsk.pmsd.org.ua/>– Загол. з екрану.
121. Тимченко В. М. Эколого-гидрологические исследования водоемов северо-западного Причерноморья (Текст) / В. М. Тимченко. – К. : Наук. думка, 1990. – 238 с.
122. Тихомиров О. А. Подходы к классификации аквальных ландшафтов (Текст) / О. А. Тихомиров : мат-лы XI Междунар. Ландшафтной конф. «Ландшафтоведение: теория, методы, региональные исследования, практика». М. –2006. –С. 95-597.
123. Ткаченко Ф. П. Морські водорості-макрофіти України (північно-західна частина Чорного моря): навчальний посібник (Текст) / Ф. П. Ткаченко. – Одеса : Астропринт, 2011. – 104 с.

124. Ткаченко Г.Г., Краснощок А.Я., Пазюк Л.І., Самсонов А.І., Ткаченко В.Ф. Про роль найновішої диз'юнктивної тектоніки у формуванні берегової лінії і морфології основних ділянок акваторії Чорного і Азовського морів // Геологія узбережжя і дна Чорного і Азовського морів у межах УРСР. – Київ. - 1970. – Вып. 4. – С. 24 – 33.
125. Ткаченко Ф.П., Третяк І.П. Рідкісні види водоростей НПП "Тузловські лимани" // Заповідна справа у Степовій зоні України: всеукраїнська наук.-практ. конф. до 90-річчя від створення Надморських заповідників (с. Гурзуф, 14-15 березня 2017 р.) –Київ, 2017. – Т. 2. – С. 163-164.
126. Трацук Н.Н. Колебания уровня и тектонические движения в плейстоцене Причерноморья // Тектоника и стратиграфия. – 1976. – Вып. 10. – С. 3-19.
127. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; текст Угоди: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
128. Указ Президента України «Про створення національного природного парку "Тузловські лимани"» (№ 1/2010) (Електронний ресурс) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1%2F2010> - 01.01.2010 р. – Загол. з екрану.
129. Украина. Одесская область: топографическая карта М 1:100000. К.: Киевская военно-картонажная фабрика, 2001. Листы 257 (Сарата), 258 (Белгород-Днестровский), 265 (Татарбунары), 270 (Килия).
130. Усенко В.П., Чигрин Р.Г. Особенности лагунного седиментогенеза северо-запада Черного моря // Геологич. Журнал. -1985. – Т. 45. - № 6. – С. 96-102.
131. Физико-географическое районирование Украинской ССР [Текст] / К. : Изд-во Киевского ун-та, 1968. – 683 с.
132. Червона книга України: Рослинний світ/ за ред Я. П. Дідуха. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с, з урахуванням положень наказу Міндовкілля від 15.02.2021 № 11 «Про затвердження переліків видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ), та видів рослин та грибів, що виключені з Червоної книги України (рослинний світ)», зареєстрованого в Мін'юсті 23.03.2021 за № 370/35992, № 371/35993.
133. Червона книга України. Тваринний світ [ред. Акімов І. А.]. — К. : Глобалконсалтинг, 2009. — 600 с, з урахуванням наказу Міндовкілля від 19.01.2021 № 29 «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)», зареєстрованого в Мін'юсті 01.03.2021 за № 260/35882, № 261/35883.
134. Черничко И. И. Видовой состав и миграции куликов на Азово-Черноморском побережье Украины (Текст) / И. И. Черничко // Зб. праць Зоол. музею. – 2010. – № 41. – С. 154-209.
135. Черничко Р. Н. Роль водно-болотных угодий Азово-Черноморского побережья Украины для редких мигрирующих куликов (Текст) / Р. Н. Черничко, И. И. Черничко // Рідкісні й зникаючі птахи Північно-Західного Причорномор'я : зб. наук. пр. – Одеса, 2011. – С. 96-104.
136. Черноземы СССР (Украина) (Текст) / ВАСХНИЛ. – М.: Колос, 1981. – 256 с.
137. Чепелкина Л. А., ред. Руководство по определению гидрографических характеристик картометрическим способом. Практическое руководство. Л.: Гидрометеиздат, 1986. - 179 с.
138. Швебс Г. І. Каталог річок і водойм України. Навчально-довідковий посібник (Текст) / Г. І. Швебс, М. І. Ігошин. – Одеса : Астропринт, 2003. – 390с.
139. Шекк П. В. Ихтиофауна водоемов Национального природного парка "Тузловские лиманы" и ее рыбохозяйственное использование / П. В. Шекк // Рыбогосподарська наука України. — 2015. — № 2. — С. 5-19.

140. Шмальгаузен И. Ф. Флора средней и южной России [Текст] / И. Ф. Шмальгаузен. – К., 1897. – 752 с.
141. Шуйский Ю. Д. Природа Причерноморских лиманов : (монографія) / Шуйский Юрий Дмитриевич, Выхованец Галина Владимировна. – Одесса : Астропринт, 2011. – 326 с.
142. Шуйский Ю. Д., Выхованец Г. В., Гыжко Л. В. Условия формирования лиманов северо-западного побережья Черного моря // Природные и природно-техногенные риски береговой зоны морей: Материалы между-нар. конфер / Отв. ред. Б. В. Буркинский и Г. Л. Кофф. - Одесса: Астропринт, 2008. - С. 35-37.
143. Шуйский Ю. Д., Выхованец Г. В., Гыжко Л. В., Стоян А. А., Вержбицкий П. С. Физико-географические черты природы лиманов Шаганы и Алибей на побережье Черного моря // Причерноморський екологічний бюлетень. - 2009.- Вип. 1(31). - С. 96-111.
144. Шуйский Ю. Д., Выхованец Г. В., Орган Л. В. К вопросу о режиме вдоль берегового перемещения наносов в береговой зоне морей // Вісник ОНУ. Геогр. та геол. науки. – 2009. – Т. 14. – Вип. 16. – С. 201-216.
145. Шуйский Ю. Д., Выхованец Г. В. Природа Причерноморских лиманов. – Одесса : Астропринт, 2011. – 276 с.
146. Шуйський Ю. Д., Пейчев В. Д., Черкашин С. С. Об основных тенденциях долговременного изменения уровня в западной части Черного моря и их возможное влияние на берега // Исследование береговой зоны морей: Сб. научн. трудов / Гл. ред. Ю. Д. Шуйский. - Киев: Карбон Лтд, 2001. -С. 273-284.
147. Шуйський Ю. Д. Типи берегів Світового океану [Текст] / Ю. Д. Шуйський. – Одеса : Астропринт, 2000. – 480 с.
148. Щербак Н. Н. Зоогеографическое деление Украинской ССР. - Вестник зоологи. - 1988. - №3. – С. 22-31
149. Щербаков Ф. А., Куприн П. Н., Поляков А. С. и др. Шельф северо-западной части Черного моря в позднем плейстоцене-голоцене // Четвертичный период. - 1976. - Вып. 16. - С. 141-152.
150. Яцко И. Я. Этапы развития северо-западного побережья Черного моря между дельтами Дуная и Днестра // Труды совещания по динамике берегов морей и водохранилищ. - 1959. - Т. 1. - С. 215-219.
151. Black Sea Fish Check List / [compiled by M. Yankova]. — Black Sea Compiled Pull., 2010. - 53 p.
152. Emerald standard data form // Tuzlovski Lymany National Nature Park <https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000140&release=4&form=Clean>.
153. IUCN Red List of threatened fishes. The World Conservation of Nature and Natural Resources. - USA: Kervin press, 2006. — 354 p.
154. Korzyukov A. I. Distribution, numbers and some aspects of the biology of the Kentish Plover *Charadrius alexandrinus* in southern Ukraine [Text] / A. I. Korzyukov, O. A. Potapov // International Wader Studies. – 1998. – № 10. – P. 264-267.
155. Nordmann A. Prodrome de l'ichthyologie pontique. Voyage dans la Russie meridionale et la Crimée, par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie, executee en 1837, sous la direction de M. Anatole de Demidoff / Nordmann A. — Paris : Ernest Bourdin et Co, 1840. — Т. 3. Observation sur la faune pontique. — P. 353—549.
156. Resolution No. 4 (1996) of the Standing Committee of the Bern Convention on the listing of often endangered natural habitats requiring specific conservation measures and in Appendix I of the European Union's Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (92/43/EEC "Habitats Directive") [Text] / 569 (adopted by the Standing Committee on 16th meeting Strasbourg, 2-6 December 1996). – 6 p.
157. Săvulescu T. Materiale pentru flora Basarabiei. 1924, 1926, 1934. [Text] / T. Săvulescu, T. Rayss. – București. Vol. I- III.

158. Tardent C. Reviews of Essai Sur L'Histoire Naturelle de La Bessarabie... [Text] / C. Tardent. – Lausanne, 1841. – 90 p.
159. The Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. — Bern, 1979. - 213 p.
160. Zaika, V. Ye.; Sergeyeva, N. G. (1990). Morphology and development of *Mnemiopsis mccradyi* (Ctenophora, Lobata) in the Black Sea. *Zoologicheskiy Zhurnal* **69** (2): 5–11